

**TURUN
YLIOPISTO**
Oikeustieteellinen
tiedekunta

Väkivaltarikosten kuvaaminen ja sen rangaistavuus

Uhrin nöyryyttäminen kuvaamalla ja kuvamateriaalia levittämällä

Rikosoikeus, vastuu ja vastuuseen asettaminen OTMU2229-1003

OTM-tutkielma / Pro gradu

Laatija:

Anniina Laxström

9.9.2024

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

OTM-tutkielma / Pro gradu

Oppiaine: Oikeustiede

Tekijä(t): Anniina Laxström

Otsikko: Väkivaltarikosten kuvaaminen ja sen rangaistavuus: Uhrin nöyryyttäminen kuvaamalla ja kuvamateriaalia levittämällä

Ohjaaja(t): Tatu Hyttinen

Sivumäärä: 80 sivua

Päivämäärä: 9.9.2024

OTM-tutkielmassa tarkastelun kohteena on ollut yleistynvä yhteiskunnallinen ilmiö, jossa väkivaltarikoksen, kuten pahoinpitelyn tai ryöstön, tunnusmerkistön täyttävä menettely taltioidaan rikosentekijän toimesta valo- tai videokuvaan ja kuvattua materiaalia saatetaan lisäksi levittää eteenpäin erityisesti sosiaalisen median välityksellä. Väkivaltateon kuvaaminen ja kuvamateriaalin levittäminen nähdään usein rikoksen uhria nöyryyttävänä menettelyinä.

Tutkielman tavoitteena on ollut aiheeseen liittyen ensinnäkin selvittää, miten väkivaltarikosten kuvaamista arvioidaan rikosoikeudellisesti nykyisessä oikeustilassamme ja millaiset ovat väkivaltatekojen kuvaamisen rangaistavuuden rajat. Kuvaamisen rikosoikeudellista merkitystä on lähestytty tutkielmassa kahdesta eri näkökulmasta: tutkimuksen kohteena on ollut sekä se, miten uhriin kohdistetun väkivallan kuvaaminen vaikuttaa väkivaltarikoksen arviointiin, että se, milloin väkivaltateon kuvaaminen ja kuvattun materiaalin levittäminen voi tulla arvioitavaksi erillisenä rikoksena väkivaltarikoksen rinnalla. Lisäksi tutkielmassa on tarkasteltu sitä, millaisia uudistustarpeita eri tahot ovat ilmaisseet väkivaltarikosten kuvaamisen rangaistavuudessa olevan, sekä arvioitu, olisiko väkivaltarikosten kuvaamista ja kuvamateriaalin levittämistä koskevaa rikoslainsäädäntöä uudistamalla mahdollista parantaa asiaan liittyvien oikeushyvien, esimerkiksi yksityiselämän tai terveyden suojaa.

Tutkimusmenetelmänä tutkielmassa on sovellettu rikoslainopillista metodologiaa, ja tutkimuksen kohdetta on lähestytty sekä *de lege lata*- että *de lege ferenda*-näkökulmista. Kyse on ollut erityisesti tulkintasuosituksia tuottavasta käytännöllisestä lainopista.

Tutkimustulosten perusteella väkivaltamenettelyn kuvaaminen voidaan ottaa väkivaltarikoksen oikeudellisessa arvioinnissa huomioon teon moitittavuutta korottavana seikkana. Sille voidaan siis antaa merkitystä esimerkiksi osana törkeän rikoksen kokonaistörkeyttä. Tämän ohella väkivaltateon kuvaaminen voi tapauskohtaisesti täyttää myös väkivaltarikoksesta erillisen kuvaamiseen tai kuvamateriaalin jakamiseen liittyvän rikostunnusmerkistön. Yleisimmin menettelyssä on kyse joko yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä tai kunnianloukkauksesta. Mitä tulee aiheita koskevan rikoslainsäädännön uudistustarpeeseen, tutkielmassa on käynyt ilmi, että väkivaltarikoksen moitittavuusarvioinnissa kuvaamiselle annettava merkitys vaihtelee huomattavasti samankaltaistenkin oikeustapausten välillä. Kriminalisointimuutoksilla voitaisiin sekä selkeyttää asiaan liittyvää oikeustilaa, mikä lisäisi asianosaisten oikeusturvaa, että ehdotetusta muutoksesta riippuen parantaa rikoslainsäädännönsien tarjoamaa oikeushyväsuojaa.

Avainsanat: väkivaltarikokset, kuvataallenteet, nöyryyttäminen, rangaistavuus, sosiaalinen media

Sisällys

Väkivaltarikosten kuvaaminen ja sen rangaistavuus	I
Lähteet.....	IV
Lyhenteet	XII
Liitteet.....	XIII
1 Johdanto	1
1.1 Tutkimusaiheen tausta	1
1.2 Tutkimuskysymykset sekä tutkielman näkökulma ja sen rajaukset.....	3
1.3 Tutkimusmenetelmä ja aineisto.....	5
1.4 Tutkielman rakenne.....	7
2 Väkivaltarikosten kuvaaminen ilmiönä	9
3 Väkivaltarikosten kuvaamista koskeva rikosoikeudellinen sääntely.....	13
3.1 Vaikutus väkivaltarikoksen moitittavuuden arviointiin	13
3.1.1 Teon kokonaismoitittavuus ja törkeysluokitus	13
3.1.2 Kuvaaminen erityisen raakana tai julmana tekotapana	17
3.1.3 Kuvaamisen huomioiminen rangaistuksen mittaamisessa	19
3.2 Rangaistavuus väkivaltarikoksen rinnalla erillisenä tekona.....	20
3.2.1 Soveltuvat tunnusmerkistöt	20
3.2.2 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen	22
3.2.3 Kunnianloukkaus	27
3.2.4 Muut rikosnimikkeet.....	30
4 Väkivaltarikosten kuvaaminen oikeuskäytännössä	38
4.1 Yleistä tutkielman oikeustapaustaineistosta	38
4.2 Väkivaltarikosten kuvaaminen teon moitittavuutta lisäävänä tekijänä.....	41
4.2.1 Kuvaaminen on lisännyt teon moitittavuutta	41
4.2.2 Kuvaamiselle annettu merkitys on jäänyt epäselväksi.....	47
4.2.3 Kuvaaminen ei ole vaikuttanut teon moitittavuuteen	52
4.3 Väkivaltarikosten kuvaaminen erillisenä syytekohtana	59
4.4 Päätelmät analysoidusta oikeuskäytännöstä	62
5 Väkivaltarikosten kuvaamista koskevan sääntelyn uudistustarve	65
5.1 Rikoslainsäädännön muuttamisesta.....	65
5.2 Uudistuksia vaativat aloitteet.....	66
5.3 Oikeusministeriön nöyryytysväkivaltaan liittyvä lakiehdotus	71
6 Johtopäätökset.....	75

Lähteet

Kirjallisuus

- Borgeke, Martin, Hur säkerställer vi en enhetlig påföljdsbestämning? Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 3/2010, s. 401–411. (Borgeke 2010)
- Chan, Stephanie – Majeed, Khader – Ang, Jansen – Tan, Eunice – Khoo, Katharine – Chin, Jeffery, Understanding ‘Happy Slapping’. International Journal of Police Science and Management 1/2012, s. 42–47. (Chan ym. 2012)
- Danielsson, Petri, Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa. Keskusrikospoliisin raportti 8.3.2022. (Danielsson 2022)
- Ellonen, Noora – Hautamäki, Sari – Mielityinen, Laura – Hakala, Venla – Laajasalo, Taina – Pekkarinen, Elina, Lasten väkivallantekojen kuvaamista on tutkittava. Yhteiskuntapolitiikka 1/2023, s. 95–98. (Ellonen ym. 2023)
- Frände, Dan – Hyttinen, Tatu – Kallio, Heikki – Korkka-Knuts, Heli – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus, Keskeiset rikokset. 5. uudistettu painos. Edita 2023. (Keskeiset rikokset / kirjoittaja 2023)
- Gámez-Guadix, Manuel – Orue, Izaskun – Smith, Peter – Calvete, Esther, Longitudinal and Reciprocal Relations of Cyberbullying With Depression, Substance Use, and Problematic Internet Use Among Adolescents. Journal of adolescent health 4/2013, s. 446–452. (Gámes-Guadix ym. 2013)
- Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka, Perusoikeudet. Päivittyvä teos. Alma Talent 2005–. (Perusoikeudet / kirjoittaja, luvun kirjoitusvuosi)
- Heiskanen, Laura, Nuorten ryöstörikosten piirteet – Poliisin tietoon tullut ryöstörikollisuus vuosina 2015–2023. Keskusrikospoliisin raportti 8.2.2024. (Heiskanen 2024)
- Helenius, Dan – Linna, Tuula, Siviili- ja rikosprosessioikeus. 3. uudistettu painos. Alma Talent 2024. (Helenius – Linna 2024)
- Henry, Nicola – Powell, Anastasia, Embodied Harms: Gender, Shame and Technology Facilitated Sexual Violence in Cyberspace. 2015. (Henry – Powell 2015)

- Hirvonen, Ari, Mitkä metodit?: opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisu 17, Helsinki 2011. (Hirvonen 2011)
- Husso, Marita – Piippo, Sisko – Houtsonen, Jarmo – Mela, Marianne – Tihveräinen, Sonja – Haapanen, Jasmina – Hakkarainen, Louna – Knihtilä, Anna, Naisiin kohdistuvaan digitaaliseen väkivaltaan puuttumisen haasteet poliisin työssä, rikosprosessissa ja tukipalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:65. Valtioneuvoston kanslia Helsinki 2024. (Husso ym. 2024)
- Irwin-Rogers, Keir – Pinkney, Craig, Sosial Media as a Catalyst and Trigger for Youth Violence. Catch 22 2017. (Irwin-Rogers – Pinkney 2017)
- Järvinen, Saija – Alanko, Markus – Piispa, Minna, Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Oikeusministeriön julkaisu, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:13. (Järvinen – Alanko – Piispa 2024)
- Killean, Rachel – McAlinden, Anne-Marie – Dowds, Eithne, Sexual Violence in the Digital Age: Replicating and Augmenting Harm, Victimhood and Blame. Sosial & Legal Studies 6/2022, s. 871–892. (Killean – McAlinden – Dowds 2022)
- Lappi-Seppälä, Tapio – Hakamies, Kaarlo – Helenius, Dan – Melander, Sakari – Nuotio, Kimmo – Ojala, Timo – Rautio, Ilkka, Rikosoikeus. 5. uudistettu painos. Alma Talent 2022. Päivitetty 2021–2022.
(<https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/GAHBGXCTDG>, Luettu 23.5.2024)
(Rikosoikeus / kirjoittaja 2022)
- Matikkala, Jussi, Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä. 2. uudistettu painos. Edita 2021. (Matikkala 2021)
- Melander, Sakari, Kriminalisointiteoria – Rangaistavaksi säätämisen oikeudelliset edellytykset. Suomalainen Lakimiesyhdistys 2008. (Melander 2008)
- Melander, Sakari, Yhdenvertaisuus rikosoikeudessa. Oikeus 2/2011, s. 175-198. (Melander 2011)
- Montiel, Irene – Carbonell, Enrique – Pereda, Noemi, Multiple online victimization of Spanish adolescents: Results from a community sample. Child abuse & neglect 2016 (vol 52), s. 123–134. (Montiel – Carbonell – Pereda 2016)
- Määttä, Tapio – Paso, Mirjami, Johdatus oikeudellisen ratkaisun teoriaan. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisu 2019. (Määttä – Paso 2019)

- Laine, Jukka, Oikeuden mukainen oikeudenkäynti erityisesti perustelujen näkökulmasta, s. 440–457 teoksessa Ojala, Timo – Huovila, Mika – Lahti, Raimo, Rikostuomion perusteleva. Helsingin hovioikeus 2005. (Laine 2005)
- Rantaeskola, Satu, Asianomistajan yksityiselämän suoja rikosprosessissa. Alma Talent 2021. (Rantaeskola 2021)
- Saarinen, Ville, Kaksinkertaisen kvalifioinnin kiellon vaikutus rangaistuksen määräämiseen. Edilex 2021/56. (Saarinen 2021)
- Sandberg, Sveinung – Ugelvik, Thomas, Why do offenders tape their crimes? Crime and punishment in the age of the selfie. *British Journal of Criminology* 5/2017. (Sandberg – Ugelvik 2017)
- Siltala, Raimo, Oikeustieteen tieteenteoria. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-Sarja N:o 234, Helsinki 2003. (Siltala 2003)
- Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Hyttinen, Tatu, Rikosoikeuden yleinen osa: vastuuoppi. Alma Talent 2019. (Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019)
- Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti, Rikosoikeus: rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. Talentum Pro 2016. (Tapani – Tolvanen 2016)
- Tapanila, Antti, Seksuaalirikokset ja oikeudenkäynti. Alma Talent 2023. (Tapanila 2023)
- Torres, Walter – Bergner, Raymond, Humiliation: Its nature and Consequences. *The journal of the American Academy of Psychiatry and the Law* 2010 (vol 38), s. 195-204. (Torres – Bergner 2010)
- Virolainen, Jyrki – Martikainen, Petri, Tuomion perusteleva. Talentum 2010. (Virolainen – Martikainen 2010)
- Yar, Majid, Crime, media and the will-to-representation - Reconsidering relationships in the new media age. *Crime, Media, Culture* 2012. (Yar 2012)

Virallislähteet

HE 84/1974 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 27 luvun, painovapauslain 18 ja 39 §:n sekä oikeudenkäytön julkisuudesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.

- HE 66/1988 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.
- HE 94/1993 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäväksi rikoslain eräiden muiden lakien muutoksiksi.
- HE 309/1993 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.
- HE 6/1997 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.
- HE 184/1999 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.
- HE 44/2002 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.
- HE 19/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n ja poliisilain 5 luvun 9 §:n muuttamisesta.
- HE 13/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi.
- Helsingin käräjäoikeuden lausunto asiassa VN/24201/2023, 14.8.2024.
- Itä-Suomen yliopiston lausunto asiassa VN/242021/2023, 12.8.2024.
- KK 108/2023 vp. Kirjallinen kysymys nöyryytysväkivallasta.
- KKV 108/2023 vp. Vastaus kirjalliseen kysymykseen nöyryytysväkivallasta.
- LA 24/2020 vp. Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta.
- LA 59/2022 vp. Lakialoite laiksi rikoslain 21 luvun 6 §:n muuttamisesta.
- LAPS/81/2022. Lapsiasiavaltuutetun aloite oikeusministeriölle lainvalmistelutoimiin ryhtymisestä lapsiin kohdistuvaa vakavaa väkivaltaa sisältävän materiaalin hallussapidon ja levittämisen kriminalisoimiseksi.
- Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle rangaistuksen määräämistä koskevaksi lainsäädännöksi, 26.6.2024. (HE-luonnos 26.6.2024)
- Oikeusministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle asiassa Lakialoite LA 24/2020 vp laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta, 12.2.2021.
- OM095:00/2023. Oikeusministeriön hanke Rangaistuksen määräämistä koskevan sääntelyn tarkistaminen (katujengit, lapsen yllyttäminen, nöyryyttäminen).

Suomen syyttäjäyhdistys ry:n lausunto asiassa VN/24201/2023, 14.8.2024.

VN/29740/2022-OM-2. Oikeusministeriön vastaus lapsiasiavaltuutetun aloitteeseen koskien lainvalmistelutoimiin ryhtymistä lapsiin kohdistuvaa vakavaa väkivaltaa sisältävän materiaalin hallussapidon levittämisen kriminalisoimiseksi.

VN/24201/2023-SM-4. Sisäministeriön poliisiosaston lausunto.

Oikeustapaukset

Korkein oikeus

KKO 1978 II 116

KKO 1994:10

KKO 2005:82

KKO 2009:3

KKO 2014:85

KKO 2018:81

KKO 2021:54

KKO 2021:74

Hovioikeudet

Helsinki HO R 20/2450. Tuomio 22/113093 annettu 29.3.2022.

Helsinki HO R 21/1885. Tuomio 22/116596 annettu 22.4.2022.

Helsinki HO R 20/1848. Tuomio 23/14183 annettu 26.10.2023.

Helsinki HO R 22/1655. Tuomio 23/149958 annettu 11.12.2023.

Helsinki HO R 23/1112. Tuomio 24/102896 annettu 23.1.2024.

Itä-Suomi HO R 21/1164. Tuomio 22/121996 annettu 25.5.2022.

Itä-Suomi HO R 21/791. Tuomio 22/127373 annettu 1.7.2022.

Itä-Suomi HO R 23/228. Tuomio 23/138481 annettu 6.10.2023.

Itä-Suomi HO R 23/150. Tuomio 23/150741 annettu 14.12.2023.

Itä-Suomi HO R 23/516. Tuomio 24/100583 annettu 9.1.2024.

Itä-Suomi HO R 23/1014. Tuomio 24/100812 annettu 11.1.2024.

Itä-Suomi HO R 23/1168. Tuomio 24/101705 annettu 16.1.2024.
Itä-Suomi HO R 23/942. Tuomio 24/106421 annettu 13.2.2024.
Itä-Suomi HO R 23/851. Tuomio 24/109414 annettu 1.3.2024.

Rovaniemi HO R 21/155. Tuomio 22/111369 annettu 17.3.2022.
Rovaniemi HO R 21/400. Tuomio 22/111797 annettu 23.3.2022.
Rovaniemi HO R 21/581. Tuomio 22/120525 annettu 18.5.2022.
Rovaniemi HO R 21/735. Tuomio 22/126190 annettu 20.6.2022.
Rovaniemi HO R 22/69. Tuomio 22/137344 annettu 27.9.2022.
Rovaniemi HO R 21/958. Tuomio 23/100553 annettu 10.1.2023.

Turku HO R 22/542. Päätös 22/121034 annettu 18.5.2022.
Turku HO R 21/1715. Tuomio 22/127554 annettu 30.6.2022.
Turku HO R 22/588. Tuomio 22/152173 annettu 21.12.2022.
Turku HO R 22/1297. Tuomio 23/119840 annettu 15.5.2023.
Turku HO R 22/1525. Tuomio 23/12415 annettu 9.6.2023.
Turku HO R 23/1603. Päätös 24/103809 annettu 26.1.2024.
Turku HO R 23/1255. Päätös 24/107812 annettu 21.2.2024.

Vaasa HO R 22/171. Tuomio 22/124367 annettu 9.6.2022.
Vaasa HO R 23/137. Päätös 23/110236 annettu 13.3.2023.
Vaasa HO R 23/297. Päätös 24/105243 annettu 5.2.2024.

Käräjäoikeudet

Etelä-Karjala KO R 21/1015. Tuomio 21/146884 annettu 5.11.2021.
Etelä-Karjala KO R 23/482. Tuomio 23/126676 annettu 27.6.2023.
Etelä-Pohjanmaa KO R 22/1473. Tuomio 23/105149 annettu 6.2.2023.
Helsinki KO R 23/223. Tuomio 23/112386 annettu 23.3.2023.
Itä-Uusimaa KO R 22/1366. Tuomio 22/122250 annettu 25.5.2022.
Kainuu KO R 21/522. Tuomio 21/152367 annettu 3.12.2021.
Kymenlaakso KO R 20/1506. Tuomio 21/122374 annettu 21.5.2021.
Lappi KO R 20/1929. Tuomio 20/151611 annettu 23.12.2020.
Lappi KO R 18/225. Tuomio 21/123722 annettu 28.5.2021.

Länsi-Uusimaa KO R 20/360. Tuomio 20/140982 annettu 28.10.2020.
Oulu KO R 20/2639. Tuomio 21/111640 annettu 17.3.2021.
Oulu KO R 21/2237. Tuomio 21/145500 annettu 29.10.2021.
Pirkanmaa KO R 22/3. Tuomio 22/106546 annettu 15.2.2022.
Pirkanmaa KO R 22/3263. Tuomio 22/136386 annettu 20.9.2022.
Pirkanmaa KO R 23/3459. Tuomio 23/129392 annettu 4.8.2023.
Pirkanmaa KO R 23/5109. Tuomio 23/141911 annettu 24.10.2023.
Pohjanmaa KO R 21/1354. Tuomio 21/155793 annettu 22.12.2021.
Pohjois-Savo KO R 22/2527. Tuomio 23/100395 annettu 5.1.2023.
Päijät-Häme KO R 23/71. Tuomio 23/140378 annettu 18.10.2023.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

Tuomio 28.1.2003, Peck v. Yhdistynyt kuningaskunta, C-44647/98,
CE:ECHR:2003:0128JUD004464798.

Medialähteet

Kumpula, Jonna, Kouluväkivalta ei ole enää "happy slappingiä" – raa'an väkivallan kuvaamiselle järjestetään jopa sessioita: "Osa niistä saa tyydytystä". MTV Uutiset 27.9.2023. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kouluvakivalta-ei-ole-ena-happy-slappingia-raa-an-vakivallan-kuvaamiselle-jarjestetaan-jopa-sessioita-osa-saa-niista-tyydytysta/8787286#gs.7qmazv>. (Luettu 10.4.2024.)
(Kumpula 27.9.2023)

Tuomi, Tomi, Nuorta nöyrytetään julmasti – Raa'at väkivaltavideot leviävät somessa. Helsingin sanomat 31.8.2023. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009822970.html>. (Luettu 30.1.2024.) (Tuomi 31.8.2023)

Muut lähteet

Katusovittelussa kohdattuja ilmiöitä: Nöyryytysväkivalta. Aseman Lapset ry 19.9.2023. <https://asemanlapset.fi/blogit/katusovittelussa-kohdattuja-ilmioita-noyryytysvakivalta/>. (Luettu 9.4.2024.) (Aseman Lapset ry 2023)

Lakiehdotus katujengien rikosten rangaistusten koventamisesta lausunnoilla.

Oikeusministeriön tiedote 27.6.2024, valtioneuvosto.fi.

<https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/lakiehdotus-katujengien-rikosten-rangaistusten-koventamisesta-lausunnoilla>. (Luettu 22.8.2024.)

(Oikeusministeriö 27.6.2024)

Pahoinpitelystä epäilty yleisimmin 14-vuotias vuonna 2023. Tilastokeskus 16.5.2024.

<https://stat.fi/julkaisu/clv3ix2342qed07ulc0p8xlvf>. (Luettu 21.5.2024.)

(Tilastokeskus 2024)

Ryväsotanta. Tilastokeskus. <https://stat.fi/meta/kas/ryvasotanta.html>. (Luettu

10.6.2024.) (Tilastokeskus)

Valtioneuvosto, Vahva ja välittävä Suomi – Pääministeri Petteri Orpon hallituksen

ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. (Valtioneuvosto 2023)

Väkivallan muodot. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot>. (Luettu 10.4.2024.) (Terveyden

ja hyvinvoinnin laitos)

Lyhenteet

art.	artikla
EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus eli yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien suojaamiseksi (SopS 63/1999)
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
HE	hallituksen esitys
HO	hovioikeus
JulkL	laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
k.	kohta
KK	kirjallinen kysymys
KKO	korkein oikeus
KKV	vastaus kirjalliseen kysymykseen
KO	käräjäoikeus
ks.	katso
LA	lakialoite
LAPS	lapsiasianvaltuutetun aloite
mom.	momentti
OK	oikeudenkäymiskaari (4/1734)
PL	Suomen perustuslaki (731/1999)
RL	rikoslaki (39/1889)
ROL	laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997)
s.	sivu
SopS	Suomen säädöskokoelman sopimussarja
VN	valtioneuvoston kirjelmä
vt.	vertaa
YK	Yhdistyneet kansakunnat

Liitteet

Liite 1. Hakusanat

Haku 1: pahoinpitely AND *kuvann*

Haku 2: ryöstö AND *kuvann*

1 Johdanto

1.1 Tutkimusaiheen tausta

Nuorta nöyryytetään julmasti – Raa’at väkivaltavideot leviävät somessa¹ on tyypillinen esimerkki viimeaikaisista väkivaltarikollisuusteemaisista uutisotsikoista valtamediassa. Väkivaltatekojen² kuvaaminen yhdistetään usein erityisesti nuorten sekä nuorten aikuisten rikollisuuteen. Keskusrikospoliisi on 8.2.2024 julkaissut nuorten ryöstörikollisuuden piirteitä käsittelevän raportin, josta käy ilmi, että nöyryyttäminen ja tekojen kuvaaminen ovat sellaisia niin sanotusti uudenlaisia nuorten ryöstörikosten piirteitä, jotka ovat lisääntyneet merkittävästi viimeisten kuluneiden vuosien aikana.³ Samalla tavoin myös jo pari vuotta aiemmin 8.3.2022 julkaistussa Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa -raportissa tuodaan esille sosiaalista mediaa ja kuvaamista koskevien mainintojen yleistyneen rikosilmoituksissa suhteessa rikosten määrään.⁴

Nykyinen rikoslainsäädäntömme on saanut osakseen jonkin verran kritiikkiä sen riittämättömyydestä vastata väkivaltatekojen kuvaamisen yleistymisen myötä kasvaneeseen tarpeeseen suojella väkivaltarikosten uhreja erityisesti nöyryyttämistarkoituksessa tehdyltä kuvaamiselta sekä kuvamateriaalin levittämiseltä sosiaalisessa mediassa. Useat eri tahot ovatkin ryhtyneet vaatimaan hallitukselta ja eduskunnalta toimia ilmiötä koskevan sääntelyn uudistamiseksi. Aloitteissa on vaadittu esimerkiksi väkivaltateon kuvaamisen ja kuvatuun materiaalin eteenpäin levittämisen lisäämistä törkeän pahoinpitelyn kvalifointiperusteeksi sekä vakavaa väkivaltaa sisältävän kuvamateriaalin hallussapidon kriminalisointia.⁵

Oikeusministeriö on 28.2.2023 aiheeseen liittyvään lapsiasiavaltuutetun aloitteeseen vastatessaan todennut, että rangaistusjärjestelmän täydentämistä koskevia tarpeita voidaan arvioida tarkemmin vasta, kun ilmiötä koskevien voimassa olevien rangaistussäännösten soveltamiskäytäntöjen ja käytävissä olevien vaihtoehtoisten keinojen hyödyntämisestä on tietoa ja kokemusta.⁶ Oikeusministeriön mukaan väkivallan kuvaamisesta ja kuvamateriaalin

---

¹ Tuomi 31.8.2023.

² Väkivaltateko ja väkivaltarikos -käsitteitä käytetään tutkielmassa siinä keskenään identtisessä merkityksessä, että ne pitävät sisällään rikoslain 21 luvun 5 §:n, 6 §:n ja 7 §:n mukaiset pahoinpitely- sekä 31 luvun 1 §:n ja 2 §:n mukaiset ryöstörikokset.

³ Heiskanen 2024, s. 18.

⁴ Danielsson 2022, s. 2.

⁵ Ks. LA 59/2022 vp; LAPS/81/2022; LA 24/2020 vp.

⁶ VN/29740/2022-OM-2, s. 2–3.

levittämisestä, kyseisen ilmiön esiintymismuodoista tai sen yleisyydestä ei ole ollut tiedossa kattavaa selvitystä.⁷ Samalla tavoin puutteelliseksi ilmiön kotimaisen tutkimuskentän ovat katsoneet myös useat tutkijat.⁸

Tämänhetkisen istuvan pääministerin eli Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmasta löytyy tavoitteita väkivaltatekojen kuvaamiseen liittyen. Hallitusohjelman osiossa 10.2 on esitetty tavoite Child Abuse -materiaalia koskevan sääntelyn tiukentamisesta vakavien rikosten uhreina olevien lasten suojelemiseksi.⁹ Sen ohessa kerrotaan, että väkivaltakuvauksen hallussapito aiotaan kriminalisoida ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle säättää törkeä tekemuoto. Lisäksi tuodaan ilmi, että myös muun raakaan väkivaltamateriaalin hallussapito tullaan kriminalisoimaan ihmisten ja eläinten suojelemiseksi. Hallitusohjelman perusteella hallituksen lähtökohtaisena suunnitelmana väkivaltarikosten kuvaamista koskevaa sääntelyä koskien on kriminalisoinnin laajentaminen siten, että rangaistavuus kattaisi tulevaisuudessa raakaa väkivaltaa esittävän materiaalin levittämisen ohella myös kyseisen materiaalin hallussapidon.

Hallitukselle on 28.9.2023 jätetty yhdentoista kansanedustajan toimesta kirjallinen kysymys nöyryytysväkivallasta.¹⁰ Kirjallisessa kysymyksessä esitetään huoli jatkuvasti yleistyvistä ilmiöistä, jossa ”erityisesti lasten ja nuorten parissa leviää sosiaalisen median kautta lähes viikoittain videoita, joissa väkivallan uhri pakotetaan mm. polvistumaan, pyytämään anteeksi ja jopa nuolemaan toisten henkilöiden kenkiä”. Siinä kysytään, millä tavoin hallitus vastaa kyseiseen ilmiöön ja aikoo puuttua siihen. Mainittuun kirjalliseen kysymykseen on annettu vastaus 23.10.2023.¹¹ Vastauksessa vakuutetaan, että ”– – hallitus on sitoutunut ottamaan käyttöön tarvittavat keinot nuoriso- ja jengirikollisuuden määrätietoiseksi torjumiseksi ja vähentämiseksi”.¹² Hallituksen tavoitteeksi kerrotaan, että vuoden 2023 loppuun mennessä on laadittu laaja toimenpideohjelma, jolla nuoriso- ja jengirikollisuuden lisääntyminen katkaistaan Suomessa.¹³ Vastauksessa otetaan esille se, kuinka viime vuosina on yleistynyt digitaalisen väkivallanmuoto, jossa väkivallantekoa kuvaavaa ja uhria nöyryyttävää kuvamateriaalia taltioidaan ja jaetaan sosiaalisessa mediassa. Hallitus onkin ryhtynyt

---

⁷ VN/29740/2022-OM-2, s. 2.

⁸ Ks. Ellonen ym. 2023, s. 94.

⁹ Valtioneuvosto 2023, s. 196.

¹⁰ KK 108/2023 vp.

¹¹ KKV 108/2023 vp.

¹² KKV 108/2023 vp, s. 1.

¹³ KKV 108/2023 vp, s. 1. Oikeusministeriö on 25.4.2024 julkaissut mainitun toimenpideohjelman nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vuosille 2024–2027. Ks. Järvinen – Alanko – Piispa 2024.

sittemmin toimiin selvittääkseen mahdollisuuksia lisätä nöyryyttäminen väkivaltarikosten kvalifiointi- tai koventamisperusteeksi sekä tehdäkseen tarvittavat muutokset lainsäädäntöön: nöyryyttämisväkivaltaan liittyvä lakiehdotus on ollut lausuntokierroksella kesällä 2024 ja annettaneen eduskunnalle vielä loppuvuodesta 2024.¹⁴

Edellä mainitun perusteella aihetta koskevalle tutkimukselle on suuri ajankohtainen tarve. Ilmiötä itsessään tai sitä koskevaa oikeudellista sääntelyä ei ole Suomessa juurikaan tutkittu. Myös kansainvälinen tutkimus aiheen osalta on katsottavissa varsin vähäiseksi.¹⁵ Esimerkiksi keskusrikospoliisin viime vuosilta teettämissä nuorten väkivaltarikollisuutta koskevissa selvityksissä ilmiö on nostettu esille muiden niin sanotusti uusien ilmiöiden ohella, mutta se kaipaisi lisäksi erillistä huomiota yksittäisenä yhteiskunnallisena haasteena. Väkivaltarikosten kuvaaminen ja kuvamateriaalin levittäminen tulisi siis ottaa omaksi tutkimusaiheekseen laajemmassa määrin, ja tällä opinnäytetyöllä tullaankin tarttumaan kyseiseen ilmiöön oikeustieteen ja erityisesti rikosoikeuden näkökulmasta.

1.2 Tutkimuskysymykset sekä tutkielman näkökulma ja sen rajaukset

Tutkielmalle on asetettu kaksi niin sanottua päätutkimuskysymystä, ja tutkielman tavoitteena on selvittää ja löytää niihin vastauksia tutkimustyön aikana. Ensimmäinen päätutkimuskysymys keskittyy rikoslainsäädäntömme nykytilaan ja toinen samaisen sääntelyn tulevaisuudennäkymiin. Ensimmäisellä päätutkimuskysymyksellä on lisäksi kaksi pääkysymyksen sisältöä tarkentavaa alakysymystä, joiden myötä kyseisen päätutkimuskysymyksen tarkastelu on jaettavissa kaksiosaiseksi.

Tutkimuskysymykset ovat tutkielmassa seuraavat:

1. Miten väkivaltarikosten kuvaamista arvioidaan rikosoikeudellisesti nykyisessä oikeustilassamme ja millaiset ovat väkivaltatekojen kuvaamisen rangaistavuuden rajat?

---

¹⁴ Säädösvalmisteluhankkeesta ja sen aikataulusta ks. OM095:00/2023; oikeusministeriö 27.6.2024.

¹⁵ Ks. Ellonen ym. 2023, s. 94–95.

- a. Miten uhriin kohdistetun väkivallan kuvaaminen vaikuttaa väkivaltarikoksen moitittavuuteen¹⁶?
  - b. Milloin väkivaltateon kuvaaminen ja kuvatun materiaalin levittäminen voi tulla arvioitavaksi erillisenä rikoksena väkivaltarikoksen rinnalla?
2. Millaisia uudistustarpeita eri tahot ovat ilmaisseet väkivaltarikosten kuvaamisen rangaistavuudessa olevan? Olisiko väkivaltarikosten kuvaamista ja kuvatun materiaalin levittämistä koskevia rikoslainsäännöksiä uudistamalla mahdollista parantaa sellaisten oikeushyvien turvaa, joita kyseisillä säännöksillä on pyritty suojaamaan?

Tarkastelun ulkopuolelle rajataan sellainen väkivaltateon kuvaaminen ja kuvamateriaalin levittäminen, joka tapahtuu jonkun muun kuin väkivaltarikoksesta syytetyn henkilön toimesta, sillä tutkielman tarkoituksena on tarkastella ilmiötä kokonaisuutena, jossa kuvaaminen on kiinteä osa väkivaltarikosta. Tutkielman tarkastelemassa menettelyssä kuvaajina voivat siis toimia joko väkivallan varsinainen tekijä tai kyseisestä väkivallanteosta rikoskumppanina syytetty henkilö, joka ei välttämättä ole osallistunut väkivallan kohdistamiseen, mutta hän on toiminut yhteisymmärryksessä muiden tekijöiden kanssa ja hänen osuutensa teossa on ollut sillä tavoin olennainen, että hänet voidaan katsoa yhtä lailla syylliseksi kuin uhriin väkivaltaa kohdistanut tekijä.¹⁷ Erityistä huomiota tutkielmassa kiinnitetään nimenomaisessa nöyryytystarkoituksessa tapahtuvalle kuvaamiselle.

Tutkielman käsittelemään kuvaamisilmiöön sisältyy myös lapsiin kohdistetun väkivallan kuvaaminen. Mikäli tutkielma-aihetta tarkasteltaisiin erityisesti lapsiin kohdistuvan väkivallan näkökulmasta, huomioon tulisi ottaa monenlaista erityissääntelyä, kuten laki lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) sekä lasten oikeuksia turvaavat kansainväliset sopimukset, esimerkiksi YK:n lasten oikeuksien sopimus (SopS 59–60/1991). Tutkielma keskittyy kuitenkin käsittelemään väkivaltatekojen kuvaamista yleisemmän sääntelyn tasolla eli pelkästään lasten kohdalla kyseeseen tuleva sääntely jää tutkielman käsittelyalan ulkopuolelle. Poikkeuksena tähän rajaukseen on ainoastaan lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä

---

¹⁶ Termillä teon moitittavuus viitataan tutkielmassa lähtökohtaisesti teon moitittavuuteen rikoksen tunnusmerkistön kannalta. Tällä tarkoitetaan sitä, kuinka moitittavuutta korottava tai alentava seikka voidaan ottaa huomioon osana rikoksen tunnusmerkistöä. Mikäli teon moitittavuudesta puhutaan poikkeuksellisesti rangaistuksen mittaamisen näkökulmasta, tämä tuodaan selkeästi ilmi kyseisessä asiayhteydessä.

¹⁷ Rikoskumppanuudesta ks. Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 511–518.

(RL 20 luku 19 ja 20 §) ja hallussapitoa (RL 20 luku 21 §) koskevat tunnusmerkistöt, joiden soveltuvuutta tutkielman tarkastelemaan menettelyyn arvioidaan lyhyesti muiden kuvaamiseen liittyvien tunnusmerkistöjen ohella tutkielman luvussa 3.2.4.

1.3 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Tutkimusmenetelmänä tutkielmassa sovelletaan rikoslainopillista metodia eli tarkoituksena on selvittää ja systematisoida voimassa olevaa rikosoikeutta varsinkin tulkinnallisen tiedonintressin tyydyttämiseksi.¹⁸ Tutkimuksen kohteena ovat rikoslainsäännösten ja niiden taustalla vaikuttavien esitöiden lisäksi niin oikeuskirjallisuuden kannanotot kuin tuomioistuimissa sovelletut käytännöt. Kyse on erityisesti käytännöllisestä lainopista, sillä tutkielmassa tehdään tulkintakannanottoja oikeusnormien merkityssisällöstä oikeudellista argumentaatiota hyödyntämällä.¹⁹ Tutkimuskysymysten asettelua tukevasti tutkielmassa käytetään sekä *de lege lata* että *de lege ferenda* -näkökulmia, joista jälkimmäinen tuo tutkielmaan myös oikeuspoliittista näkökulmaa erilaisten lainsäädännöllisen ratkaisumallien arvioimisen myötä.²⁰

Lainsäädäntöaineistosta tutkimuksen kannalta keskeisimpään merkitykseen nousevat niin pahoinpitely- ja ryöstörikoksia koskevat rikoslain (39/1889) pykälät (RL 21 luku 5, 6 ja 7 § ja 31 luku 1 ja 2 §) kuin myös yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen ja kunnianloukkauksen rangaistussäännökset (RL 24 luku 8–10 §) sekä kyseisten tunnusmerkistöjen taustalla vaikuttavat esityöt. Myös muiden, erityisesti kuviin ja kuvaamiseen liittyvien tunnusmerkistöjen soveltamista tullaan arvioimaan tarkastellun ilmiön näkökulmasta. Esitöistä suurimpaan merkitysarvoon nousevat rikoslain muutoksia koskevat hallituksen esitykset. Lisäksi, koska tutkielmassa on nykyisen oikeustilan ohella tarkoitus tarkastella tutkielman aiheeseen liittyviä kriminalisointimuutosehdotuksia, tutkielmassa käytetty aineisto pitää sisällään myös muutamia lakialoitteisiin, lapsiasiavaltuutetun aloitteeseen sekä oikeusministeriön luonnostelemaan lakiehdotukseen liittyviä asiakirjoja.

Siitä huolimatta, että ilmiö on ollut viime aikoina erittäin pinnalla julkisuudessa ja sosiaalisessa mediassa, väkivaltarikosten kuvaamista koskevaa oikeudellista keskustelua ei ole Suomessa juurikaan käyty. Tästä johtuen tutkielmassa käytettävä oikeuskirjallisuus on

---

¹⁸ Lainopillisesta metodista ks. Siltala 2003, s. 325–386; Hirvonen 2011, s. 36–54.

¹⁹ Käytännöllisestä lainopista ks. Määttä – Paso 2019, s. 7–11.

²⁰ *De lege ferenda* -tutkimuksesta ks. Siltala 2003, s. 131–132.

pääosin tutkielman aihetta yleisluontoisempaa. Joka tapauksessa aihepiiriltään yleisemmästäkin oikeuskirjallisuudesta saadaan tukea ilmiön oikeudelliseen tulkintaan muun ohella rikosoikeuden yleisten oppien kautta, vaikka suoria kannanottoja aihetta koskien onkin haastavaa löytää. Ulkomaisesta kirjallisuudesta löytyy jonkin verran ilmiötä käsitteleviä tutkimuksia, mutta kyseisillä tutkimuksilla ei juurikaan ole oikeudellista luonnetta.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännöstä ei ainakaan toistaiseksi löydy vielä tapauksia, joissa olisi kyse juuri tutkielmassa tarkastellusta ilmiöstä. Tämän vuoksi tutkielmaa varten on pyydetty aineistoa seuraavaksi korkeimmasta oikeusasteesta eli Suomen hovioikeuksista. Aineistopyynnön kohteena ovat olleet sellaiset hovioikeuksien vuodesta 2022 alkaen annetut tuomiot, joissa on ollut kyse pahoinpitelyistä tai ryöstöistä,²¹ joita asianosaiset ovat kuvanneet. Tuomioiden hakemisessa on hyödynnetty sanahakua, joka on jaettu kaksiosaiseksi.²² Sanahaun tuloksena on saatu useita satoja osumia, joista suurin osa ei ole ollut olennaisia tutkimuksen aiheen kannalta, sillä käytetyillä hakusanoilla on saatu osumia myös sellaisista tuomioista, joissa ei ole ollut kyse teon kuvaamisesta tutkielman tarkoittamassa merkityksessä. Yhtenä hakusanana käytettyä kuvata-verbiä on saatettu käyttää tuomioissa synonyymina termeille luonnehtia, kertoa, kuvailla, esittää ja niin edelleen. Lisäksi monissa ratkaisuissa kuvaamisen kohteena ei ole ollut varsinainen teko, vaan ratkaisussa on voinut olla maininta esimerkiksi siitä, että poliisi on jälkikäteen kuvannut teosta asianomistajalle aiheutuneet vammat. Tämän vuoksi sanahaun tuloksista on vielä manuaalisesti seulottu sellaiset tuomiot, joissa on ollut kyse nimenomaan väkivaltatekojen valo- tai videokuvaamisesta. Kyseiset tuomiot ovat muodostaneet tutkielman oikeuskäytäntöä edustavan tutkimusaineiston. Sanahaussa käytettyjen suomenkielisten termien vuoksi aineisto ei ole pitänyt sisällään ruotsinkielisiä ratkaisuja, ja toisaalta osumien ulkopuolelle ovat voineet jäädä sellaiset ratkaisut, joissa kuvaamisesta on kuvata-verbistä sijasta käytetty esimerkiksi termiä videoita.

Tutkielmaa varten on edellä kuvatuin tavoin saatu yhteensä 30 hovioikeusratkaisua, joissa on ollut kyse väkivaltateon kuvaamisesta. Ratkaisut ovat pitäneet sisällään tapauksia, joissa väkivaltarikoksen tekijät ovat kuvanneet menettelyään, tapauksia, joissa tekoa on kuvattu tekijöiden pyynnöstä tai tahdosta, sekä tapauksia, joissa tekoa on kuvannut asianomistaja tai oma-aloitteisesti joku asiaan varsinaisesti liittymätön henkilö. Lisäksi on ollut tapauksia,

---

²¹ Aineistopyynnön rikosnimikkeet ovat sisältäneet lievät, perusmuotoiset sekä törkeät tekemuodot.

²² Ks. liite 1.

joissa kuvaamista on tapahtunut useampien eri edellä mainittujen tahojen toimesta. Kaikissa ratkaisuisa ei ole myönnetty jatkokäsittelylupaa, ja osassa valituksen tehneet tahot ovat peruuttaneet valituksensa. Ylipäätään tutkielman kannalta keskeisiä tapauksia näyttää aineistopyynnön tulosten perusteella edenneen vasta varsin vähän hovioikeusvaiheeseen. Hovioikeuksille osoitettua aineistopyyntöä voidaan tästä huolimatta pitää onnistuneena, koska sillä on saatu rajattua väkivaltateon kuvaamista sisältävien eri puolilla Suomea käsiteltyjen oikeustapauksien määrä tutkielman resurssien kannalta kohtuulliseen määrään. Ratkaisuja on saatu jokaisesta Suomen hovioikeuspiiristä. Kaiken kaikkiaan tutkielmassa käytettävä oikeustapausaineisto koostuu siis sellaisista tutkielmassa tarkasteltavaa ilmiötä edustavista tapauksista, joista on tehty jatkokäsittelylupahakemus hovioikeuteen ja joista hovioikeus on antanut ratkaisun välillä 1.1.2022–12.3.2024.²³ Muodostettaessa tutkimusaineisto mainitulla tavalla otantamenetelmänä on niin sanottu ryväotanta²⁴. Muodostetun tutkimusaineiston jokainen väkivaltateon kuvaamista koskeva oikeustapaus ei ole kuitenkaan loppujen lopuksi ollut tutkielman kannalta olennainen, minkä vuoksi aivan kaikki aineiston ratkaisut eivät ole päätyneet tutkielmassa tarkemmin analysoitavaksi. Siitä, millaiset tapaukset ovat valikoituneet analysoinnin kohteeksi ja millä perusteella, kerrotaan tarkemmin tutkielman oikeustapausaineistoa käsittelevässä alaluvussa 4.1.

1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielman toinen eli johdantolukua seuraava pääluke käsittelee väkivaltarikosten kuvaamista niin sanotusti yleistyvänä yhteiskunnallisena ongelmana. Luvussa on tarkoitus selvittää, millaisesta ilmiöstä uhriin kohdistetun väkivallan kuvaamisessa on oikein kyse. Huomio kiinnitetään aihepiiriä koskevaan kotimaiseen ja ulkomaiseen tutkimukseen. Tutkimuksia tarkastelemalla pyritään muodostamaan käsitys siitä, millainen merkitys väkivaltarikosten kuvaamisella ja kuvamateriaalin levittämällä on sekä rikoksen uhrin että yhteiskunnan kannalta.

Kolmannessa pääluvussa perehdytään väkivaltarikosten kuvaamista koskevaan rikosoikeudelliseen sääntelyyn. Voimassa olevan lainsäädännön tulkinnalle haetaan tukea

---

²³ Aineistopyynnot on lähetetty 12.3.2024, eikä hovioikeuksista saatu aineisto ole pitänyt sisällään tämän päivämäärän jälkeen annettuja ratkaisuja.

²⁴ Ryväotannalla tarkoitetaan otantatekniikkaa, jossa tiedonkeruu keskitetään alkioiden eli tässä tapauksessa tutkielman tarkastelemaa ilmiötä edustavien rikostapausten luonnollisiin yhdistelmiin eli rypäisiin. Hovioikeudet muodostavat tämän otannan rypäät siten, että vain osa kyseisistä rikostapauksista tapauksista etenee hovioikeusvaiheeseen. Ks. Tilastokeskus.

esitöistä ja oikeuskirjallisuudesta. Luvussa pyritään löytämään alustavia vastauksia tutkielman ensimmäiseen tutkimuskysymykseen koskien väkivaltarikosten kuvaamisen rangaistavuutta: Ensimmäinen alaluku keskittyy siihen, millä tavoin väkivaltateon kuvaaminen voidaan ottaa huomioon väkivaltarikoksen moitittavuudessa, ja toinen alaluku siihen, milloin kyseinen menettely täyttää väkivaltarikoksen rinnalla erillisen kuvaamista tai kuvamateriaalin levittämistä koskevan rikostunnusmerkistön.

Neljäs pääluku syventyy aihetta koskevaan oikeuskäytäntöön. Käytetty oikeustapausaineisto muodostuu aineistopyynnön kautta kerätyistä hovioikeustuomioista ja kyseisissä asioissa alemmassa oikeusasteessa annetuista käräjäoikeustuomioista. Analysoitavista ratkaisuista tehdään sekä yleisempiä aihetta koskevia havaintoja että syvempää analyysia rikoslain soveltamisratkaisuja silmällä pitäen.

Viidennessä pääluvussa katse kääntyy toisen tutkimuskysymyksen mukaisesti tulevaan, sillä näkökulmaksi vaihdetaan aiempia lukuja hallinneen *de lege lata*n sijaan *de lege ferenda*. Tämän myötä kaikkea edeltävissä luvuissa ilmi käynyttä tarkastellaan vielä tulevaisuuden lainsäädännön kannalta. Luvussa sekä nostetaan esille erilaisten tahojen osoittamia uudistustarpeita väkivaltarikosten kuvaamista koskevassa rikoslainsäädännössä että arvioidaan esitettyjä muutosehdotuksia nykyiseen oikeustilaan nähden ja kiinnittäen huomiota erityisesti oikeushyvien suojelun periaatteeseen.

Viidettä päälukua seuraa johtopäätösluku, jossa kootaan vielä yhteen tutkielman aikana saatu tieto, jäsennetään sitä sekä johdetaan siitä vastaukset tutkielmassa esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Luvussa muodostetaan lopullinen kokonaiskäsitys aiheeseen liittyvän rikoslainsäädäntömme nykytilasta sekä siihen mahdollisesti liittyvästä uudistustarpeesta.

2 Väkivaltarikosten kuvaaminen ilmiönä

Väkivaltarikosten kuvaamisella tarkoitetaan tutkielmassa sellaista väkivaltarikokseen syyllistyneen henkilön menettelyä, jossa kyseinen henkilö taltioi pahoinpitelyn tai ryöstön tunnusmerkistön täyttävän tekonsa valo- tai videokuvaksi. Kyseessä on ilmiö, joka on tutkitusti lisääntynyt viime vuosien aikana. Keskusrikospoliisin vuonna 2022 tekemän selvityksen mukaan sosiaalista mediaa, videointia ja kuvaamista koskevien mainintojen määrä alaikäisten tekemiä väkivaltarikoksia koskevissa rikosilmoituksissa on kasvanut 13–15 prosentista yli 20 prosenttiin vuosien 2017–2021 aikana.²⁵ Vaikka kyseinen selvitys ei ole kattanut täysi-ikäisten rikostentekijöiden tekemiä väkivaltarikoksia, kuvaamisilmiön voidaan perustellusti uskoa yleistyneen myös yleisemmällä tasolla rajaamatta tarkastelua ainoastaan nuorten väkivaltarikollisuuteen, ottaen huomioon, että nykyaikaisessa yhteiskunnassamme yhä useammalla on jatkuvasti hallussaan matkapuhelin, jolla on koska tahansa mahdollista taltioida tapahtumia videolle tai valokuviksi. Lisäksi Tilastokeskuksen tekemän selvityksen mukaan vuosina 2021–2023 pahoinpitelyistä epäiltyjen henkilöiden yleisin ikä on ollut 14 vuotta ja vuosina 2022–2023 ryöstöistä epäiltyjen 15 vuotta,²⁶ mikä tarkoittaa sitä, että poliisin alaikäisten tekemiä väkivaltarikoksia koskeva selvitys edustaa todennäköisesti jo itsessään suhteellisen merkittävää osaa maamme väkivaltarikollisuudesta.

Keskusrikospoliisi on vuonna 2024 tekemässään selvityksessä tuonut ilmi, että vuodesta 2022 alkaen kuusi prosenttia alle 20-vuotiaisiin kohdistuvien ryöstörikosepäilyjen ilmoituksista sisältää maininnan teon kuvaamisesta, kun taas vielä vuonna 2015 tällaisia mainintoja ei ole ollut.²⁷ Olennaisena osana ryöstötekoa ei olekaan enää omaisuuden ryöstäminen uhrilta vaan väkivallan käyttö, uhrin nöyryyttäminen ja teon kuvaaminen. Keskusrikospoliisin mukaan yli puolet kuvatuista teoista ovat sisältäneet uhrin nöyryyttämistä. Uhrin nöyryyttäminen voidaan määritellä sellaiseksi alistavaksi toiminnaksi, jossa uhrille tehdään tai hänet painostetaan tekemään asioita uhkaamalla tai käyttämällä väkivaltaa.²⁸ Väkivaltaa kyseisessä yhteydessä käytettäessä kyse on niin sanotusta nöyryytysväkivallasta, jonka voidaan katsoa olevan väkivaltarikosten kuvaamisesta erillinen mutta siihen usein liitännäinen ilmiö, sillä kuvaamisen kohteena on monesti juuri nöyryytystarkoituksessa uhuriin kohdistettu väkivalta. Lisäksi myös väkivaltateon kuvaaminen itsessään voidaan nähdä väkivallan uhria

---

²⁵ Danielsson 2022, s. 15.

²⁶ Tilastokeskus 2024.

²⁷ Heiskanen 2024, s. 18.

²⁸ Ks. Aseman lapset ry 2023. Ks. myös Heiskanen 2024, s. 18.

nöyryyttävänä. Konkreettisia keskusrikospoliisin teonpiirreanalyysissä vastaan tulleita esimerkkejä uhrin nöyryyttämisestä ovat uhrin pakottaminen maahan, esimerkiksi polvilleen, tämän pakottaminen esittämään kameralle alistetussa asemassa anteeksipyyntöjä, haukkumaan itseään tai ylistämään rikoksentekijöitä taikka pakottaminen vaatteiden riisumiseen.²⁹

Väkivaltateon kuvaamisella ja kuvamateriaalin levittämällä aiheutettu uhrin nöyryytys nähdään usein kaksivaiheisena.³⁰ Ensimmäinen osa nöyryyttämisestä ja nöyryytyskokemuksesta tapahtuu siinä hetkessä, kun väkivaltaa kohdistetaan uhuriin ja teko taltioidaan valo- tai videokuvaksi. Kun itse väkivaltateko on ohi, nöyryytys jatkuu kuvatun materiaalin levittämällä ja leviämällä sosiaalisessa mediassa. Nöyryyttämisellä on saattaa olla vakavia ja pitkäaikaisia seurauksia uhrin terveydelle ja hyvinvoinnille. Yleisimpiä suoria seurauksia nöyryytyksen kokemisesta ovat esimerkiksi kokemus statuksen menettämisestä ja siitä seuraava käytöksen muutos, toivottomuuden ja avuttomuuden tunne, vihan tunteet ja kostonhalu, sosiaalisen toimintakyvyn menetys sekä arvottomuuden tunne.³¹

Väkivaltateosta kuvatun kuvamateriaalin levittäminen voidaan katsoa osaksi niin sanottua digitaalista väkivaltaa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen antamassa määritelmässä digitaalista väkivaltaa kuvataan siten, että siinä on kyse väkivallasta, jossa toista ihmistä loukataan, kontrolloidaan, tarkkaillaan tai vahingoitetaan tieto- ja viestintäteknologian välityksellä, ja teoissa hyödynnetään digitaalista teknologiaa, esimerkiksi pääte-, äly-, paikannus- ja muita vastaavia laitteita, ohjelmistoratkaisuja, sovelluksia ja pikaviestipalveluja.³² Kansainvälisten tutkimusten mukaan digitaaliseen väkivaltaan liittyen tyypillistä on, että tapauksissa, joissa on kyse sekä fyysisestä että digitaalisesta väkivallasta, digitaalinen väkivalta saatetaan usein sivuuttaa rikosprosessissa kokonaan keskittyen ainoastaan fyysiseen väkivallantekoon.³³

Väkivallan kuvaamisen yleisyyttä on kotimaisten keskusrikospoliisin teettämien selvitysten ohella tutkittu myös ulkomailla.³⁴ Kansainvälisissä tutkimuksissa tarkoitettu väkivalta on usein pitänyt sisällään lisäksi niin sanotun verbaalisen väkivallan. Vuonna 2013 toteutetussa

---

²⁹ Heiskanen 2024, s. 18.

³⁰ Ks. Sandberg – Ugelvik 2017, s. 1036.

³¹ Torres – Bergner 2010, s. 199–202.

³² Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

³³ Killean – McAlinden – Dowds 2022, s. 872–873; Henry – Powell 2015, s. 14. Ks. Husso ym. 2024, s. 26.

³⁴ Ks. Ellonen ym. 2023, s. 94–95.

espanjalaistutkimuksessa on kysytty 13–17-vuotiailta espanjalaisilta nuorilta, onko heitä kuvattu matkapuhelimella tilanteessa, jossa heitä lyödään tai muutoin satutetaan: vain 0,9 prosenttia yli 800:sta tutkimukseen osallistuneesta on vastannut niin tapahtuneen.³⁵ Toinen, vuonna 2016 toteutettu espanjalaistutkimus sai prosentuaalisesti ainoastaan hieman korkeampia esiintyvyytensä tutkimuksessaan lähes 4000:n 12-17-vuotiaan espanjalaisnuoren kohdalla sitä, ovatko kyseiset nuoret kokeneet tilanteita, joissa heihin kohdistuva verbaalisesti tai fyysisesti aggressiivinen teko olisi kuvattu ja levitetty sähköisesti eteenpäin.³⁶ Tulosten perusteella pojista kyseisiä tilanteita on joutunut kokemaan 3,1 prosenttia ja tytöistä 1,5 prosenttia. Mainittujen tutkimusten perusteella väkivaltatekojen kuvaaminen ei ole ollut erityisen yleistä, mutta toisaalta tulokset eivät vastaa kysymykseen siitä, miten suuressa osassa nuoriin kohdistuneita väkivaltatekoja on ollut kyse teon kuvaamisesta, vaan siihen, miten suuri osa nuorista on kokenut tilanteita, joissa heihin kohdistunutta väkivaltaa on kuvattu. Tutkimusten kohdalla tulee niin ikään huomata, että ne sijoittuvat ajallisesti aikaan, jolloin matka- ja älypuhelimet sekä sosiaalinen media eivät ole olleet yhtä yleisiä kuin mitä ne ovat tänä päivänä 2020-luvulla. Lisäksi molemmat tutkimukset ovat toteutettu Espanjassa, ja maantieteelliset erot ilmiön esiintyvyydessä ovat mahdollisia.

Norjalaisessa tutkimuksessa on selvitetty syitä väkivaltatekojen kuvaamiselle.³⁷ Rikosten kuvaamista tapahtuu rikosten tekijöiden toimesta siitä huolimatta, että kuvamateriaali saattaa jopa päätyä käytettäväksi heitä vastaan rikosprosessissa. Uhrin nöyryyttäminen on yksi kolmesta tutkijoiden löytämistä syistä rikollisen toiminnan kuvaamiselle ja kyseisen kuvamateriaalin levittämiselle.³⁸ Toisena syynä on mainittu niin sanotun amatööripornon lisääntyminen, mikä tarkoittaa sitä, että rikolliset ovat inspiroituneet kuvaamaan seksuaalissävyytteisiä tekojaan pornograafisen materiaalin tuottamiseksi ja toisinaan myös käyttäkseen kyseistä kuvamateriaalia kiristystarkoituksessa.³⁹ Kolmas syy on tutkimuksen mukaan se, että matkapuhelimilla kuvaamisesta on tullut kulttuuri-ilmiö. Tällä tarkoitetaan sitä, että siinä missä ihmiset jakavat kuvia ravintolan ruoka-annoksistaan, perheestään lomamatkalla tai muista merkittävistä hetkistä, rikosentekijät saattavat samalla tavoin dokumentoida tekemänsä rikokset videolle tai valokuvaan.⁴⁰ Brittiläistutkimus on esittänyt

---

³⁵ Gámez-Guadix ym. 2013, s. 447–449.

³⁶ Montiel – Carbonell – Pereda 2016, s. 123–127.

³⁷ Ks. Sandberg – Ugelvik 2017, s. 1023.

³⁸ Sandberg – Ugelvik 2017, s. 1030–1032.

³⁹ Sandberg – Ugelvik 2017, s. 1028–1030.

⁴⁰ Sandberg – Ugelvik 2017, s. 1032–1035.

niin sanotun ”will-to-representation” -termin, jolla viitataan siihen, että rikostentekijät saattavat haluta rikollisia tekojaan kuvaamalla ja kyseistä kuvamateriaalia levittämällä saavuttaa näkyvyyttä ja luoda itsestään kuvaa henkilönä, joka ei noudata sosiaalisia normeja tai lakia, saadakseen jonkinlaista kunnioitusta vertaisiltaan.⁴¹ Usein erityisesti nuorten keskuudessa suosittuja ovatkin sellaiset sosiaalisen median sisällöntuottajat, joiden maine perustuu vakavaan väkivaltaan tai joiden oletetaan tekevän suuria rahasummia huumekaupalla.⁴²

Toisinaan väkivaltatekojen kuvaaminen yhdistyy tietynlaisiin mediassa leviäviin ilmiöihin, joissa väkivaltaa tehdään ja kuvataan väitetyksi huumoritarkoituksessa. Tällainen ilmiö on esimerkiksi Iso-Britanniasta lähtöisin oleva ”happy slapping”, jossa nuoret pahoinpitelevät vertaisiaan, kuvaavat kyseiset väkivaltateot matkapuhelimillaan ja jakavat videoita eteenpäin mediassa.⁴³ Kyseinen ilmiö on vuodesta 2005 alkaen levinnyt useisiin eri Euroopan valtioihin. Myös Suomessa on uutisoitu ilmenneen tapauksia, jotka ovat yhdistettävissä ”happy slapping” -ilmiöön.⁴⁴

Kaiken kaikkiaan väkivallan kuvaamisessa ja kyseisen kuvamateriaalin levittämisessä on kyse ilmiöstä, jonka on mahdollistanut teknologian ja median kehittyminen sekä median kulutuksen lisääntyminen. Niin sanotun mediayhteiskunnan kehitys on vaikuttanut rikollisuuden trendeihin jo pitkään.⁴⁵ Internet on mahdollistanut esimerkiksi aiempaa vaivattomamman pääsyn pornografiseen materiaaliin mukaan lukien sisältöön, jossa on kyse seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai lapsipornografiasta. Samalla tavoin se on tehnyt mahdolliseksi sen, kuinka kuvaamisen kohteena olevia rikoksia voidaan perinteisen jälkikäteen tapahtuvan kuvamateriaalin levittämisen lisäksi suoratoistaa reaaliaikaisesti määrittelemättömän suurelle joukolle katsojia. Väkivaltatekojen kuvaamisen syitä selvittäneet tutkimukset osoittavat, että kaikessa väkivallan kuvaamisessa, edes sellaisessa, joka tapahtuu väkivaltatekoon syyllistyneen tekijän toimesta, ei ole kyse siitä, että kuvaaminen tai kuvamateriaalin levittäminen tapahtuisi nimenomaan nöyryytystarkoituksessa. Ilmiö on lisäksi osa nykyajan sosiokulttuurista kontekstia.

---

⁴¹ Yar 2012, s. 7–11.

⁴² Irwin-Rogers – Pinkney 2017, s. 18.

⁴³ Chan ym. 2012, s. 43.

⁴⁴ Ks. Kumpula 27.9.2023.

⁴⁵ Ks. Sandberg – Ugelvik 2017, s. 1035–1036 ja 1038.

3 Väkivaltarikosten kuvaamista koskeva rikosoikeudellinen sääntely

3.1 Vaikutus väkivaltarikoksen moitittavuuden arviointiin

3.1.1 Teon kokonaismoitittavuus ja törkeysluokitus

Tuomioistuin saa käyttää asianosaisten todisteina esittämää materiaalia vapaan todistusharkinnan mukaisesti.⁴⁶ Tämä tarkoittaa sitä, että tuomioistuin voi vapaasti käyttää ratkaisuharkinnassaan mitä tahansa todistelussa ilmi käynyttä seikkaa sekä arvioida asiassa esitettyjen todisteiden näyttöarvon.⁴⁷ Vapaaseen todistusteoriaan viitataan myös oikeudenkäymiskaaressa (4/1734), jonka mukaan tuomioistuimen on perusteellisesti ja tasapuolisesti arvioitava todisteiden ja muiden seikkojen näyttöarvo vapaalla todistusharkinnalla, jollei laissa toisin säädetä (OK 17 luku 1 § 2 mom.). Vapaasta todistusteoriasta seuraa, että tuomioistuin voi ottaa teon kuvaamisen huomioon väkivaltarikoksen oikeudellisessa arvioinnissa. Kyse on tällöin teko-olosuhteita kuvaavasta seikasta, jolla on merkitystä tunnusmerkistön kannalta, mutta joka ei kuitenkaan ole rangaistussäännöksen tarkoittama varsinainen teko. Merkitys ilmenee esimerkiksi siinä, miten kyseisellä seikalla voi olla vaikutusta teon moitittavuuden määrittämiseen lievä-perusmuotoinen-törkeä-asteikolla, joka on tavanomaisin rikosten yhteydessä käytetty törkeysluokitus.⁴⁸

Mitä tulee tutkielman tarkastelemaan väkivaltarikollisuuteen, perusmuodossaan pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttää teko, jossa henkilö tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan (RL 21 luku 5 § 1 mom.). Perusmuotoisen ryöstön tunnusmerkistö voi sen sijaan täytyä kolmella eri menettelytavalla. Ensimmäkin se täytyy, kun henkilö anastaa toisen hallusta tai ottaa luvattomasti käyttöön toisen irtainta omaisuutta käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla välittömästi käyttää sellaista väkivaltaa (RL 31 luku 1 § 1 mom. 1 k.). Toisekseen se täytyy silloin, kun henkilö edellä mainittua väkivaltaa tai uhkausta käyttämällä pakottaa toisen luopumaan taloudellisesta

---

⁴⁶ Helenius – Linna 2024, s. 99–100.

⁴⁷ Helenius – Linna 2024, s. 508–509 ja 518.

⁴⁸ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku I Yleisiä kysymyksiä – Seuraamusjärjestelmän pääpiirteet – Rangaistuksen määrittäminen tuomioistuimissa – Rangaistusasteikon lieventäminen - Asteikot ja niiden muuntaminen.

edusta, johon rikoksenteijällä tai sillä, jonka puolesta hän toimii, ei ole laillista oikeutta (RL 31 luku 1 § 1 mom. 2 k.). Vielä viimeiseksi se täyttyy tilanteessa, jossa henkilö tavataan verekseltään anastamasta toisen hallusta tai ottamasta luvattomasti käyttöön toisen irtainta omaisuutta, ja hän väkivaltaa käyttämällä tai sen käytöllä välittömästi uhkaamalla täyttää tai yrittää täyttää taikka pitää tai yrittää pitää kuvatulla tavalla ottamansa omaisuuden (RL 31 luku 1 § 3 mom.). Pahoinpitelyllä on perusmuotonsa lisäksi lievä ja törkeä tekomuoto (RL 21 luku 6 ja 7 §) ja ryöstöllä törkeä tekomuoto (RL 31 luku 2 §). Perusmuotoinen ryöstö pitää sisällään ryöstön toteuttamiseksi tehdyn lievän tai perusmuotoisen pahoinpitelyn ja törkeä ryöstö kyseisessä tarkoituksessa tehdyn törkeän pahoinpitelyn.⁴⁹

Edellä mainittua kolmiportaista törkeysluokitusta käytetään siis pahoinpitelyrikoksissa, mutta ryöstörikosten kohdalla asteikko on kaksiportainen pitäen sisällään ainoastaan perusmuotoisen ja törkeän tekomuodon. Täten ryöstöllä ei ole pahoinpitelyn tavoin lievää tekumuotoa, vaan mikäli ryöstön tunnusmerkistössä tarkoitettua tekoa ei ole pidettävä kokonaisuutena arvostellen vakavana, tekijä tuomitaan ryöstön sijaan muista rikoksista, jotka kyseinen teko käsittää (RL 31 luku 1 § 4 mom.). Joka tapauksessa rikoslaissa ei ole määritely tyhjentävästi sitä, mitä olosuhteita teon törkeyden ja vähäisyyden kokonaisarviointissa voidaan ottaa huomioon, mikä mahdollistaa esimerkiksi juuri teon kuvaamisen huomioon ottamisen muuna rikokseen liittyvänä seikkana. Nykyisten väkivaltarikosten törkeitä tekumuotoja koskevien säännösten voidaan katsoa jopa edellyttävän rikokseen johtaneiden ja siitä ilmenevien seikkojen huomioimista kokonaisuudessaan.⁵⁰

Teon moitittavuuden voidaan katsoa pääpiirteittäin muodostuvan rikoslain 6 luvun 4 §:ssä mainituista rangaistuksen mittaamiseen vaikuttavista perusteista eli rikoksen vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta, teon vaikuttimista ja rikoksesta ilmenevästä muusta tekijän syyllisyydestä. Kyseisiä perusteita voidaan käyttää hyödyksi arvioitaessa väkivaltateon kuvaamisen vaikutusta väkivaltarikoksen moitittavuuden arviointiin. Tulee kuitenkin pitää mielessä, että tunnusmerkistön täytyminen törkeässä tekomuodossa edellyttää aina teon kokonaisvaltaisen moitittavuuden eli kokonaistörkeyden lisäksi vähintään yhden rikoskohtaisen kvalifiointiperusteen täyttymistä.

---

⁴⁹ HE 66/1988 vp, s. 99; KKO 1978 II 116. Ks. myös Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku II Rikoslajit – RL 31: Ryöstö ja kiristys – Ryöstö (RL 31:1) – Ryöstön perustilanne – Henkilöön kohdistuva väkivalta ja sillä uhkaaminen – Väkivallan yhteys anastukseen.

⁵⁰ Ks. HE 66/1988 vp, s. 94.

Teon aiheuttamaa vahinkoa ja vaaraa tarkasteltaessa huomio kiinnitetään teosta aiheutuneisiin seurauksiin.⁵¹ Se, miten suurta vahinkoa rikoksella voidaan katsoa aiheutuneen, määräytyy sen mukaan, miten vakavasti teko on kajonnut säännöksellä suojattuun oikeushyvään tai vaarantanut sen. Pahoinpitelyrikokset käsittävien säännösten suojelemina oikeushyvinä voidaan pitää henkeä ja terveyttä, vapautta sekä ruumiillista koskemattomuutta.⁵² Ryöstörikoksia sääntelevissä pykälissä suojellaan edellä mainittujen lisäksi omaisuutta.⁵³ Kyseisten oikeushyvien voidaan katsoa olevan yhteydessä perustuslaissa (731/1999) turvattuihin perusoikeuksiin koskien oikeutta elämään, henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen (PL 7 § 1 mom.) sekä omaisuuden suojaa (PL 15 § 1 mom.). Henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia on kautta aikain pidetty moniin muihin oikeushyviin kohdistuvia rikoksia törkeämpinä, ja suhtautuminen väkivaltarikoksiin mainittuja oikeushyviä loukkaavina ja vaarantavina tekoina on ainoastaan tiukentunut viimeisten rikoslain uudistusten myötä.⁵⁴

Arvioitaessa teon kuvaamisen merkitystä teosta aiheutuvalle vahingolle ja vaaralle voidaan ensinnäkin todeta, että kuvaamisesta aiheutuvat seuraukset eivät ole niin sanotusti näkyviä ulkoisia seurauksia, kuten esimerkiksi ruumiinvammat. Sen sijaan kuvaamisesta voi aiheutua vahinkoa uhrin psyykkiselle terveydelle. Tällöin kyse on pahoinpitelysäännöksessä tarkoitettusta terveyden vahingoittamisesta. Pahoinpitelysäännöksen terveyden vahingoittamisen käsite mahdollistaa sen, että fyysisen väkivallan ohella myös henkinen väkivalta, joka vahingoittaa uhrin mielenterveyttä, voidaan ottaa huomioon osana tunnusmerkistön täyttävää menettelyä.⁵⁵ Vaikka ryöstösäännöksenään sanamuoto ei näyttäisi edellyttävän sitä, että tunnusmerkistön täyttymiseksi väkivallan tulisi olla nimenomaan konkreettista fyysiseen koskemattomuuteen kajoavaa väkivaltaa, terveyden vahingoittamista ei kuitenkaan ole korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä pidetty ryöstön tunnusmerkistön

---

⁵¹ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku 1 Yleisiä kysymyksiä – Seuraamusjärjestelmän pääpiirteet – Rangaistuksen määrääminen tuomioistuimissa – Moitittavuusarvio ja rangaistuksen ankaruudesta päättäminen - Vahingosta ja vaarasta.

⁵² Rikosoikeus / Lappi-Seppälä – Ojala 2022, luku II Rikoslajit – RL 21: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset – Johdanto – Suojelun kohde.

⁵³ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku II Rikoslajit – RL 31: Ryöstö ja kiristys – Yleistä – Suojeluobjektit.

⁵⁴ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä – Ojala 2022, luku II Rikoslajit – RL 21: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset – Johdanto – Rangaistustasosta. Ks. myös HE 94/1993 vp, s. 97, josta käy ilmi, että uudistettaessa väkivaltarikollisuutta koskevia rangaistusäännöksiä osana rikoslain kokonaisuudistusta yleisenä kriminaalipoliittisena tavoitteena on pidetty sitä, että väkivaltarikoksiin suhtauduttaisiin entistä ankarammin.

⁵⁵ HE 94/1993 vp, s. 91. Ks. Keskeiset rikokset / Matikkala 2023, s. 247–248; Rikosoikeus / Lappi-Seppälä – Ojala 2022, luku II Rikoslajit – RL 21: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset – Pahoinpitelyrikokset ja valmistelurikos – Pahoinpitely (RL 21:5) – Pahoinpitelyn muodot – Pahoinpitelyn määrittelystä.

tarkoittamana henkilöön kohdistuvana väkivaltana,⁵⁶ minkä myötä eri väkivaltarikosten välillä on eroa siinä, millaiset teosta aiheutuvat vahingot tulevat tunnusmerkistön mukaan huomioitavaksi.

Teon syyllisyysarvostelussa arvostelun kohteena ovat rikoksenteleopäätöksen kiinteys ja se, missä määrin rikoksen voidaan katsoa osoittavan tekijän vakaata aikomusta rikkoa lakia.⁵⁷ Merkitystä annetaan seikoille, jotka vaikuttavat käsitykseen siitä, onko kyseessä ollut enemmän harkiten ja suunnitelmallisesti tehty rikos vai hetken mielijohteesta syntynyt teko. Suunnitelmallisuus on myös rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momentin mukainen rangaistuksen koventamisperuste. Kyseisen koventamisperusteen soveltaminen edellyttää painoarvoltaan merkittävämpää suunnitelmallisuutta kuin tunnusmerkistötasolla teon moitittavuuteen vaikuttava suunnitelmallisuus.⁵⁸ Myös teon motiivit ja vaikuttimet sisältyvät syyllisyysarvosteluun, ja niillä voi olla sekä tekoa raskauttavia että sitä lieventäviä vaikutuksia moitearvioinnissa.⁵⁹ Tietty motiiviperusteet ovat suunnitelmallisuuden tavoin säädetty omiksi koventamis- tai lieventämisperusteikseen.

Syyllisyyttä voidaan jäsentää lisäksi tekijän tietoihin, tahtoon ja tavoitteisiin kytkeytyvin perustein,⁶⁰ joilla on yhteys teon tahallisuuden ja tuottamuksen asteisiin. Sekä pahoinpitelyettä ryöstörikokset ovat tahallisuutta edellyttäviä rikoksia, mikä tarkoittaa sitä, että niihin voi syyllistyä vain, jos on tarkoittanut aiheuttaa tunnusmerkistön mukaisen seurauksen taikka pitänyt seurauksen aiheutumista varmana tai varsin todennäköisenä.⁶¹ Tämän myötä väkivaltatekoon syyllistyneeksi katsotun henkilön syyllisyys on kyseisten rikosten

---

⁵⁶ Ks. KKO 1994:10, jossa lääkkeillä ja alkoholilla huumaamista ei ole pidetty ryöstön tunnusmerkistössä tarkoitettuna henkilöön kohdistuvana väkivaltana, mutta sen on katsottu täyttävän pahoinpitelyn tunnusmerkistön. Ks. myös Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku II Rikoslajit – RL 31: Ryöstö ja kiristys – Ryöstö (RL 31:1) – Ryöstön perustilanne – Henkilöön kohdistuva väkivalta ja sillä uhkaaminen – Henkilöön kohdistuva väkivalta.

⁵⁷ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku I Yleisiä kysymyksiä – Seuraamusjärjestelmän pääpiirteet – Rangaistuksen määrääminen tuomioistuimissa – Moitittavuusarvio ja rangaistuksen ankaruudesta päättäminen – Syyllisyysarvostelu.

⁵⁸ Ks. Matikkala 2021, s. 225. Ks. myös Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku I Yleisiä kysymyksiä – Seuraamusjärjestelmän pääpiirteet – Rangaistuksen määrääminen tuomioistuimissa – Koventamisperusteet (RL 6:5) – Suunnitelmallisuus teon suunnitelmallisuuden suhteuttamisesta tunnusmerkistön lähtötasoon.

⁵⁹ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku I Yleisiä kysymyksiä – Seuraamusjärjestelmän pääpiirteet – Rangaistuksen määrääminen tuomioistuimissa – Moitittavuusarvio ja rangaistuksen ankaruudesta päättäminen – Motiivit ja vaikuttimet.

⁶⁰ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä 2022, luku I Yleisiä kysymyksiä – Seuraamusjärjestelmän pääpiirteet – Rangaistuksen määrääminen tuomioistuimissa – Moitittavuusarvio ja rangaistuksen ankaruudesta päättäminen – Syyllisyysarvostelu.

⁶¹ Ks. Keskeiset rikokset / Matikkala 2023, s. 211–215 ja 249; Rikosoikeus / Lappi-Seppälä – Melander 2022, luku I Yleisiä kysymyksiä – Rikosoikeudellisen vastuun yleisistä edellytyksistä (RL 3 luku) – Tahallisuus – RL 3:6.

syöksiluettavuusasteen takia jo lähtökohtaisesti vähintään tahallisuuden edellyttämällä tasolla, kun vielä teon kuvaamisen merkitys otetaan muiden tekoon liittyvien olosuhteiden ohella huomioon väkivaltarikoksen syyllisyysarvostelussa.

Se, että väkivaltarikokseen syyllistynyt tekijä on kuvannut uhriin kohdistuvan väkivaltaisen menettelynsä, voidaan edellä mainituin perustein katsoa lähtökohtaisesti raskauttavaksi seikaksi väkivaltarikoksen oikeudellisessa arvioinnissa. Määritettäessä teon vakavuutta lievä-perusmuotoinen-törkeä-asteikolla teon kuvaamisella voi kokonaisuutena vaikuttavana tekijänä niin sanotuissa rajatapauksissa olla ratkaiseva merkitys, jonka myötä tekoa ei voida pitää vähäisenä tai teko on katsottava kokonaisuutena arvostellen törkeäksi.

3.1.2 Kuvaaminen erityisen raakana tai julmana tekotapana

Lisäksi voidaan vielä arvioida, voisiko väkivaltateon kuvaamisella olla merkitystä sekä törkeän pahoinpitelyn että törkeän ryöstön kvalifointiperusteeksi säädetyn erityisen raa'an ja julman menettelyn (RL 21 luku 6 § 1 mom. 2 k. ja 31 luku 2 § 1 mom. 2 k.) kannalta. Vaikka arkikeskustelussa uhriin kohdistuvan väkivallan kuvaamista varsinkin nöyryytystarkoituksessa voidaan varmasti pitää vähintäänkin julmana, ratkaisevaa on se, mitä erityisen raa'alla ja julmalla menettelyllä tarkoitetaan rikosoikeustieteellisessä kontekstissa.

Erityisen raa'an ja julman tekotavan merkityssisältöä on käsitelty oikeustieteellisessä keskustelussa erityisesti murhan tunnusmerkistön yhteydessä, sillä vastaavasti myös murhalla (RL 21 luku 2 §) on yhtenä kvalifointiperusteena erityisen raaka ja julma tekotapa.

Hallituksen esityksessä on murhan tunnusmerkistön käsittelyn yhteydessä tuotu ilmi, että erityisen raa'alla ja julmalla tekotavalla viitataan teon todelliseen tekotapaan eikä siihen, miltä teko ulkoisesti näyttää.⁶² Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että raaka tekotapa ja julma tekotapa ovat kaksi toisistaan erillistä asiaa, ja siinä missä raa'alla tekotavalla tarkoitettaisiin jotakuinkin kauhistusta herättävää poikkeuksellista teon toteuttamistapaa, julmalla tekotavalla viitattaisiin pääasiassa uhrille aiheutuneeseen kärsimykseen sekä toisinaan uhrin puolustuskyvyttömyyteen.⁶³

---

⁶² HE 94/1993 vp, s. 93.

⁶³ Ks. Keskeiset rikokset / Matikkala 2023, s. 224–231; Rikosoikeus / Lappi-Seppälä – Ojala 2022, luku II Rikoslajit – RL 21: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset – Tahalliset henkirikokset – Murha (RL 21:2) – Raakuus ja julmuus.

Tarkasteltaessa vielä sitä, mitä voidaan ottaa huomioon erityisen raakana tai julmana tekotapana, on tärkeää huomata, että kvalifiointiperusteessa tarkoitettu raakuus ja julmuus perustuu nimenomaan teon toteuttamisen tapaan.⁶⁴ Toisin sanoen se, millaisia toimia tekijä toteuttaa varsinaisen teon jälkeen, ei tule huomioitavaksi kyseisen kvalifiointiperusteen kohdalla, vaikka teon jälkeisillä toimilla voikin sen sijaan olla merkitystä teon kokonaisarvostelussa.⁶⁵ Tämän seurauksena esimerkiksi teon jälkeisenä toimenä tapahtuvalle teosta kuvatun materiaalin levittämiseksi ei tulisi antaa merkitystä arvioitaessa teotavan raakuutta ja julmuutta. Sen sijaan, kun on kyse reaaliaikaisesta suoratoistosta eli niin sanotusta ”livestriimauksesta”, jossa videokuvaa lähetetään verkossa suorana lähetyksenä katsojille, kuvamateriaalin lähettämisen voidaan katsoa muuttuvan kuvaamisen tavoin kiinteäksi osaksi tekoa siten, että siitä tulee osa teon tekotapaa.

Lähtökohtaisesti arvioitaessa teotavan raakuutta ja julmuutta voitaisiin siis ottaa huomioon teon kuvaaminen mutta myös kuvamateriaalin levittäminen, mikäli teosta kuvattavaa videokuvaa toistetaan reaaliaikaisesti verkkoon katsojien saataville. Väkivaltateon kuvaaminen on kuitenkin haastavaa liittää yhteen raakalle ja julmalle teotavalle oikeuskirjallisuudessa annettujen merkityssisältöjen kanssa. Kyseessä ei voida katsoa olevan teotapa, joka olisi jollain tapaa erityisen kauhistuttava ja poikkeuksellinen, ja toisaalta kuvaaminen sinänsä ei ole myöskään suorassa yhteydessä uhrin puolustuskyvyttömyyteen. Siten teon kuvaamisella voi olla käytännössä liitännäistä ainoastaan osana teotavan julmuutta huomioitavaan uhrille aiheutuvaan kärsimykseen. Kun kumminkin puhutaan nimenomaan *erityisen* julmasta teotavasta, ei läheskään mikä tahansa suhteellisen tavanomaiseksi katsottava väkivaltateon kuvaaminen riitä täyttämään kyseistä kvalifiointiperustetta. Vaikka rikoslain esitöissä ei ole otettu kantaa siihen, millaista julmuutta on pidettävä säännöksen tarkoittamalla tavalla erityisenä,⁶⁶ voidaan erityisyyden vaatimusta tulkita tässä siten, että kyse täytyy olla sellaisesta poikkeustapauksellisesta kuvaamisesta, jolla uhrille aiheutetaan suurta tuskaa ja kärsimystä, varsinkin, jos teossa ei ole muita teotavan erityistä julmuutta tukevia seikkoja.

---

⁶⁴ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä – Ojala 2022, luku II Rikoslajit – RL 21: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset – Tahalliset henkirikokset – Murha (RL 21:2) – Raakuus ja julmuus – Teon jälkeiset toimet.

⁶⁵ Rikosoikeus / Lappi-Seppälä – Ojala 2022, luku II Rikoslajit – RL 21: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset – Tahalliset henkirikokset – Murha (RL 21:2) – Raakuus ja julmuus – Teon jälkeiset toimet.

⁶⁶ KKO 2021:54, k. 17.

Kaikki edellä läpikäyty mielessä pitäen sillekään ei vaikuttaisi olevan estettä, että teon kuvaaminen tulisi jossain tapauksessa huomioitavaksi väkivaltarikosten törkeille tekemuodoille annetun tekotavan erityistä julmuutta edellyttävän kvalifiointiperusteen yhteydessä. On kuitenkin todettava, että kynnys antaa kuvaamiselle merkitystä tekotavan erityisenä julmuutena on erittäin korkealla, minkä myötä väkivaltateon kuvaamisen vaikutus rikoksen oikeudellisessa arvioinnissa keskittyy pääasiassa teon kokonaisuittavuuden lisääntymiseen.

3.1.3 Kuvaamisen huomioiminen rangaistuksen mittaamisessa

Mikäli kuvaamista ei oteta huomioon teon törkeysarvioinnissa eli osana väkivaltarikoksen tunnusmerkistöä, sille voidaan antaa merkitystä rangaistusta mitattaessa, koska teosta mitattava rangaistus on suhteutettava edellä mainittuihin rikoslain 6 luvun 4 §:n rangaistuksen mittaamisen yleisperusteisiin, jotka alaluvussa 3.1.1 kuvatuin tavoin muodostavat perustan teon moitittavuuden arvioimiselle. Tällöin väkivaltamenettelyn kuvaaminen vaikuttaa niin sanottuun teon rangaistusarvoon eli siihen, kuinka ankaran rangaistuksen tekijä asetetulla rangaistusasteikolla rikoksesta ansaitsee.⁶⁷

Rikosoikeuden yleisiin periaatteisiin kuuluvasta kaksinkertaisen kvalifioinnin kiellosta kuitenkin seuraa, että jos teon rangaistavuus osaltaan perustuu johonkin seikkaan, kyseistä seikkaa ei voida lähtökohtaisesti ottaa huomioon enää rangaistuksen mittaamisessa rangaistusta ankaroittavana perusteena.⁶⁸ Siten, jos väkivaltamenettelyn kuvaamisen on katsottu olleen yksi törkeäksi arvioidun väkivaltateon kokonaistörkeyttä tukevista seikoista tai sen kvalifiointiperuste, sille ei voida pääsäännön mukaan antaa merkitystä enää rangaistusta mitattaessa. Toisin voidaan toimia, jos tarkoitettu seikka on jollain tavalla poikkeuksellisen korostunut osa kyseessä olevaa tekoa.⁶⁹ Myös korkein oikeus on vahvistanut ennakkoratkaisullaan, että seikkojen, jotka vaikuttavat teon arvioimisessa törkeäksi tekemuodoksi, on mahdollista vaikuttaa rangaistuksen mittaamiseen.⁷⁰ Tätä poikkeusmahdollisuutta on tulkittu oikeuskirjallisuudessa ainakin siten, että kyseinen poikkeus voi tulla kyseeseen ainoastaan silloin, kun osana teon tunnusmerkistöä huomioitu

---

⁶⁷ Ks. Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 204 ja 209.

⁶⁸ HE 44/2002 vp, s. 190; Matikkala 2021, s. 223. Ks. Saarinen 2021, s. 1 ja 3.

⁶⁹ HE 44/2002 vp, s. 190.

⁷⁰ KKO 2014:85, k. 7. Ks. myös KKO 2021:74, k. 19; Saarinen 2021, s. 8.

seikka on enemmässä tai vähemmässä määrin toteutuva, kuten päihtymystila tai raakuus, ja se toteutuu teossa erityisen vahvana.⁷¹

Kuvaamisen voidaan vain vaivoin katsoa istuvan tällaisen enemmän tai vähemmän toteutuvan seikan muottiin: Väkivaltainen menettely pääasiassa joko kuvataan tai sitä ei kuvata. On toki olemassa tapauksia, joissa menettelystä kuvataan vain osa, mitä voidaan periaatteessa pitää vähemmän haitallisena kuin sitä, että teko kuvataan kokonaisuudessaan. Samoin tämän mustavalkoisen jaottelun välimaastoon voidaan nähdä istuvan tapaukset, joissa väkivaltateko on päätyttyä kuvaamisen kohteeksi niin sanotusti vahingossa, esimerkiksi tallentavan valvontakameran vuoksi. Tarkoituksellisella kuvaamisella ei kuitenkaan ole niin sanottuja laadullisia eroja tapausten välillä. Ainakaan tutkielman tarkastelemassa kontekstissa ei ole olemassa enemmän tai vähemmän haitallista kuvaamista sinänsä, vaan kuvaamisenmenettelyn haitallisuuden aste vaihtelee ennemminkin siinä, mihin ja kenen saataville kuvattu materiaali päätyy, jolloin puhutaan jo sellaisesta menettelystä, joka lähtökohtaisesti kuuluu muiden tunnusmerkistöjen kuin väkivaltarikoksen alaan. Siten periaatteessa, mikäli kuvaaminen olisi sillä tavoin erityisen merkittävä osa väkivaltatekoa, että sitä voitaisiin pitää kerrassaan poikkeuksellisena, sillä voisi olla ankaroitavaa vaikutusta sekä teon moitittavuuteen liittyvään törkeysarviointiin ja -luokitukseen että teosta määrättävään rangaistukseen. Poikkeuksen soveltamisala tutkielman tarkastelemassa menettelyssä on kuitenkin erittäin kapea.

3.2 Rangaistavuus väkivaltarikoksen rinnalla erillisenä tekona

3.2.1 Soveltuvat tunnusmerkistöt

Siitä huolimatta, että väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittämistä voidaan pääluvussa kaksi kuvatuin tavoin pitää osana niin sanottua digitaalista väkivaltaa, digitaalinen väkivalta ei ole Suomen rikoslain tuntema rikosnimike. Nykyinen lainsäädäntömme pitää silti sisällään useita eri rikosnimikkeitä, joiden tunnusmerkistön kyseinen menettely voi tapauskohtaisesti täyttää.

Oikeusministeriö on nimennyt väkivaltarikosten kuvaamiseen liittyviksi voimassa olevan lainsäädännön rikosnimikkeiksi rikoslain 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten ohella väkivaltakuvauksen levittämisen (RL 17 luku 17 §), yksityiselämää

---

⁷¹ Ks. Saarinen 2021, s. 3.

loukkaavan tiedon levittämisen (RL 24 luku 8 ja 9 §) sekä kunnianloukkauksen (RL 24 luku 9 § ja 10 §).⁷² Mainituista rikosnimikkeistä merkittävyydeltään keskeisimpään asemaan voidaan katsoa asetuvaksi kaksi viimeksi mainittua nimikettä, sillä lähtökohtaisesti niiden asettamat edellytykset kuvattavan väkivallan vakavuudelle ovat ensimmäistä nimikettä alhaisemmat, jolloin niiden voidaan uskoa soveltuvan huomattavasti laajempaan osaan tekoja, joissa on kyse väkivaltateon kuvaamisesta ja kuvamateriaalin levittämisestä. Ensimmäiseksi mainitun nimikkeen osalta on kiinnitettävä huomiota siihen, että se on mainituista kolmesta nimikkeestä ainoa, joka kieltää myös kuvamateriaalin valmistamisen eli kuvaamismenettelyn itsessään. Oikeusministeriön mainitsemien rikosnimikkeiden ohella tietyissä tapauksissa kyseeseen voivat tulla sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17 luku 18 §), seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen (RL 20 luku 7 §), lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (RL 20 luku 19 §) ja hallussapito (RL 20 luku 21 §), salakatselu (RL 24 luku 6 §) sekä kyseisten nimikkeiden mahdolliset törkeät tekomuodot.

Mahdollisia menettelyyn soveltuvia rangaistussäännöksiä tarkasteltaessa tulee pitää mielessä konkreettisesti lainsoveltamistilanteessa huomioon otettava lainkonkurrensi: Toisinaan eri tunnusmerkistöt saattavat soveltua samaan konkreettiseen tekoon tunnusmerkistöjen abstraktiudesta johtuen.⁷³ Keskeiseksi nousee tällöin kysymys siitä, täyttääkö menettely yhden vai useamman eri rikoksen.⁷⁴ Jos kyseessä ei ole tilanne, jossa rikostyyppi sisältyy kokonaisuudessaan toisen rikostyyppiin sisälle, tai tilanne, jossa säännökseen on kirjattu toissijaisuuslauseke lainkonkurrensia ohjaamaan, huomiota tulee rikoskonkurrensia arvioitaessa kiinnittää rikostunnusmerkistöjen taustalla vaikuttaviin suojeleuintresseihin.⁷⁵

Seuraavissa alaluvuissa tullaan käsittelemään erilaisten rikostunnusmerkistöjen soveltuvuutta väkivaltateon kuvaamiseen ja kyseisen kuvamateriaalin levittämiseen. Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen ja kunnianloukkaus käsitellään omissa alaluvuissaan, sillä niillä voidaan edellä mainituin perustein katsoa olevan muita mahdollisia tunnusmerkistöjä laajempi soveltuvuus tutkielmassa tarkasteltuun menettelyyn.

---

⁷² VN/29740/2022-OM-2, s. 1. Oikeusministeriö on kyseisessä lapsiasianvaltuutetulle antamassaan vastauksessaan maininnut ainoastaan perusmuotoista kunnianloukkausta koskevan säännöksen, mutta voitaneen olettaa, että sen ei ole ollut tarkoitus rajata törkeää kunnianloukkausta soveltuvaksi katsomansa lainsäädännön ulkopuolelle.

⁷³ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 567.

⁷⁴ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 568.

⁷⁵ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 573.

3.2.2 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä tuomitaan se, joka oikeudettomasti joko joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville esittää toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa (RL 24 luku 8 § 1 mom.). Säännöksessä tarkoitettu kuva voi olla valokuva tai videotallenne.⁷⁶ Yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevan säännöksen tarkoituksena on suojata yksityisyyttä. Säännös asettaa rajoituksia sananvapaudelle, ja yksityiselämän suojaaminen onkin yksi sallituista sananvapauden rajoitusperusteista ollen sananvapauden ohella yksi perustuslaissa turvatuista perusoikeuksista. Suomen perustuslain mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu (PL 10 § 1 mom.). Perustuslakia täsmällisemmät säännökset löytyvät Suomea sitovasta Euroopan ihmisoikeussopimuksesta (SopS 63/1999), jonka 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä kohdistuvaa kunnioitusta (EIS 8 art. 1 k.) ja jonka sananvapautta sääntelevän 10 artiklan mukaan sananvapaus voidaan asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa muun ohella muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi (EIS 10 art. 2 k.).

Selvää on, että yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen pykälä voi tulla sovellettavaksi tutkielman tarkastelemassa menettelyssä vain silloin, kun tekijä sekä kuvaa väkivaltateon että jollain tavalla levittää kuvaamaansa materiaalia eteenpäin lukuisten ihmisten saataville.

Pelkkä kuvaaminen tai kuvatun materiaalin hallussapito ei täytä kyseisen rikossäännöksen tunnusmerkistötekijöitä. Rangaistavuus edellyttää mainitulta menettelyltä lisäksi vielä, että kuvamateriaalin levittäminen on ollut oikeudetonta ja yksityiselämää loukkaavaa ja että levittäminen on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä teon uhrille tai uhuriin kohdistuvaa halveksuntaa.

Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen kriminalisoinnin tavoitteena on ollut antaa suojaa yksityiselämäksi kutsutulle arvolle.⁷⁷ Yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä

---

⁷⁶ Ks. Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kunnian ja yksityisyyden suoja (RL 24:8–10) – Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen (RL 24:8) – Tieto, vihjaus tai kuva.

⁷⁷ HE 84/1974 vp, s. 3.

sääntelevän pykälän suojelema yksityiselämä on jokseenkin epätäsmällinen käsite, jolle ei ole annettu tarkkoja rajoja. Yksityiselämään katsotaan kuuluvan sellaiset asiat, jotka eivät koske muita kuin henkilöä itseään ja joiden ei haluta yleensä tulevan ulkopuolisten ihmisten tietoon.⁷⁸ Kuitenkin se, minkä toinen haluaa pitää yksityisenä, voi olla toiselle osa hänen niin sanottua julkista rooliaan.⁷⁹ Selvää silti on, että mitä kauemmas etäännyttään yksityiselämän ydinalueelta, sitä tulkinnanvaraisemmaksi muuttuu yksityiselämän määrittely. Tunnusmerkistön täyttyminen yksityiselämää loukkaavassa tiedon levittämisessä ei kuitenkaan edellytetä sitä, että levitettävä tieto olisi nimenomaan arkaluontoista.⁸⁰ Yksityiselämän suojaan kuuluvat tiedot käsitetään joka tapauksessa perinteisesti totuudenmukaisiksi tiedoiksi.⁸¹ Tarkasteltaessa väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittämisestä aiheutuvaa yksityisyyden loukkausta on olennaista selvittää, loukkaako uhrin yksityisyyttä kaikenlainen väkivaltateosta kuvatun kuvamateriaalin levittäminen vai onko sille olemassa jonkinlaisia edellytyksiä, millaisen väkivallan kuvaaminen ja kuvamateriaalin levittäminen voidaan katsoa säännöksessä tarkoitettulla tavalla yksityiselämää loukkaavaksi.

Lähtökohtaisesti yksityiselämän piiriin kuuluviksi asioiksi on katsottu esimerkiksi tiedot terveydestä ja ihmissuhteista.⁸² Väkivaltateosta kuvattu materiaali saattaa esittää jopa arkaluontoiseksi luettavaa tietoa kummastakin mainitusta yksityiselämän osa-alueesta. Väkivaltateolla vahingoitetaan uhrin terveyttä tai vähintäänkin kajotaan hänen ruumiilliseen koskemattomuuteensa. Mitä ihmissuhteisiin tulee, teosta kuvattu kuvamateriaali esittää ainakin uhrin suhdetta rikokseen syyllistyvään henkilöön. Arkaluontoisesta ihmissuhteista koskevasta tiedosta on kyse erityisesti silloin, jos kuvamateriaalista ilmenee selkeästi teon nöyryyttämistarkoitus ja uhrin alisteinen asema tekijään nähden. Yksityiselämän piiriin voidaan nähdä kuuluvan lisäksi henkilön elintavat ja muut henkilökohtaiset olot sekä tapahtumat, joita hän kohtaa tai joiden kohteeksi hän joutuu, kuten myös näitä tapahtumia koskevat tiedot, joita on mahdollista jakaa eteenpäin.⁸³ Väkivallanteon kohteeksi joutuminen voidaan epäilemättä tulkita mainitun laiseksi tapahtumaksi uhrin elämässä.

---

⁷⁸ HE 19/2013 vp, s. 38. Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 444.

⁷⁹ Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kunnian ja yksityisyyden suoja (RL 24:1–7 ja 24:11) – Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen (RL 24:8) – Yksityiselämä.

⁸⁰ Rantaeskola 2021, s. 426.

⁸¹ Rantaeskola 2021, s. 45.

⁸² HE 84/1974 vp, s. 3.

⁸³ Rantaeskola 2021, s. 64.

Rikosasioissa annettujen asiakirjojen julkisuudesta ja salassapidosta säädetään laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta eli julkisuuslaissa. Vaikka väkivaltateon kuvaamisessa ja kuvamateriaalin levittämisessä ei ole tekohetkellään vielä kyse vireillä olevasta rikosasiasta, kyseisestä sääntelystä voidaan saada tukea yksityiselämän käsitteen tulkintaan. Myös yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevissa lainvalmisteluasiakirjoissa on todettu, että vaikeissa tulkintatilanteissa on syytä kiinnittää huomiota yksityiselämää koskevien tietojen määritelmään henkilötietojen sääntelyssä, viranomaisjulkisuuden sääntelyssä ja erityislaeissa.⁸⁴ Julkisuuslaissa (621/1999) lähtökohtaisesti salassa pidettäväksi viranomaisen asiakirjoiksi on säädetty muun ohella suuri osa rikosasiaan liittyvistä asiakirjoista, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka kun syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen (JulkL 24 § 1 mom. 3 k.). Asiakirjat voivat kuitenkin pysyä salaisina myös mainittujen vaiheiden jälkeen, mikäli niihin kohdistuu esitutkinta- ja syyteharkinta-aineiston yleisen salassapidon lisäksi muita salassapitoperusteita.⁸⁵ Joka tapauksessa, vaikka esimerkiksi väkivaltarikosta koskevan oikeudenkäynnin asiakirjat olisivat julkisia, teosta kuvattu uhriin kohdistuvaa väkivaltaa esittävä kuvamateriaali voi tästä huolimatta kuulua yksityiselämän alueelle.⁸⁶

Kaikki edellä todettu huomioon ottaen päästään siihen lopputulokseen, että väkivaltarikos koskee aina vähintään jossain määrin väkivallan uhriksi joutuneen yksityiselämää sen loukatessa jotain hänen yksityiselämäänsä kuuluvaa osa-aluetta, kuten hänen terveyttään.⁸⁷ Tämän myötä erityisesti vakavat väkivaltarikokset kuuluvat merkittävässä määrin väkivallan kohteena olevan henkilön yksityiselämän piiriin,⁸⁸ ja teosta kuvattu materiaali sisältää lähes poikkeuksetta sellaista väkivallan uhria koskevaa informaatiota, jota voidaan pitää rangaistussäännöksessä suojatun yksityiselämän piiriin kuuluvana tietona. Myöskään se, että väkivaltatekoon liittyvät yksityiselämän piiriin kuuluvat seikat saattavat olla reaaliaikaisesti suurenkin ihmisjoukon havaittavissa tapahtumapaikalla, ei tarkoita sitä, että kyseiset seikat eivät kuuluisi väkivallan ja kuvaamisen kohteena olevan henkilön yksityiselämän suojan alaan.⁸⁹

---

⁸⁴ HE 19/2013 vp, s. 38.

⁸⁵ Rantaeskola 2021, s. 128–129.

⁸⁶ Ks. HE 19/2013 vp, s. 41.

⁸⁷ Ks. Rantaeskola 2021, s. 185–186.

⁸⁸ Rantaeskola 2021, s. 186.

⁸⁹ Ks. EIT:n tuomio 28.1.2003, Peck v. Yhdistynyt kuningaskunta, C-44647/98, k. 62–63. Ks. myös KKO 2005:82, k. 27.

Vuonna 1974 annetun hallituksen esityksen mukaan yksityiselämää loukkaavana kuvaa voidaan pitää yleensä vain silloin, kun sen tarkoituksena on esittää jonkun henkilön sellaista käyttäytymistä, jonka julkistaminen on omiaan aiheuttamaan asianomistajalle vahinkoa tai kärsimystä.⁹⁰ Väkivaltateosta kuvatulla materiaalilla uhri esiintyy usein asemassa, joka voidaan katsoa alisteiseksi tai nöyryyttäväksi. Tällöin on selvää, että kuvamateriaalin julkaiseminen ja levittäminen aiheuttaa todennäköisesti uhrille vahinkoa tai kärsimystä. Kaikissa väkivaltateoissa näin ei kuitenkaan ole, jolloin on hieman haastavampaa arvioida, kajoaako kuvamateriaalin levittäminen uhrin yksityiselämään säännöksessä tarkoitetulla tavalla. Mainitussa hallituksen esityksessä on myös todettu oikeudenkäynnin kuvaamiseen sääntelyyn liittyen, että kuva saattaa loukata yksityiselämän suojaa jopa enemmän kuin sanallinen kuvaus, koska toisin kuin kuvassa sanallisessa kuvauksessa voidaan osa tilanteesta jättää selostamatta.⁹¹ Myös korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2018:81 vahvistanut, että kuvalla on mahdollista kajoata yksityisyyteen sanallista ilmaisuja suuremmin ja videoilla vielä valokuvaakin voimakkaammin.⁹² Tämä on mahdollista tulkita siten, että yksityiselämää esittävän kuvamateriaalin kohdalla raja sille, voidaanko menettelyn katsoa loukkaavan uhrin oikeutta yksityiselämään, on kuitenkin jossain määrin alempana kuin mitä se on samaa yksityiselämän osa-aluetta esittävän sanallisessa kuvauksessa.

Rangaistavuuden kannalta ei ole merkitystä, millä tavoin yksityiselämää koskeva tieto toimitetaan lukuisten ihmisten saataville. Keskeistä sen sijaan on, kuinka suuren ihmismäärän käytetty väline saavuttaa.⁹³ Sitä, kuinka montaa ihmistä termillä lukuiset ihmiset tarkoitetaan, ei yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen säännöksessä sen tarkemmin ilmaista. Myöskään oikeuskirjallisuudesta tai korkeimman oikeuden ratkaisukäytännöstä ei näyttäisi kyseiseen kysymykseen löytyvän selkeää vastausta. Selvää on, että se on enemmän kuin yksi tai kaksi ihmistä, sillä kyseinen sanamuoto viittaa lukumäärältään suureen määrään ihmisiä, ja toisaalta esimerkiksi kymmenet ihmiset riittäisivät varmasti jo muodostamaan kyseisen säännöksessä tarkoitetun ihmisjoukon. Huomiota on tärkeä kiinnittää myös siihen, että tunnusmerkistön täyttymiseksi riittävää on, että kyseinen tieto on menettelyn johdosta lukuisten ihmisten saatavilla, eikä säännöksessä edellytetä sitä, että se tulisi varsinaisesti heidän tietoonsa. Toisin sanoen, jos esimerkiksi yksityiselämää koskeva kuvamateriaali on

---

⁹⁰ HE 84/1974 vp, s. 4.

⁹¹ HE 84/1974 vp, s. 8. Sama on todettu uudelleen vuonna 2013 annetussa hallituksen esityksessä HE 19/2013 vp, s. 39.

⁹² KKO 2018:81, k. 42.

⁹³ HE 19/2013 vp, s. 40. Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 445–446.

lukuisten ihmisten saatavilla esimerkiksi tietoverkossa, teko on rangaistava siitä huolimatta, vaikka kyseistä kuvamateriaalia ei lopulta katsoisi kukaan, jolla siihen on mahdollisuus.

Lisäksi, jotta yksityiselämälle annetaan suojaa kyseisen rangaistussäännöksen pohjalta, yksityiselämää koskevan informaation tulee olla sellaista, josta tiedon kohde on tunnistettavissa ja josta hän tunnistaa itsensä.⁹⁴ Tämä tarkoittaa sitä, että yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä ei voida tuomita tutkielman tarkastelemassa menettelyssä esimerkiksi silloin, kun väkivallan uhri ei ole tunnistettavissa väkivaltamenettelystä kuvatusta materiaalista. Uhrin tunnistettavuus voi perustua muun muassa kuvamateriaalin esittämään kuvaan, ääneen tai jossain tapauksissa tapahtumakontekstiin. Tosiasiallista tunnistamista ei tarvitse tapahtua, vaan pelkkä tunnistettavuus itsessään riittää.⁹⁵

Säännöstä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä säädettäessä on todettu, että tunnusmerkistössä mainitulla vahingolla tarkoitetaan sekä aineellista että aineetonta vahinkoa.⁹⁶ Aineettoman vahingon on kerrottu ilmenevän haittana sosiaalisessa kanssakäymisessä tai arvonannossa. Kärsimyksellä sen sijaan on ilmaistu tarkoitettavan henkistä kärsimystä, joka ei edellytä ulkoisesti havaittavissa olevia seurauksia. Merkityksellinen on myös säännökseen kirjattu ”on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä” -muotoilu, sillä sen myötä teolta ei edellytetä vahingon tai kärsimyksen aiheutumista yksittäistapauksessa, vaan riittää, että teon voitaisiin niin sanotun keskivertoihmisen näkökulmasta uskoa vahinkoa tai kärsimystä aiheuttavaksi.⁹⁷ Kyse on niin sanotusta abstraktista vaarasta.⁹⁸ Tästä seuraa se, että yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen uhriksi joutunut henkilö voi vedota rangaistussäännökseen siitä huolimatta, että hänelle ei ole aiheutunut teosta tosiasiallista vahinkoa tai kärsimystä. Toisaalta taas sellaisen henkilön kohdalla, joka tavanomaista herkemmin kokee kärsimystä hänen yksityiselämänsä koskevien tietojen julkistamisesta, korostuu sananvapauden suoja siten, että hänen kohdallaan tunnusmerkistön ei välttämättä katsotakaan täyttyneen hänen kokemastaan kärsimyksestä huolimatta. Tunnusmerkistön täyttyminen tilanteissa, joissa väkivaltarikokseen syyllistynyt henkilö on kuvannut tekonsa ja levittänyt kuvamateriaalia yksityiselämää loukkaavan tiedon

---

⁹⁴ Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 447.

⁹⁵ KKO 2009:3, k. 11–14.

⁹⁶ HE 84/1974 vp, s. 4–5.

⁹⁷ HE 19/2013 vp, s. 40. Ks. myös HE 84/1974 vp, s. 5; Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 448–449; Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kunnian ja yksityisyyden suoja (RL 24:8–10) – Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen (RL 24.8) – Vaaraedellytys.

⁹⁸ Ks. Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 247–249.

levittämisen säännöksessä tarkoitetulla tavalla, ei siis edellytä sitä, kuvamateriaalin levittämällä olisi konkreettisia ja todellisia seurauksia, vaan pelkästään jo se riittää, että tekoa objektiivisesti arvioiden siitä voidaan uskoa aiheutuvan kuvamateriaalin levittämisen kohteena olevalle uhrille vahinkoa tai kärsimystä.

Törkeään yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen syyllistyminen edellyttää lisäksi, että teolla aiheutetaan uhrille suurta kärsimystä tai erityisen suurta vahinkoa ja että tekoa on pidettävä myös kokonaisuutena arvostellen törkeänä (RL 24 luku 8 a §). Törkeästä tekemuodosta rankaiseminen edellyttää toisin sanoen jo konkreettisia seurauksia eikä sen kohdalla enää riitä, että teko on ainoastaan omiaan niitä aiheuttamaan.⁹⁹ Yksityiselämää loukkaavalla tiedon levittämällä ei ole lievää tekemuotoa.

3.2.3 Kunnianloukkaus

Kunnianloukkauksen tunnusmerkistön täyttyminen edellyttää, että henkilö esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka hänen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muulla tavalla halventaa toista (RL 24 luku 9 § 1 mom.). Kunnianloukkauksen säännöksen tarkoituksena on antaa suoja jokaisen perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatulle kunnialle, jolla voidaan katsoa olevan yhtymäkohtia yksityiselämän käsitteen kanssa siten, että niitä ei ole mahdollista täysin erottaa toisistaan.¹⁰⁰ Kunnian käsite on jätetty laissa avoimeksi.¹⁰¹ Sen voidaan kuitenkin katsoa pitävän sisällään sekä kaikille ihmisille kuuluvan arvonannon että yksilölle tämän toiminnan kautta määrittyvän arvostuksen.¹⁰² Samoin kuin yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen, myös kunnianloukkauksen rangaistussäännös rajoittaa sananvapautta.¹⁰³

Tutkielman tarkastelemassa menettelyssä kunnianloukkaukseen voi syyllistyä lähinnä halventamalla uhria muulla tavoin kuin esittämällä tästä valheellisen tiedon tai vihjauksen, sillä uhuriin kohdistuneesta väkivaltateosta kuvattua kuvamateriaalia ei voida lähtökohtaisesti katsoa tunnusmerkistön tarkoittamaksi valheelliseksi tiedoksi tai vihjaukseksi, vaikka

⁹⁹ Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 457.

¹⁰⁰ HE 309/1993 vp, s. 53. Ks. Rantaeskola 2021, s. 63. Ks. myös Perusoikeudet / Viljanen 2011, luku III Yksittäiset perusoikeudet – Yksityiselämän suoja (PL 10 §) – Oikeus yksityiselämään – Yksityiselämän käsite.

¹⁰¹ Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 461.

¹⁰² Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kunnian ja yksityisyyden suoja (RL 24:8–10) – Kunnianloukkaus (RL 24:9) – Yksityishenkilön kunnia.

¹⁰³ Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 460.

säännöksessä tarkoitettu tieto tai vihjaus voidaankin esittää siten, että se sisältyy kuvaan.¹⁰⁴

Valheellisena tietona tai vihjauksena kyseistä kuvamateriaalia voitaisiin pitää lähinnä tilanteessa, jossa sitä olisi muokattu siten, että se ei vastaisi enää tapahtumien todellista luonnetta, tai siten, että siitä saisi tapahtumista vääristyneen kuvan.

Kunnianloukkaussäännöksessä tarkoitettu muulla tavalla halventaminen voi sen sijaan tarkoittaa uhria koskevan asian esittämistä myös totuudenmukaisesti, jos kyseisen menettelyn tavoitteena on loukata uhria ja saattaa tämä epäkunnioituksen alaiseksi.¹⁰⁵ Muu halventaminen on tarkoitettu pitämään sisällään kaikki mahdolliset erilaiset tavat loukata toisen kunniaa,¹⁰⁶ jolloin se soveltuu muun ohella tilanteeseen, jossa henkilön kunniaa loukataan levittämällä häntä koskevaa ja halventavaa kuvamateriaalia.

Toisin kuin yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen, kunnianloukkaukseen voi syyllistyä jakamalla kuvamateriaalia vain pienenkin piirin, kuten muutaman ihmisen nähtäville.¹⁰⁷ Kunnianloukkauksen tunnusmerkistössä ei siis ole samanlaista vaatimusta tiedon levittämisestä lukuisten ihmisten saataville kuin mitä on yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevassa rangaistussäännöksessä.

Samoin kuin yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen säännöksessä, myös kunnianloukkauksen pykälään on kirjattu niin sanottu abstraktin vaaran aiheuttaminen osaksi tunnusmerkistöä. Sen myötä myöskään kunnianloukkauksessa teon ei edellytetä aiheuttaneen tosiasiallista vahinkoa, vaan riittävää on, että menettelyn voidaan objektiivisesti arvioiden uskoa voivan aiheuttaa vahinkoa tai kärsimystä teon uhrille. Säännöksessä vahingon tai kärsimyksen aiheutumiseksi vaihtoehtoinen tunnusmerkistön täyttävä seuraus on uhriin kohdistuvan halveksunnan aiheutuminen. Tällä tarkoitetaan sitä, että uhrin arvostus vähenee siten, että sillä on tosiasiallista negatiivista vaikutusta hänen sosiaaliseen vuorovaikutukseensa muiden ihmisten kanssa.¹⁰⁸ Kyseisiä seuraamuksia edellytetään kuitenkin vain esitettäessä toisesta valheellinen tieto tai vihjaus, mutta kun kyse on kunnianloukkauksen

---

¹⁰⁴ HE 19/2013 vp, s. 45.

¹⁰⁵ HE 84/1974 vp, s. 1.

¹⁰⁶ Ks. Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kunnian ja yksityisyyden suoja (RL 24:8–10) – Kunnianloukkaus (RL 24:9) – Muu halventaminen.

¹⁰⁷ Ks. Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kunnian ja yksityisyyden suoja (RL 24:8–10) – Kunnianloukkaus (RL 24:9) – Valheellinen tieto tai vihjaus.

¹⁰⁸ Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kunnian ja yksityisyyden suoja (RL 24:8–10) – Kunnianloukkaus (RL 24:9) – Vahingon, kärsimyksen tai halveksunnan vaara.

tunnusmerkistössä tarkoitetusta muusta halventamisesta, tunnusmerkistön täytyminen ei edellytä seurauksen syntymistä tai edes abstraktia vaaraa.

Milloin sitten väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittäminen tulisi rangaistavaksi kunnianloukkauksena yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen sijaan? Ensinnäkin voidaan todeta, että yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen rangaistussäännös ei ole soveltuva kyseiseen menettelyyn silloin, kun levittäminen tapahtuu ainoastaan yhdelle tai muutoin vähäiselle määrälle ihmisiä, koska kyseisessä säännöksessä edellä todetusti edellytetään levittämistä lukuisten ihmisten saataville, mikäli levittäminen ei tapahdu joukkotiedotusvälinettä käyttämällä. Kunnianloukkaukseen voi sen sijaan syyllistyä, vaikka kuvamateriaalin levittäminen tapahtuisi vain pienelle kohdejoukolle. Lisäksi kunnianloukkauksessa kyse ei tarvitse olla edes varsinaisesta levittämisestä, vaan jo kuvamateriaalin esittäminen vastaa säännöksessä tarkoitettua tekotapaa.

Kuitenkin siinä, missä yksityiselämää loukkaavassa tiedon levittämisessä tarkoitettulta kuvamateriaalilta edellytetään ainoastaan, että sen levittämisen on oltava yksityiselämää loukkaavaa, kunnianloukkauksessa kyseisen materiaalin on oltava valheellista taikka sen levittämisen kuvassa esiintyvää henkilöä halventavaa. Kunnianloukkauksessa korostuu täten kuvatun materiaalin nöyryyttävä ja ihmisarvoa alentava luonne verrattuna yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen nimenomaan yksityiseksi koettuun sisältöön siitä huolimatta, että myös yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen voi aiheuttaa kuvassa esiintyvään henkilöön kohdistuvaa halveksuntaa. Lisäksi, vaikka yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä tulee lähtökohtaisesti rangaistavaksi sellainen kuvamateriaalin levittäminen, jossa kuvamateriaali on todenmukaista,¹⁰⁹ kunnianloukkauksena se tulee rangaistavaksi silloin, kun sen esittäminen tai levittäminen halventaa siinä esiintyvää henkilöä. Mikäli kuvamateriaali ei ole todenmukaista, vaan antaa vääristyneen tai valheellisen kuvan tapahtuneesta, kuvamateriaalin esittäminen tai levittäminen soveltuu tällöinkin juuri kunnianloukkauksen tunnusmerkistöön.¹¹⁰

Periaatteessa kunnianloukkaus voi täytyä tutkielmassa tarkasteltavassa menettelyssä myös tilanteessa, johon ei liity ollenkaan kuvamateriaalin eteenpäin levittämistä. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että väkivaltamenettelyn kuvaamisen tulee olla jo itsessään niin nöyryyttävää, että se voidaan katsoa kunnianloukkauksen tunnusmerkistössä tarkoitetuksi muuksi uhrin

¹⁰⁹ Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 446 ja 458.

¹¹⁰ Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 458.

halventamiseksi. Toisin sanoen uhrin halventaminen tapahtuu tällöin kuvaamalla menettelyä, jossa uhriin kohdistetaan väkivaltaa. Väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittäminen lienee silti tavanomaisempi kunnianloukkauksen täyttävä tekotapa, sillä kuvaamismenettelyn tulee olla jollain tavalla poikkeuksellinen, jotta yksistään siinä voitaisiin katsoa olevan kyse kunnianloukkauksena rangaistavasta menettelystä.

Törkeään kunnianloukkaukseen (RL 24 luku 10 §) syyllistyminen edellyttää edellä käsiteltyjen seikkojen lisäksi, että menettelyllä aiheutetaan suurta kärsimystä tai erityisen suurta vahinkoa ja että teko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Kuten on törkeän yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen kohdalla, kunnianloukkauksenkin törkeään tekomuotoon voi syyllistyä siis vain, kun menettelystä on aiheutunut konkreettisia seurauksia. Pelkästään teosta aiheutunut abstrakti tai edes konkreettinen vaara ei riitä täyttämään törkeän tekumuodon tunnusmerkistöä.

3.2.4 Muut rikosnimikkeet

Harvinaisemmissa tapauksissa tekijän kuvatessa uhriin kohdistettua väkivaltaista menettelyä kyseeseen voi tulla myös muita rikosnimikkeitä. Tällaisiin tapauksiin liittyy kuitenkin jonkinlaisia kyseisten rikosnimikkeiden edellyttämiä erityispiirteitä, kuten esimerkiksi seksuaaliväkivaltaa. Luvussa tarkastellaan seuraavaksi erilaisia kuvaamista ja kuvamateriaalin jakamista koskevia rikoslainsäädännön tunnusmerkistöjä siinä valossa, kuinka ne voisivat soveltua käytettäväksi nimenomaan väkivaltateon kuvaamisen ja kuvamateriaalin levittämisen yhteydessä. Kyseisten nimikkeiden kohdalla ei ole tarkoitus tehdä syvempää tunnusmerkistöanalyysiä, vaan arvioida lyhyesti niiden mahdollista soveltuvuutta tutkielman tarkastelemaan menettelyyn.

Väkivaltakuvauksen levittäminen tarkoittaa menettelyä, jossa henkilö pitää kaupan tai vuokrattavana tai levittää tai muulla tavoin tarjoaa tai pitää saatavilla taikka siinä tarkoituksessa valmistaa tai tuo maahan elokuvia tai muita kuvaohjelmia taikka sellaisia sisältäviä tallenteita tai tiedostoja, joissa esitetään raakaa väkivaltaa (RL 17 luku 17 § 1 mom.). Väkivaltakuvauksen levittämisen tekotapa on varsin avoin, joten tekotavan osalta tunnusmerkistö täyttyy lähes poikkeuksetta väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittämisessä, joka voi tapahtua esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä. Kyseiseltä levittämiseltä edellytetään tosin jonkinasteista laajuutta ja jatkuvuutta, mihin viittaa

säännöksessä käytetty sanojen ”tallenne” ja ”tiedosto” monikkomuoto, eikä säännös sovellu yksittäisen tallenteen luovuttamiseen.¹¹¹

Lisäksi kuvamateriaalin tulee esittää raakaa väkivaltaa, mistä seuraa, että vähäisemmistä väkivaltateoista kuvatun materiaalin levittäminen ei täytä väkivaltakuvauksen levittämisen tunnusmerkistöä, vaikka levittäminen muilta osin olisi säännöksessä tarkoitetun menettelyn mukaista. Tavanomaisesti raa’aksi väkivallaksi katsotaan sellaiset ihmisen henkeen tai terveyteen kohdistuvat teot, joita on pidettävä vakavanlaatuisina.¹¹² Esimerkkeinä tällaisen teon piirteistä voidaan esittää sadistinen pahoinpitely, silpominen ja kiduttaminen, mutta lopulta kuitenkin väkivaltateon kokonaisarvio ratkaisee. Myös valmistamiselta edellytetään tekotapana levittämistarkoitusta. Väkivaltakuvauksen levittämisenä voidaan siis periaatteessa rangaista sellaisen raa’an väkivaltateon kuvaaminen, jossa kuvamateriaalia on tarkoitus levittää säännöksessä tarkoitetulla tavalla eteenpäin, mikäli myös kuvaamistoiminta tapahtuu siinä tarkoituksessa, että halutaan tuottaa materiaalia eteenpäin levitettäväksi, vaikka varsinaista levittämistä ei olisikaan ehtinyt tapahtua.

Yleisesti ottaen säännöksen soveltamiskynnys on tutkielmassa tarkasteltavan menettelyn kohdalla varsin korkealla eli kyseisen tunnusmerkistön voidaan uskoa täyttyvän erittäin harvoin. Lisäksi, kun otetaan huomioon rikoslain 17 luvun tarkoitus suojata niin sanottua yleistä järjestystä, voidaan ajatella, että väkivaltakuvauksen levittämissäännöksen tarkoitus ei välttämättä suoranaisesti kohtaa sen kanssa, millaisia oikeushyviä tutkielmassa tarkastellussa menettelyssä yleensä nähdään tarpeen suojata: usein suojaa halutaan antaa uhrin yksityiselämälle ja siihen läheisesti liittyville oikeuksille sekä terveydelle ja vapaudelle. Säännös antaa jossain määrin suojaa niillekin mutta vasta silloin, kun on kyse poikkeuksellisen vakavasta levittämistoiminnasta.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä tuomitaan se, joka valmistaa, pitää kaupan tai vuokrattavana taikka muulla tavoin tarjoaa tai asettaa saataville, pitää saatavilla, vie maasta, tuo maahan tai Suomen kautta muuhun maahan taikka muuten levittää kuvia tai kuvatalenteita, joissa sukupuolisiveellisyttä loukkaavasti todellisuuspohjaisesti tai todenmukaisesti esitetään väkivaltaa tai eläimeen sekaantumista (RL 17 luku 18 § 1 mom.).

---

¹¹¹ Rikosoikeus / Melander – Majanen 2022, luku II Rikoslajit – RL 17: Rikokset yleistä järjestystä vastaan – Väkivaltakuvaukset ja sukupuolisiveellisyys – Väkivaltakuvauksen levittäminen (RL 17:17) – RL 17:17.

¹¹² Rikosoikeus / Melander – Majanen 2022, luku II Rikoslajit – RL 17: Rikokset yleistä järjestystä vastaan – Väkivaltakuvaukset ja sukupuolisiveellisyys – Väkivaltakuvauksen levittäminen (RL 17:17) – Raaka väkivalta.

Säännös ei koske kaikkea sukupuolisiveellisyyttä loukkaavaa eli pornografista¹¹³ materiaalia vaan vain sellaisia kuvia ja kuvatallenteita, joissa esitetään väkivaltaa tai eläimeen sekaantumista sukupuolisiveellisyyttä loukaten.¹¹⁴ Myös sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisen yritys on rangaistava (RL 17 luku 18 § 2 mom.). Samoin kuin väkivaltakuvauksen levittämisessä, myös sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisessä säännöksen soveltamisala on rajattu useiden kuvien levittämiseen,¹¹⁵ ja tekotapa on varsin avoin. Tekotapavaihtoehdot kuitenkin poikkeavat väkivaltakuvauksen levittämisestä siten, että valmistaminen tai maahan tuonti ei edellytä teolta levittämistarkoitusta.¹¹⁶ Vaikka siis rikosnimike pitää sisällään termin levittää, rangaistussäännöksen tarkoittamaan rikokseen voi syyllistyä lisäksi vain riittävän laajamuotoisella sukupuolisiveellisyyttä loukkaavien kuvien valmistamisella.

Väkivaltaiseksi pornografiaksi on luonnehdittu sellaista kuvamateriaalia, jossa esitetään raiskauksen tunnusmerkistön (RL 20 luku 1 ja 2 §) täyttävää menettelyä.¹¹⁷ Tällaista materiaalia voidaan pitää säännöksessä tarkoitettuina kuvina ja kuvatallenteina, joissa esitetään väkivaltaa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti. Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen voi siis periaatteessa tulla tutkielmassa tarkastellun menettelyn kohdalla kyseeseen, mikäli samassa tapauksessa on kyse sekä seksuaali- että väkivaltarikoksesta, mutta edelleen levittämisen tulee olla laajamittaista ja jatkuvaa. Samalla tavoin kuin väkivaltakuvauksen levittämisessä, arvioitaessa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämistä koskevan säännöksen tarkoituksen kohtaamista tutkielman tarkasteleman menettelyn kanssa voidaan todeta, että kuvaamisen kohteena olevan henkilön ja tämän oikeuksien suojaaminen ei ole tämänkään rikoslain 17 lukuun sijoittuvan säännöksen ensisijainen tarkoitus, vaikka tunnusmerkistön täytyessä niidenkin suoja lopulta realisoituu.

Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen on suhteellisen tuore, 1.1.2023 voimaan tullut rangaistussäännös. Sen tunnusmerkistön mukaan kyseisestä rikoksesta tuomitaan se, joka

---

¹¹³ Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasta kuvamateriaalista käytetään monessa yhteydessä myös termiä pornografinen materiaali, vaikka kyseistä käsitettä ei lainsäädännössä tunnetakaan. Ks. HE 6/1997 vp, s. 145.

¹¹⁴ Ks. Rikosoikeus / Melander – Majanen 2022, II Rikoslajit – RL 17: Rikokset yleistä järjestystä vastaan – Väkivaltakuvaukset ja sukupuolisiveellisyys – Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17:18) – Kuva tai kuvatallenne.

¹¹⁵ Ks. HE 6/1997 vp, s. 147.

¹¹⁶ Ks. Rikosoikeus / Melander – Majanen 2022, II Rikoslajit – RL 17: Rikokset yleistä järjestystä vastaan – Väkivaltakuvaukset ja sukupuolisiveellisyys – Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17:18) – Tekotavat.

¹¹⁷ Rikosoikeus / Melander – Majanen 2022, II Rikoslajit – RL 17: Rikokset yleistä järjestystä vastaan – Väkivaltakuvaukset ja sukupuolisiveellisyys – Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17:18) – Kuva tai kuvatallenne.

oikeudettomasti esittää tai levittää toista seksuaalisesti esittävän todellisuuspohjaisen tai todenmukaisen kuvan tai kuvatallenteen siten, että teko loukkaa olennaisesti tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta (RL 20 luku 7 § 1 mom.). Kuvaa tai kuvatallennetta on pidettävä tunnusmerkkistön edellyttämällä tavalla todellisuuspohjaisena, jos se on kuvattu todellisesta tilanteesta, jossa kuvassa tai kuvatallenteella esiintyvä henkilö on esiintynyt säännöksessä tarkoitetulla tavalla seksuaalisesti, ja todenmukaisena, jos se erehdyttävästi muistuttaa mainitun kaltaisesta tilanteesta kuvattua kuvaa tai kuvatallennetta kuitenkin sitä olematta (RL 20 luku 7 § 2 mom.). Seksuaalisena kuvaa tai kuvatallennetta pidetään silloin, kun ne esittävät niissä esiintyvää henkilöä seksuaalisessa kanssakäymisessä.¹¹⁸ Säännöksessä tarkoitettu esittäminen tarkoittaa kuvan näyttämistä toiselle ilman, että tämä saa kuvan haltuunsa, ja levittäminen sen sijaan sitä, että kuva luovutetaan toisen haltuun.¹¹⁹ Tekotapoihin kuuluu siis esimerkiksi se, että kuvan lataa internetiin muiden nähtäville.¹²⁰ Kuten muutkin rikoslain 20 luvun seksuaalirikoksia koskevat rangaistussäännökset, seksuaalisen kuvan luvattonta levittämistä koskeva säännös suojaaa henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta, jonka on katsottu kiinnittyvän useisiin eri perusoikeuksiin, kuten henkilökohtaiseen vapauteen (PL 7 §), yksityiselämän suojaan (PL 10 §) ja terveyden suojeluun.¹²¹

Toisin kuin rikoslain luvussa 17 säädetyissä väkivaltakuvauksen levittämisessä ja sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisessä, seksuaalisen kuvan luvattomassa levittämisessä ei edellytetä useiden kuvien levittämistä, vaan jo yhden tunnusmerkkistössä tarkoitetun kuvan levittäminen voi saada aikaan teon rangaistavuuden edellytysten täyttymisen. Seksuaalirikoslainsäädäntöä uudistettaessa on erityisesti lasta seksuaalisesti esittävän aineiston kohdalla katsottu, että yksittäisten kuvien levittämistä ei ole lähtökohtaisesti pidettävä rangaistavuuden kannalta olennaisesti vähemmän vahingollisena tai moitittavana kuin useiden kuvien levittämistä, koska nykyinen viestintäteknologia mahdollistaa yksittäisenkin kuvan levittämisen helposti laajalle yleisölle.¹²² Saman ajatuksen voidaan huomata tuodun kuitenkin myös täysi-ikäisiä seksuaalisesti esittävien kuvien levittämistä koskevaan säännökseen, koska säännöksessä mainitaan sanat kuva ja

---

¹¹⁸ Tapanila 2023, s. 83.

¹¹⁹ HE 13/2022 vp, s. 120–121.

¹²⁰ Tapanila 2023, s. 82–83.

¹²¹ HE 13/2022 vp, s. 7.

¹²² HE 13/2022 vp, s. 45.

kuvatallenne yksikkömuodossa – toisin kuin edellä käsitellyissä rikoslain 17 luvun rangaistussäännöksissä.

Säännöksessä tarkoitettu kuva on voitu ottaa osapuolten yhteisymmärryksessä mutta esittää tai levittää muille henkilöille oikeudetta eli ilman kuvassa esiintyvän henkilön suostumusta, mitä pidetään rikoksen tyypillisenä tekoapana, tai se on saatettu ottaa jo alkujaan salaa tai muuten oikeudetta.¹²³ Tutkielman tarkastelemassa menettelyssä kyse olisi todennäköisimmin luvatta kuvatusta materiaalista ottaen huomioon, että kuvaamisen kohteena on tilanne, jossa henkilöön kohdistetaan myös väkivaltaa. Kuitenkin seksuaalisen kuvan valmistaminen toisesta ilman tämän lupaa tai vapaaehtoisuutta tulee tapauksen mukaan arvioitavaksi seksuaalisena kajoamisena (RL 20 luku 3 §) tai seksuaalisena ahdisteluna (RL 20 luku 6 §) eli seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen ei pidä vielä itsessään sisällään kyseisen kuvan luvatonta valmistamista.¹²⁴

Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen on ensisijainen säännös menettelylle, joka täyttää sekä seksuaalisen kuvan luvattoman levittämisen että yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistöt.¹²⁵ Seksuaalisen kuvan laitton levittäminen voi tulla kyseeseen tutkielman tarkastelemassa menettelyssä, jos kuvaamisen kohteena on sekä seksuaali- että väkivaltarikos. Esitettäviä tai levitettäviä kuvia ei siis tarvitse edellä todetusti olla yhtä enempää, mutta kuvan esittämisen tai levittämisen tulee olennaisesti loukata kuvassa esiintyvän seksuaalista itsemääräämisoikeutta.¹²⁶ Seksuaalisen kuvan luvatonta levittämistä koskevan pykälän tarkoitus suojata kuvassa esiintyvän henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta soveltuu hyvin tutkielman tarkastelemaan menettelyyn silloin, kun siihen liittyy uhriin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa.

Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisen tunnusmerkistö vastaa pitkälti seksuaalisen kuvan luvattoman levittämisen tunnusmerkistöä, mutta siihen on säädetty useampia eri tekoapoja ja se nimensä mukaisesti edellyttää, että levitettävä kuva esittää alaikäistä henkilöä. Se, joka valmistaa, pitää kaupan tai vuokrattavana taikka muulla tavoin tarjoaa tai asettaa saataville, pitää saatavilla, vie maasta, tuo maahan tai Suomen kautta muuhun maahan taikka muuten levittää kuvan tai kuvatallenteen, jossa seksuaalisesti ja todellisuuspohjaisesti tai

---

¹²³ HE 13/2022 vp, s. 120. Ks. myös Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts 2023, s. 153; Tapanila 2023, s. 82.

¹²⁴ HE 13/2022 vp, s. 122.

¹²⁵ HE 13/2022 vp, s. 122.

¹²⁶ HE 13/2022 vp, s. 121.

todennukaisesti esitetään lasta, tuomitaan lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisestä (RL 20 luku 19 § 1 mom.). Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidosta rangaistaan sitä, joka oikeudettomasti pitää hallussaan kuvaa tai tallennetta, jossa lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä koskevassa pykälässä tarkoitetulla tavalla esitetään seksuaalisesti lasta, tai maksua vastaan tai muuten sopimalla taikka muuten tarkoituksenaan kyseiseen materiaaliin pääsyn hankkiminen hankkii pääsyn edellä tarkoitettuun kuvaan tai kuvatallenteeseen niin, että se on hänen käytettävissään tietokoneen tai muun teknisen laitteen välityksellä ilman laitteelle tallentumista (RL 20 luku 21 § 1 mom.). Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisellä on olemassa myös törkeä tekemuoto (RL 20 luku 20 §). Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisen ja hallussapidon säännökset on tarkoitettu suojaamaan lasta vahingollisilta seksuaalisilta teoilta.¹²⁷

Kuten täysi-ikäisiä koskevassa seksuaalisen kuvan luvattomassa levittämisessä, myös lasta seksuaalisesti esittävän kuvan valmistamisella syyllistyy toiseen seksuaalirikokseen, ja tarkoitetun kuvaamisen kohteen ollessa alaikäinen tulee teko lähtökohtaisesti arvioitavaksi seksuaalisena kajoamisena lapseen (RL 20 luku 14 §).¹²⁸ Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito on toissijainen rangaistussäännös vakavammille seksuaalirikoksille, kuten mainituille lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämiselle tai seksuaaliselle kajoamiselle lapseen.¹²⁹ Joka tapauksessa lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä ja hallussapitoa koskevat säännökset soveltuvat tutkielman tarkastelemaan menettelyyn silloin, kun siihen liittyy seksuaaliväkivaltaa eli kyse on samanaikaisesti seksuaali- ja väkivaltarikoksesta ja kun uhrina on alaikäinen, alle 18-vuotias lapsi.

Salakatselun tunnusmerkistö pitää sisällään menettelyn, jossa henkilö oikeudettomasti teknisellä laitteella katselee tai kuvaa kotirauhan suojaamassa paikassa taikka käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa oleskelevaa henkilöä taikka yleisöltä suljetussa julkisrauhan suojaamassa rakennuksessa, huoneistossa tai aidatulla piha-alueella oleskelevaa henkilöä tämän yksityisyyttä loukaten (RL 24 luku 6 § 1 mom.). Salakatselun yritys on samoin rangaistava (RL 24 luku 6 § 2 mom.). Salakatselusäännöksen tarkoituksena on suojata ihmisten yksityisyyttä, erityisesti kotirauhaa.¹³⁰ Salakatselulla taltioidun

---

¹²⁷ HE 13/2022 vp, s. 46. Ks. Tapanila 2023, s. 112.

¹²⁸ Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts 2023, s. 171.

¹²⁹ Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts 2023, s. 171.

¹³⁰ Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kotirauharikokset (RL 24:1–7 ja 24:11) – Salakatselu (RL 24:6) – Kotirauhan piirin suoja.

kuvamateriaalin levittäminen rangaistaan lähtökohtaisesti yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä.¹³¹ Menettelyssä käytettävä rikoksentekeväline on tekninen laite. Yleisimpiin salakatseluun soveltuviin laitteisiin lukeutuu muun ohella matkapuhelimen kamera,¹³² jolla varmasti nykyaikana tavanomaisimmin myös väkivaltatekoja kuvataan. Merkityksellistä on huomata, että salakatselu ei nimikkeestään huolimatta edellytä sitä, että kuvaaminen tapahtuisi nimenomaan salaisesti,¹³³ vaan olennaista on kuvaamisen tapahtuminen tunnusmerkistön tarkoittamassa yksityisyydensuojan suojaamassa paikassa.

Säännöksessä luetellaan useita eri paikkoja, joissa luvattomalla kuvaamisella on mahdollista syyllistyä salakatseluun. Menettelyssä, jossa uhriin kohdistettua väkivaltaa kuvataan paikassa, jossa kotirauha on turvattu, voidaan siten syyllistyä salakatseluun. Tällainen paikka on esimerkiksi uhrin oma koti mutta myös väkivaltarikokseen syyllistyvän henkilön asunto, kun kuvaaminen tapahtuu ilman kuvaamisen kohteen suostumusta.¹³⁴ Asuttujen asuntojen ohella kotirauhan suojaamia paikkoja ovat loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitettut paikat, kuten hotellihuoneet, teltat ja asuntovaunut, sekä asuintalojen porraskäytävät ja yksityisaluetta olevat pihat rakennuksineen (RL 24 luku 11 §). Salakatselun säännöksessä on turvattu yksityisyys lisäksi käymälöissä, pukeutumistiloissa ja muissa vastaavissa tiloissa, joissa harjoitetaan yksityisyyteen kuuluvia toimia.¹³⁵ Muiksi vastaaviksi tiloiksi on katsottu esimerkiksi suihkuhuoneet, saunat ja tavaratalojen sovituskopit.¹³⁶ Tunnuksmerkistössä tarkoitettuja julkisrauhan suojaamia paikkoja ovat esimerkiksi yleisöltä suljetut virastot, liikehuoneistot, tuotantolaitokset, toimistot ja kokoustilat sekä sairaalat ja muut hoitolaitokset.¹³⁷

---

¹³¹ HE 19/2013 vp, s. 39. Ks. Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kunnian ja yksityisyyden suoja (RL 24:8–10) – Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen (RL 24:8) – Tieto, vihjaus tai kuva.

¹³² Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kotirauharikokset (RL 24:1–7 ja 24:11) – Salakatselu (RL 24:6) – Tekninen laite.

¹³³ Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 423; Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kotirauharikokset (RL 24:1–7 ja 24:11) – Salakatselu (RL 24:6) – Kotirauhan piirin suoja.

¹³⁴ Ks. Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kotirauharikokset (RL 24:1–7 ja 24:11) – Salakatselu (RL 24:6) – Kotirauhan piirin suoja.

¹³⁵ Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kotirauharikokset (RL 24:1–7 ja 24:11) – Salakatselu (RL 24:6) – Intiimit tilat.

¹³⁶ HE 184/1999 vp, s. 28.

¹³⁷ Rikosoikeus / Melander 2022, luku II Rikoslajit – RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset – Kotirauharikokset (RL 24:1–7 ja 24:11) – Salakatselu (RL 24:6) – Julkisrauhan piirin suoja. Ks. myös Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 426.

Keskeisintä kuitenkin on, että kuvaamisen tulee tapahtua yksityisyyttä loukaten. Siihen, missä menee yksityisyyttä loukkaavan väkivallan kuvaamisen raja, on jossain määrin vaikea vastata, mutta suhteellisen varmaksi voitaneen todeta, että ainakin esimerkiksi nöyryytysväkivallan kuvaaminen loukkaa kyseisen väkivallan ja kuvaamisen kohteena olevan henkilön yksityisyyttä. Kuvaamista voidaan todennäköisesti pitää yksityisyyttä loukkaavana jo niin sanotun tavanomaisenkin väkivallan kohdalla, koska yksityisyyttä loukkaavaksi katsotaan yksityisyydensuojan suojaamissa tiloissa yleensä myös esimerkiksi sairauskohtauksen saaneen henkilön kuvaaminen.¹³⁸ Kummassakin tapauksessa kuvaamisen kohteena on tapahtuma, joka liittyy kuvattavan henkilön terveyteen. Väkivallan kuvaamisen kohdalla kuvattu materiaali saattaa lisäksi esittää informaatiota kuvattavan henkilön ihmissuhteista erityisesti silloin, kun väkivallantekijänä on uhrille läheinen tai tuttu henkilö. Kokonaisuutena arvostellen vähäisinä pidettävien tekojen kuvaamisen voi olla mahdollista rajautua tunnusmerkistön ulkopuolelle siten, ettei menettelyä ole pidettävä yksityisyyttä loukkaavana, ottaen huomioon esimerkiksi käytetyn väkivallan laatu ja määrä. Tunnusmerkistön täyttymisen kannalta sillä ei ole merkitystä, onko kuvassa esiintyvä henkilö tunnistettavissa kuvatusta materiaalista.¹³⁹ Lisäksi kuvaamisen tulee olla oikeudetonta. Lähtökohtaisesti suostumus kuvaamiseen poistaa teon rangaistavuuden, mutta näin ei kuitenkaan ole esimerkiksi silloin, kun suostumusta ei ole annettu vapaaehtoisesti.¹⁴⁰ Väkivaltateon kuvaamisen kohdalla voidaan pitää varsin poikkeuksellisenä, että väkivallan uhri antaisi vapaaehtoisen suostumuksensa häneen kohdistettavan väkivallan kuvaamiselle.

Salakatselun tunnusmerkistö voi täytyä tutkielman tarkastelemassa menettelyssä, jos teko tapahtuu säännöksessä tarkoitettussa yksityisyyden suojan suojaamassa paikassa.

Tunnusmerkistön täyttymiseksi kuvaamisen tulee tapahtua edellä todetusti yksityisyyttä loukaten sekä oikeudettomasti: tutkielman tarkastelemassa menettelyssä kumpikin mainituista edellytyksistä kuitenkin lähes poikkeuksetta täyttyy ainakin silloin, kun on kyse muusta kuin kokonaisuutena arvostellen vähäisenä pidettävästä teosta.

---

¹³⁸ Ks. Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 428.

¹³⁹ Rantaeskola 2021, s. 425.

¹⁴⁰ Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts – Frände – Wahlberg 2023, s. 424.

4 Väkivaltarikosten kuvaaminen oikeuskäytännössä

4.1 Yleistä tutkielman oikeustapausaineistosta

Tuomioistuimen on perusteltava rikosasiassa antamansa tuomio siten, että perusteluista ilmenee, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu (ROL 11 luku 4 § 2 mom.). Sen tulee oikeuttaa ratkaisunsa todistamalla sen oikeusjärjestyksen mukaiseksi oikeudellista argumentaatiota hyödyntämällä,¹⁴¹ sekä eritellä konkreettisesti ja yksityiskohtaisesti ne oikeustositteet, johon se tuomion perustaa.¹⁴² Teon kuvaamisen vaikutus väkivaltarikoksen oikeudelliseen arviointiin pitäisi siis käydä ilmi asiassa annetun ratkaisun perusteluista, mikäli sille on annettu jonkinlaista painoarvoa ratkaisuharkinnassa ja ratkaisun perustelut on kirjattu lain edellyttämällä tavalla. Ratkaisuja tarkasteltaessa tulee erityisesti kuvamateriaalin levittämisen kannalta pitää mielessä, että vaikka tapaukseen sisältynyt väkivaltateon kuvaaminen tai kyseisen materiaalin levittäminen täyttäisi jonkin rikoslain rangaistussäännöksen tunnusmerkistön, tuomioistuin voi rangaista siitä ainoastaan, mikäli menettely käy ilmi jonkin syytekohdan teonkuvauksesta. Tuomioistuin ei ole sidottu syytteessä esitettyihin rikosnimikkeisiin tai lainkohtaan, mutta tuomioistuin saa tuomita vain siitä teosta, josta rangaistusta on vaadittu (ROL 11 luku 3 §), eli toisin sanoen tuomioistuin on kuitenkin sidottu siihen tapahtumainkulkuun, joka syytteissä esitetään.

Seuraavissa alaluvuissa tullaan analysoimaan hovi- ja kärjäoikeuksien ratkaisuja rikosasioissa, joissa on ollut kyse väkivaltarikoksesta, jonka yhteydessä tekoa on kuvattu. Koska kuvaamisilmiötä halutaan tarkastella erityisesti väkivaltarikoksen tekijän näkökulmasta, merkityksellisiä tutkielman kannalta ovat olleet sellaiset tapaukset, joissa väkivaltarikoksen tekijä on itse kuvannut menettelynsä taikka kuvaaminen on tapahtunut muutoin jollain tavalla tekijän aloitteesta. Tämän vuoksi poikkeuksena tutkielman johdannossa esitellystä näkökulmarajauksesta oikeuskäytäntöä tarkasteltaessa ollaan kiinnostuneita varsinaisen väkivaltarikoksen tekijöiden toimesta tapahtuneen kuvaamisen ohella sellaisestakin kuvaamisesta, joka on tapahtunut kyseisten tekijöiden pyynnöstä tai tahdosta, vaikka kuvaajana olisi todellisuudessa toiminut sellainen henkilö, jota ei ole väkivaltarikoksesta syytetty tai tuomittu. Syynä rajauksen laajentamiselle oikeustapauksia koskien on se, että todellisissa rikosasioissa tekijävastuun toteutuminen riippuu monesta eri

---

¹⁴¹ Virolainen – Martikainen 2010, s. 11–15 ja 24–36; Laine 2005, s. 446–448.

¹⁴² Virolainen – Martikainen 2010, s. 238.

seikasta – niin asiassa saadusta näytöstä kuin osittain myös syyttäjän tekemästä syyteratkaisusta sekä tuomioistuimen näytönarvioinnista ja laintulkinnasta. Rajauksen laajentamisen myötä analysoitaviin tapauksiin on voitu sisällyttää sellaisetkin tapaukset, joissa kuvaajaa ei ole syytetty tai tuomittu varsinaisesta väkivaltarikoksesta ja joissa kuvaaminen on kuitenkin joka tapauksessa tapahtunut väkivaltarikokseen syyllistyneen henkilön toimesta, jolloin kuvaamiselle on ollut mahdollista antaa merkitystä teon oikeudellisessa arvioinnissa. Aineistopyynnöllä kerätyn 30 hovioikeusratkaisun muodostaman tutkimusaineiston joukossa on ollut yhteensä 20 tapausta, joissa väkivaltarikoksen tekijä on kuvannut asianomistajaan kohdistuvaa väkivaltaa tai joissa väkivaltateon kuvaaminen on muutoin tapahtunut tekijän pyynnöstä tai tahdosta. Kyseisiä tapauksia koskevista 19¹⁴³ ratkaisuista on tarkoitus analysoida seuraavassa alaluvussa erityisesti sitä, millä tavoin kyseinen kuvaaminen on otettu huomioon väkivaltateon ratkaisuharkinnassa. Osassa oikeustapauksista väkivaltateon kuvaamisesta tai kuvamateriaalin levittämisestä on nostettu oma syytteensä, ja kyseisiä väkivaltateon kuvaamiseen tai kuvatun materiaalin levittämiseen liittyviä erillisiä syytekohtia käsitellään omassa alaluvussaan 4.3.

Analyysin kohteeksi valikoituneiden 19 ratkaisun ohella aineistopyynnöllä on siis saatu vielä 11 muuta hovioikeuden ratkaisua. Ne ovat käsitelleet tapauksia, joissa on ollut yhtä lailla kyse väkivaltarikoksista ja niiden kuvaamisesta mutta jotka eivät kuitenkaan ole olleet tutkielman kannalta olennaisia: Yhdessä tapauksessa on esimerkiksi ollut kyse törkeästä ryöstöstä ja siihen liittyvän menettelyn kuvaamisesta, mutta kuvamateriaali on esittänyt lähinnä täytöntöönpanoa edeltäviä tapahtumia, joista käy ilmi vastaajien yhteinen ryöstörikossuunnitelma, eikä ollenkaan asianomistajaan kohdistettua väkivaltaa.¹⁴⁴ Toisessa analysoimatta jätetyssä ratkaisussa on ollut kyse hyvin samankaltaisesta tapauksesta siten, että siinä on jäänyt erittäin epäselväksi, onko asiassa käsiteltyyn pahoinpitelyyn liittynyt väkivaltamenettely ollut lopulta ollenkaan videoinnin kohteena.¹⁴⁵ Kolmas mainitunlainen tapaus on pahoinpitelytapaus, jossa väkivaltarikoksesta epäilty tekijä ei ole ollut rikosoikeudellisessa vastuussa ikänsä puolesta ja asiassa on syytetty ainoastaan tekoa kuvannutta vastaajaa pahoinpitelyyn yllyttämisestä.¹⁴⁶ Kyseisessä tapauksessa pahoinpitelyrikosta, jonka moitittavuudessa kuvaaminen olisi voitu huomioida, ei toisin

---

¹⁴³ Analysoitavien ratkaisujen määrä on yhden suurempi kuin analysoitavien tapausten määrä, koska yhden ratkaisun kohdalla samassa ratkaisussa on ollut käsitellyssä kaksi väkivaltarikoksen kuvaamistapausta.

¹⁴⁴ Turku HO R 22/1297.

¹⁴⁵ Helsinki HO 21/1885.

¹⁴⁶ Rovaniemi HO R 21/735.

sanoen ole käsitelty ollenkaan. Lisäksi on ollut vielä tapauksia, joissa väkivaltateon kuvaaja on ollut rikoksen asianomistaja tai joku täysin sivullinen henkilö taikka asiassa on jäänyt epäselväksi, kuka on kuvannut tai onko kuvaaminen tapahtunut väkivallan tekijän tahdosta tai pyynnöstä.¹⁴⁷ Näihin tapauksiin ei paneuduta tutkielmassa sen tarkemmin, koska ne eivät edellä kerrottujen seikkojen vuoksi ole vastanneet tutkielmassa tarkasteltavaa menettelyä eikä niihin liittyvistä tuomioistuinratkaisuista ole käynyt muutoinkaan ilmi mitään sellaista, jota voitaisiin pitää merkityksellisenä tutkielman tarkasteleman menettelyn oikeudellisen arvioinnin kannalta.

Tutkielmassa lähestytään tarkasteltavia tapauksia kiinnittämällä ensin huomiota asiassa annettuun käräjäoikeuden tuomioon ja tämän jälkeen hovioikeusratkaisuun. Käräjäoikeudet ovat kirjoittaneet tapauksia koskeviin ratkaisuihinsa pääasiassa poikkeuksellisen kattavia perusteluja ja johtopäätöksiä, minkä vuoksi niistä on ollut mahdollista tehdä perusteltuja tapauksen ratkaisuharkintaa koskevia tulkintoja. Päinvastoin kyseisissä asioissa annetut hovioikeusratkaisut ovat olleet argumentoinniltaan keskimäärin niukkoja eivätkä tutkimuksellisesti kovinkaan antoisia: usein niissä on ainoastaan todettu, että hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden antaman ratkaisun perustelut ja johtopäätökset. Lisäksi useammassa tapauksessa hovioikeuteen tehty valitus on peruutettu tai jatkokäsittelylupaa ei ole alun perinkään myönnetty, jolloin hovioikeudelta ei ole lopulta saatu ollenkaan arvioita kyseisiin tapauksiin liittyen. Samaa käräjäoikeusratkaisulähtöistä lähestymistapaa käytetään selkeyden vuoksi kaikkien tutkielmassa tarkasteltavien oikeustapausten kohdalla.

Analysoitavista tapauksista voidaan tehdä varovaisia päätelmiä tuomioistuinten ratkaisukäytännöistä aiheeseen liittyen mutta erityisesti sen avulla saadaan muodostettua käsitys siitä, millaisia haasteita voimassa olevan lainsäädännön soveltamiseen saattaa liittyä tutkielman tarkasteleman menettelyn kannalta ja millä tavoin tuomioistuimien antamissa ratkaisuissa on käytännössä huomioitu väkivaltatekoihin liittyvä menettelyn kuvaaminen ja kyseisen kuvamateriaalin mahdollinen levittäminen. Aineistoa tarkastelemalla voidaan siis saada vastauksia siihen, millä tavoin voimassa olevaa aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä tosiasiallisesti sovelletaan tuomioistuimissa, mikä ei kuitenkaan suoraan vastaa aina sitä, millä tavoin kyseistä lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

---

¹⁴⁷ Itä-Suomi HO R 23/228; Helsinki HO R 20/1848; Turku HO R 22/588; Vaasa HO R 23/137; Itä-Suomi HO R 23/516; Itä-Suomi HO R 23/1014; Itä-Suomi HO R 23/942; Turku HO R 21/1715.

4.2 Väkivaltarikosten kuvaaminen teon moitittavuutta lisäävänä tekijänä

4.2.1 Kuvaaminen on lisännyt teon moitittavuutta

20 oikeustapauksesta kuusi on ollut sellaisia, joiden tuomioissa väkivaltamenettelyn kuvaaminen on selkeästi otettu huomioon väkivaltarikoksen moitittavuusarvioinnissa, kuten törkeysarvostelussa tai kvalifiointiperusteessa. Toisin sanoen kuvaamiselle on annettu niissä merkitystä väkivaltateon moitittavuutta lisäävänä tekijänä voimassa olevan lainsäädäntöemme mahdollistamalla tavalla, ja teon kuvaamiselle annettu merkitys on ilmaistu kyseisten ratkaisujen perusteluissa siten, että asiasta ei ole jäänyt minkäänlaista epävarmuutta.

Oulun kärjäoikeuden asiassa R 21/2237 on ollut kyse muun ohella törkeästä pahoinpitelystä, jossa teonkuvauksen mukaan kaksi tekijää on kohdistanut asianomistajaan väkivaltaa maahan kaatamalla, lyömällä nyrkein ja potkimalla pään alueelle tämän ollessa maassa, vetämällä tätä jaloista sekä painamalla tämän päätä vessanpönttöön.¹⁴⁸ Teonkuvauksessa on kerrottu, että vastaajat ovat kuvanneet teon pakottaen asianomistajan sanomaan haluamiaan asioita väkivallalla uhaten ja että teko on ollut tämän vuoksi myös nöyryyttävä. Teon nöyryyttävyys on nimetty syytteessä yhdeksi perusteeksi teon kokonaistörkeydelle. Kärjäoikeus on todennut videotallenteilta ilmenevän väkivallan olleen voimakasta,¹⁴⁹ ja se on katsonut vastaajien menetelleen teonkuvauksessa kuvatuin tavoin.¹⁵⁰ Lisäksi se on katsonut kyseessä olleen törkeä tekemuoto ja ottanut kokonaistörkeysarvioinnissa moitittavuutta korottavana seikkana huomioon, että teon osittainen kuvaaminen ja asianomistajan pakottaminen sanomaan asioita videolle on ollut nöyryyttävää.¹⁵¹

Molemmat tekijät ovat hakeneet asiassa jatkokäsittelylupaa hovioikeudesta, ja Rovaniemen hovioikeus on toimittanut asiassa pääkäsittelyn.¹⁵² Vastaajat ovat valituksissaan muun muassa vaatineet, että heidän tulee katsoa syyllistyneen ainoastaan perusmuotoiseen pahoinpitelyyn, sekä kiistäneet osan heidän syykseen luetusta menettelystä. Hovioikeus on ratkaisussaan muuttanut kärjäoikeuden tekemää syyksilukemista ainoastaan siten, että asianomistajan pään painamisesta vessanpönttöön ei ole ollut riittävää näyttöä. Teon kuvaamista koskien hovioikeus ei ole erikseen kommentoinut, mutta koska se on kuitenkin hyväksynyt

---

¹⁴⁸ Oulu KO R 21/2237, s. 1–2.

¹⁴⁹ Oulu KO R 21/2237, s. 7.

¹⁵⁰ Oulu KO R 21/2237, s. 8.

¹⁵¹ Oulu KO R 21/2237, s. 9.

¹⁵² Rovaniemi HO R 21/958, s. 1–3.

käräjäoikeuden tuomion perustelut teon törkeysarvioinnin osalta, kuvaaminen on kummassakin oikeusasteessa katsottu osaksi teon kokonaistörkeyttä.

Pirkanmaan käräjäoikeuden asiassa R 22/3263 on ollut muun ohella kyse törkeästä pahoinpitelystä.¹⁵³ Teonkuvauksen mukaan neljä vastaajaa on tehnyt ruumiillista väkivaltaa asianomistajalle ja kaksi heistä on kuvannut menettelyä puhelimillaan. Toinen kuvaajista on lähettänyt videon eteenpäin ainakin toisille vastaajille ja toinen ainakin yhdelle ulkopuoliselle henkilölle. Syytteen mukaan teko on ollut kokonaisuutena arvostellen törkeä muun muassa siksi, että sitä on kuvattu ja kuvamateriaalia on jaettu eteenpäin. Lisäksi samassa syytekohtassa on esitetty vaihtoehtoinen syyte kunnianloukkauksesta toisen tekoa kuvanneen vastaajan osalta. Vaihtoehtoisen syytteen mukaan vastaaja on halventanut asianomistajaa kuvaamalla mainitun pahoinpitelyn videolle ja jakamalla sen eteenpäin muille pahoinpitelystä syytetyille vastaajille. Myös käräjäoikeus on ottanut kuvaamisen ja kuvamateriaalin jakamisen ainakin yhdelle ulkopuoliselle henkilölle huomioon osana törkeäksi pahoinpitelyksi katsomansa teon kokonaistörkeyttä.¹⁵⁴ Se on todennut kyseisten seikkojen lisänsen teon nöyryyttävyyttä ja vahingollisuutta. Tuomioistuimien on siis katsonut kaikkien vastaajien syyllistyneen syytteen mukaisesti törkeään pahoinpitelyyn siitä huolimatta, että yksi vastaajista ei ole esitetyn todistelun perusteella osallistunut asianomistajaan kohdistettuun väkivaltaan.¹⁵⁵ Kyseinen väkivaltaan osallistumaton vastaaja on ollut toinen tekoa kuvanneista vastaajista, ja hänen osuutensa tekoon on ollut käräjäoikeuden mukaan olennainen ja kokonaisuuden kannalta merkityksellinen. Kuvaaminen on katsottu ennalta suunnitelluksi osaksi tekoa.

Käräjäoikeudessa tekijäkumppanina törkeästä pahoinpitelystä tuomittu tekoa kuvannut vastaaja on valittanut asiassa hovioikeuteen vaatien syyksilukemisen osalta ensisijaisesti, että syyte törkeästä pahoinpitelystä hylätään hänen osaltaan, ja toissijaisesti, että hänen syykseen luetaan perusmuotoinen pahoinpitely törkeän tekemuodon sijasta.¹⁵⁶ Turun hovioikeus on myöntänyt jatkokäsittelyluvan ja järjestänyt asiassa pääkäsittelyn.¹⁵⁷ Hovioikeus on käräjäoikeuden tavoin todennut kuvaamisen osaksi tekokokonaisuutta, jossa hovioikeuteen valittanut vastaaja on toiminut tekoa edistävästi ja siten tekijäkumppanina kyseisessä

---

¹⁵³ Pirkanmaa KO R 22/3263, s. 1–2.

¹⁵⁴ Pirkanmaa KO R 22/3263, s. 9.

¹⁵⁵ Pirkanmaa KO R 22/3263, s. 10.

¹⁵⁶ Turku HO R 22/1525, s. 1.

¹⁵⁷ Turku HO R 22/1525, s. 2.

väkivallanteossa.¹⁵⁸ Kuitenkin asiassa vastaanotetun näytön perusteella se on katsonut, että väkivalta on raaistunut spontaanisti teon tapahtumahetkellä, mikä on tullut tekoa kuvanneelle vastaajalle yllätyksenä, ja kyseisissä olosuhteissa on jäänyt näyttämättä, että vastaajan tahallisuus kattaisi teon törkeän tekemuodon.¹⁵⁹ Hovioikeus on tuominnut kyseisen tekijän käräjäoikeuden ratkaisusta poiketen ainoastaan perusmuotoisesta pahoinpitelystä. Korvausvelvollisuutta koskevissa perusteluissa se on vielä todennut pahoinpitelyn kuvaamisen lisänneen tapahtumien asianomistajalle aiheuttamaa kärsimystä kuvaamisen halventavan luonteen vuoksi.¹⁶⁰

Tapaus on tutkielmassa tarkasteltavista oikeustapauksista ainoa, jossa väkivaltarikoksen toissijaiseksi syytekohtaksi on nimetty jokin kuvaamiseen tai kuvamateriaalin levittämiseen liittyvä rikosnimike. Syyteratkaisu on syyttäjältä jossain määrin erikoinen, sillä teonkuvauksen perusteella kyseisen syytteen olisi voinut laittaa erilliseksi syytekohtakseen, koska lähtökohtaisesti kunnianloukkaus ei kuitenkaan ole sillä tavoin törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön kanssa päällekkäinen, etteikö samassa tapahtumaketjussa voisi olla kyse kummastakin rikoksesta. Loppujen lopuksi kaikki vastaajat on tuomittu edellä kerrotusti pahoinpitelyrikoksesta ja kuvaaminen on huomioitu osana teon moitittavuutta ja erityisesti törkeän tekemuodon kokonaistörkeyttä.

Pirkanmaan käräjäoikeuden asiassa R 23/3459 on ollut kyse muun ohella törkeästä ryöstöstä.¹⁶¹ Syytteen mukaan kaksi vastaajaa on tehnyt ruumiillista väkivaltaa asianomistajalle, ja väkivallan käytön aikana asianomistajan asunnosta on anastettu monenlaista omaisuutta. Vaihtoehtoisina syytekohtina teosta on vaadittu rangaistusta törkeästä pahoinpitelystä, törkeästä varkaudesta ja maksuvälinepetoksesta sekä toisen tekijän osalta kätkemisrikoksesta.¹⁶² Samasta tapahtumaketjusta on nostettu lisäksi useita muitakin erillisiä syytteitä eri rikosnimikkeillä. Törkeän ryöstön yhteydessä on syyttäjän mukaan tapahtunut törkeä raiskaus, ja kyseistä tekoa koskevassa teonkuvauksessa tuodaan ilmi, että samat törkeän ryöstön vastaajat ovat pakottaneet asianomistajan sukupuoliyhteyteen henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa käyttämällä.¹⁶³ Syytekohtassa viitataan törkeän pahoinpitelyn teonkuvauksessa kuvattuun väkivaltaan sekä kuvataan myös muuta

---

¹⁵⁸ Turku HO R 22/1525, s. 4.

¹⁵⁹ Turku HO R 22/1525, s. 4–5.

¹⁶⁰ Turku HO R 22/1525, s. 6.

¹⁶¹ Pirkanmaa KO R 23/3459, s. 2–3.

¹⁶² Pirkanmaa KO R 23/3459, s. 3–4.

¹⁶³ Pirkanmaa KO R 23/3459, s. 5.

asianomistajaan tilanteessa kohdistettua väkivaltaa, jonka syyttäjä on katsonut kyseiseen seksuaalirikokseen liittyväksi. Siinä kerrotaan, että sekä asianomistajaan kohdistettua väkivaltaa että häneen kohdistunut raiskaus on kuvattu pöydälle asetetulla matkapuhelimella. Asiassa on annettu Turun hovioikeuden päätös, josta käy ilmi, että toinen vastaajista on valittanut asiassa hovioikeuteen.¹⁶⁴ Hän on kuitenkin peruuttanut valituksensa, joten lausunnon antaminen valituksesta on rauennut ja käräjäoikeuden tuomio on jäänyt pysyväksi.

Tapauksen voidaan katsoa olevan tutkielman kannalta olennainen tapaus, jossa samassa menettelyssä täyttyy sekä väkivalta- että seksuaalirikoksen tunnusmerkistö, koska seksuaalirikosta koskevasta syytekohtasta käy ilmi, että kuvaamisen kohteena on ollut pitkälti myös seksuaalirikosta edeltänyttä törkeään ryöstöön liittyväksi katsottua väkivaltaa. Käräjäoikeus on samoin katsonut, että tapahtumien kuvaaminen on tapahtunut jo seksuaalirikosta edeltäneen väkivaltarikoksen aikana.¹⁶⁵ Käräjäoikeuden mukaan asianomistajaa nöyryytetään videoilla monin eri tavoin. Pahoinpitelyn mahdollista erityistä julmuutta arvioidessaan tuomioistuimien on tuonut ilmi, että teossa on ollut kyse pitkäaikaisesta väkivallasta, alistamisesta ja nöyryyttämisestä.¹⁶⁶ Se on todennut teon olleen myös kokonaisuutena arvostellen törkeä mutta ei ole eritellyt sitä, millaisista osatekijöistä se on katsonut kokonaistörkeyden muodostuneen. Tuomiossa korostuu koko tapahtumaketjusta ilmennyt teon nöyryytystarkoitus, eli vaikka syytteiden osalta kuvaaminen on mainittu ainoastaan raiskausta koskevassa teon kuvauksessa, se on ollut olennainen osa väkivaltarikosta. Syyksilukemisen perustelujen mukaan nöyryyttäminen onkin otettu huomioon ainakin törkeän pahoinpitelyn kvalifointiperusteessa erityisen julmana tekotapana. Mahdollisesti nöyryyttämällä tai jollain sen osatekijällä, kuten teon kuvaamisella, on voinut lisäksi olla vaikutusta jossain määrin teon kokonaistörkeysarvioinnissa, mutta koska kokonaistörkeyden muodostaneita osatekijöitä ei ole tuomiossa eritelty, tästä ei saada varmuutta.

Lapin käräjäoikeuden asiassa R 18/225 on ollut kyse muun ohella törkeästä ryöstöstä.¹⁶⁷ Teolla on kolme vastaajaa, jotka ovat syytteen mukaan kohdistaneet asianomistajaan väkivaltaa tämän asunnolla sekä anastaneet tältä rahaa ja lääkkeitä. Väkivalta on pitänyt sisällään päähän kohdistettuja nyrkin lyöntejä, maassa makaavan potkimista ja kasvojen

---

¹⁶⁴ Turku HO R 23/1255, s. 1–5.

¹⁶⁵ Pirkanmaa KO R 23/3459, s. 13–14, 19 ja 22.

¹⁶⁶ Pirkanmaa KO R 23/3459, s. 23.

¹⁶⁷ Lappi KO R 18/225, s. 12–13.

viiltelyä veitsellä. Syyttäjän mukaan teko on ollut kokonaisuutena arvostellen törkeä ottaen huomioon muun muassa teon nöyryyttävä luonne, kun asianomistajaa on kuvattu puhelimella. Kyseistä kuvattua videota ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole ollut kirjallisena todisteena,¹⁶⁸ vaan näyttö kuvaamisesta on perustunut asianomistajan kertomukseen.¹⁶⁹ Käräjäoikeuden mukaan asiassa ei ole ollut näyttöä vastaajien anastustarkoituksesta tai kahden vastaajan, joista toinen on ollut tekoa väitetysti kuvannut henkilö, asianomistajaan kohdistamasta väkivallasta.¹⁷⁰ Kyseisten kahden vastaajan osalta syytteet on hylätty, ja kolmas vastaaja on tuomittu toissijaisen syytevaatimuksen mukaisesti törkeästä pahoinpitelystä. Tuomion perusteluista voidaan päätellä, että myöskään asianomistajan kertomukselle teon kuvaamisesta ei ole annettu ratkaisussa minkäänlaista painoarvoa näytön riittämättömyyden vuoksi.

Syyttäjä ja asianomistaja ovat valittaneet ratkaisusta hovioikeuteen, ja hovioikeus on toimittanut asiassa pääkäsitteilyn, jossa on muun muassa kuultu yhtä uutta todistajaa.¹⁷¹ Valituksissaan syyttäjä ja asianomistaja ovat vaatineet, että vastaajat tulee ensi sijassa tuomita asiassa törkeästä ryöstöstä. Hovioikeus on katsonut omaisuuden anastamisen sekä jokaisen vastaajan osallisuuden asianomistajaan kohdistettuun väkivaltaan näytetyksi, mutta kyseistä väkivaltaa ei tuomioistuimen mukaan ole kuitenkaan tehty anastustarkoituksessa.¹⁷² Teon kuvaamista koskien ole saatu hovioikeudessakaan lisänäyttöä. Tästä huolimatta teon kuvaaminen on katsottu osaksi vastaajien syyksiluettua menettelyä, ja sen on katsottu tukevan teon kokonaistörkeyttä.¹⁷³ Tekijät on tuomittu menettelyssään toissijaisista syytevaatimuksista: törkeästä pahoinpitelystä, varkaudesta ja vapaudenriistosta. Myös rangaistuksen mittaamista koskevissa perusteluissa on teon moitittavuuteen liittyen tuotu ilmi, että tekoon on liittynyt kuvaamisen johdosta nöyryyttäviä piirteitä.¹⁷⁴ Loppujen lopuksi hovioikeudessa toteen näytetyksi katsottu teon kuvaaminen on siis tuomion perustelujen mukaan huomioitu törkeän pahoinpitelyn moitittavuudessa.

Helsingin käräjäoikeuden asiassa R 23/223 on ollut muun ohella kyse törkeästä ryöstöstä.¹⁷⁵ Kolme henkilöä on syytteen mukaan anastanut omaisuutta asianomistajan hallusta kohdistamalla tähän ruumiillista väkivaltaa. Yksi epäillyistä tekijöistä ei ole nuoren ikänsä

---

¹⁶⁸ Lappi KO R 18/225, s. 63.

¹⁶⁹ Lappi KO R 18/225, s. 74.

¹⁷⁰ Lappi KO R 18/225, s. 76.

¹⁷¹ Rovaniemi HO R 21/581, s. 3–7 ja 10.

¹⁷² Rovaniemi HO R 21/581, s. 12.

¹⁷³ Rovaniemi HO R 21/581, s. 12–13.

¹⁷⁴ Rovaniemi HO R 21/581, s. 25–27.

¹⁷⁵ Helsinki KO R 23/223, s. 5.

vuoksi ollut rikosoikeudellisessa vastuussa, jolloin syytteeseen on voitu asettaa vain kaksi henkilöä. Teonkuvauksen mukaan alle 15-vuotias tekijä on kuvannut menettelyä puhelimellaan. Käräjäoikeus on katsonut asiassa, että vaikka tekijöiden tahallisuus on kattanut myös menettelyn kuvaamisen sen vuoksi, että kuvaamiseen ei ole millään tavoin puututtu, asiassa on jäänyt näyttämättä, että teon kuvaamisesta olisi ennalta sovittu.¹⁷⁶ Käräjäoikeus on teon kokonaistörkeysarvostelussa todennut, että ”– tekoon on edellä kuvatuin tavoin sisältynyt asianomistajaa nöyryyttäviä ja alistavia piirteitä –”.¹⁷⁷ Se ei ole tarkentanut, mitä jo aiemmin tuomiossa kuvattuja piirteitä kyseisellä viittauksella tarkoitetaan, mutta sillä voidaan uskoa tarkoitettavan ainakin tuomiossa jonkin verran huomiota saanutta teon kuvaamista, sillä tuomion perusteella teossa käytetty väkivalta ei ole itsessään ollut nöyryyttävää. Käräjäoikeus on tuominnut vastaajat syytteen mukaisesti törkeästä ryöstöstä.¹⁷⁸ Rangaistuksenmittaamista koskevassa tuomion osiossa onkin vielä tarkennettu, että tekoon sisältyneitä nöyryyttäviä ja alistavia piirteitä ovat olleet anteeksipyyntöjen vaatiminen ja menettelyn kuvaaminen.¹⁷⁹ Niiden on katsottu lisänneen teon moitittavuutta. Teon nöyryyttävää luonnetta on siis lopulta korostettu sekä syyksilukemisen että rangaistuksen mittaamisen perusteluissa.

Syyttäjä on valittanut hovioikeuteen sekä kyseistä törkeää ryöstöä että muita syytekohtia koskien.¹⁸⁰ Syyttäjä on törkeän ryöstön osalta vaatinut, että vastaajille mitattuja rangaistuksia korotetaan. Hovioikeuden myöntämä jatkokäsittelylupa on kattanut kuitenkin ainoastaan asiassa puolustajalle maksettavan palkkion käsittelyn, eikä törkeää ryöstöä ole siten käsitelty ollenkaan kyseisellä oikeusasteella. Hovioikeus on sen sijaan hyväksynyt käräjäoikeuden tuomion rangaistuksen mittaamisen osalta käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla.¹⁸¹

Pirkanmaan käräjäoikeuden asiassa R 23/5109 on ollut kyse muun ohella ryöstöstä, joka on toteutettu käyttämällä asianomistajaan kohdistettua väkivaltaa.¹⁸² Väkivalta on ollut teonkuvauksen mukaan maahan kaatamista, repimistä sekä päähän kohdistuvaa nyrkeillä lyömistä ja potkimista. Väkivallan aikana asianomistajalta on anastettu irtainta omaisuutta. Teolla on ollut kolme tekijää, joista yksi on kuvannut teon videolle. Käräjäoikeus on syyksilukemisen perusteluissa todennut kuvattuun videoon liittyen, että tekijöiden välisen

---

¹⁷⁶ Helsinki KO R 23/223, s. 43–44.

¹⁷⁷ Helsinki KO R 23/223, s. 47.

¹⁷⁸ Helsinki KO R 23/223, s. 47.

¹⁷⁹ Helsinki KO R 23/223, s. 64.

¹⁸⁰ Helsinki HO R 23/1112, s. 1–3.

¹⁸¹ Helsinki HO R 23/1112, s. 3.

¹⁸² Pirkanmaa KO R 23/5109, s. 3–4.

viestinvaihdon perusteella kuvaamisen tarkoituksena on ollut saada asianomistaja pysymään hiljaa häneen kohdistetusta rikoksesta.¹⁸³ Se on katsonut, että teon kuvauksen mukainen menettely on tullut kokonaan näytetyksi. Rangaistusseuraamusharkinnan yhteydessä käräjäoikeus on todennut teon videoinnin lisäävän teon moitittavuutta, ja se on tuominnut vastaajat syytteen mukaisesti perusmuotoisesta ryöstöstä.¹⁸⁴ Kaksi kolmesta tekijästä on hakenut asiassa jatkokäsittelylupaa hovioikeudesta, mutta toisen valitus on peruutettu ja toisen osalta hovioikeus ei ole myöntänyt haettua lupaa, koska käräjäoikeuden ratkaisun oikeellisuus on sen mukaan ollut mahdollista arvioida jatkokäsittelylupaa myöntämättä eikä asiassa ole ollut perusteltua aihetta epäillä käräjäoikeuden näyttöratkaisun oikeellisuutta.¹⁸⁵

Tuomion perusteella käräjäoikeus on katsonut kuvaamisen tapahtuneen ensi sijassa siinä tarkoituksessa, että teon kuvaamisen myötä asianomistaja ei kertoisi tapahtumista eteenpäin. Seikka, jonka vuoksi tällaiseen ajatukseen on päädytty, saattaa olla se, että videon julkituominen olisi asianomistajalle nöyryyttävä kokemus. Täten teon kuvaaminen on siis todennäköisesti katsottu asianomistajaa nöyryyttäväksi, vaikka tätä ei ole perusteluissa sanoitettu auki. Ottaen huomioon rangaistusseuraamusharkinnan yhteydessä annettu kommentti koskien videoinnin lisäämää teon moitittavuutta, käräjäoikeus on joka tapauksessa huomionnut kuvaamisen teon moitittavuusarvioinnissa.

4.2.2 Kuvaamiselle annettu merkitys on jäänyt epäselväksi

Viiden tutkielmassa analysoitavan tapauksen kohdalla väkivaltamenettelyn kuvaamiselle annettua merkitystä ei ole ilmaistu tuomion perusteluissa selkeästi. Näissä tapauksissa se, onko teon kuvaamisen varmasti katsottu lisänneen teon moitittavuutta ja missä määrin, on jäänyt osittain epäselväksi tai epävarmaksi.

Lapin käräjäoikeuden asiassa R 20/1929 on ollut kyse törkeästä pahoinpitelystä.¹⁸⁶

Teon kuvauksessa on kerrottu teolla olleen kolme tekijää, jotka ovat kaataneet asianomistajan maahan, hyppineet tämän päällä, lyöneet ja potkineet tätä tämän maatessa maassa sekä virtsanneet tämän päälle tämän menetettyä tajuntansa edellä mainitun väkivallan seurauksena. Teon kuvauksesta käy ilmi, että yksi vastaajista on kuvannut osan menettelystä videolle. Käräjäoikeus ei ole teon kokonaistörkeyttä arvioidessaan ainakaan erikseen maininnut teon

---

¹⁸³ Pirkanmaa KO R 23/5109, s. 25.

¹⁸⁴ Pirkanmaa KO R 23/5109, s. 35–37.

¹⁸⁵ Turku HO R 23/1603, s. 1–2.

¹⁸⁶ Lappi KO R 20/1929, s. 4.

kuvaamista tai muutenkaan ottanut kantaa kuvaamisen merkitykseen teon moitittavuuden kannalta, mutta se on katsonut kuvaamisen osaksi kahden vastaajan syyksiluettua menettelyä, joka on täyttänyt törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön.¹⁸⁷ Kolmesta vastaajasta kaksi on siis tuomittu törkeästä pahoinpitelystä, ja yhden osalta syyte on hylätty näytönpuutteen vuoksi. Toinen tuomituista on valittanut asiassa hovioikeuteen, joka on toimittanut sittemmin pääkäsitteilyä.¹⁸⁸ Hovioikeus ei ole nähnyt aihetta käräjäoikeuden ratkaisun muuttamiseen.

Tapauksessa voidaan katsoa olleen kyse nimenomaan nöyryytysväkivallasta. Väkivallan tarkoituksena ei ole ollut ainoastaan satuttaa ja vahingoittaa asianomistajaa, vaan tämän päälle virtsaaminen osoittaa tekijöiden toimineen selvästi myös nöyryytystarkoituksessa.

Nöyryytystarkoitusta tukee teon kuvaaminen, ja huomionarvoista on, että kuvaaminen on ratkaisun mukaan aloitettu nimenomaan siinä vaiheessa tekoa, kun asianomistaja on maannut maassa puolustuskyvyttömänä. Kirjatun ratkaisun perusteella asiassa jää epäselväksi, onko tuomioistuin antanut asiassa kuvaamiselle jonkinlaista todellista merkitystä teon moitittavuusarvioinnissa. Käräjäoikeus on ainoastaan todennut teon tulleen näytetyksi syytteessä kuvatuin tavoin, ja syyte on pitänyt sisällään maininnan teon kuvaamisesta. Teon kuvaamiselle väkivaltarikoksen moitittavuusarvioinnissa annettua mahdollisesti vähäisempää painoarvoa puolustaa kuitenkin se, että kyseinen rikos on ollut yksi sellaisista tapauksista, joissa on nostettu erillinen syyte kuvamateriaalin levittämiseen liittyen.

Kymenlaakson käräjäoikeuden asiassa R 20/1506 on ollut kyse muun ohella kahdesta törkeästä pahoinpitelystä.¹⁸⁹ Ensimmäisessä teossa kolme vastaajaa on teonkuvauksen mukaan tehnyt ruumiillista väkivaltaa asianomistajalle yhden vastaajan asunnolla. Syytteessä vastaajien kerrotaan muun muassa potkineen asianomistajaa päähän, kuristaneen tätä, käskeneen tämän siivoamaan omaa vertaan lattialta, yrittäneen katkaista tämän sormen ensin pihdeillä ja sitten veitsellä sekä painaneen sormilla asianomistajan silmiä. Syyttäjä on katsonut teon olleen tehty erityisen raa'alla ja julmalla tavalla ”–kohdistamalla väkivaltaa vastarintaan kykenemättömään uhriin ja nöyryyttämällä tätä kuvaamalla tapahtumia matkapuhelimillaan.” Myös käräjäoikeus on todennut, että teko on tehty erityisen raa'alla ja julmalla tavalla ja että se on ollut myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.¹⁹⁰ Se ei kuitenkaan ole tuomion perusteluissa ilmaissut selkeästi sitä, mitä seikkoja se on ottanut huomioon

---

¹⁸⁷ Lappi KO R 20/1929, s. 25–26.

¹⁸⁸ Rovaniemi HO R 21/155, s. 1–3.

¹⁸⁹ Kymenlaakso KO R 20/1506, s. 1–4.

¹⁹⁰ Kymenlaakso KO R 20/1506, s. 18.

mainittuna kvalifiointiperusteena tai vastaavasti kokonaistörkeysarvioinnissa,¹⁹¹ minkä myötä siitä ei ole varmuutta, onko kuvaaminen katsottu osaksi erityisen raakaa ja julmaa tekotapaa, kuten syytteessä on tehty, tai esimerkiksi vaihtoehtoisesti otettu huomioon osana teon kokonaistörkeyttä. Yhden vastaajan osuus teosta on katsottu vähäisemmäksi kuin kahden muun vastaajan.¹⁹² Kyseinen vastaaja on tekijöistä se, joka on kuvannut syytteessä kuvatun väkivaltaisen menettelyn. Hänen on katsottu osallistuneen väkivallantekoon muita tekijöitä epäaktiivisemmin, sillä asiassa vastaanotetun todistelun perusteella hän on esimerkiksi jossain vaiheessa pyytänyt muita vastaajia lopettamaan väkivallan kohdistamisen asianomistajaan. Siten kolmannen vastaajan on katsottu syyllistyneen ainoastaan perusmuotoiseen pahoinpitelyyn, siinä missä kaksi muuta vastaajaa on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä. Rangaistuksen mittaamista koskevassa osassa tuomiota on kahden törkeästä pahoinpitelystä tuomitun kohdalla todettu, että teon moitittavuutta on lisännyt siihen liittynyt uhkailu ja asianomistajan nöyryyttäminen.¹⁹³ Tekoon on kuitenkin kuvaamisen ohella liittynyt myös muita nöyryyttäväksi katsottavia seikkoja, joihin käräjäoikeus on voinut kyseisellä maininnalla viitata.

Tapauksessa on hyvin mahdollista, että teon kuvaaminen on otettu huomioon osana moitittavuutta, mutta koska perusteluissa ei ole erikseen eritelty sitä, mitkä seikat ovat tehneet tekotavasta erityisen raakan ja julman ja mitkä seikat taas ovat tukeneet kokonaistörkeyttä, taikka sitä, mitkä ovat olleet tuomiossa tarkoitettuja tekoon liittyviä nöyryyttäviä piirteitä, asiasta ei saada täyttä varmuutta. Selvää ainoastaan on, että jonkinlainen asianomistajan nöyryyttäminen, johon kuvaaminen on tai ei ole sisältynyt, on moitittavuudessa huomioitu.

Yksi vastaajista on valittanut hovioikeuteen tapauksessa annetusta tuomiosta, jossa hänet on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.¹⁹⁴ Valituksessaan hän on kyseistä syytekohtaa koskien vaatinut syyksilukemisen osalta ensisijaisesti, että syyte hylätään kokonaan, ja toissijaisesti, että hänen syykseen luetaan törkeän pahoinpitelyn sijasta perusmuotoinen pahoinpitely. Itä-Suomen hovioikeus on toimittanut asiassa pääkäsittelyn.¹⁹⁵ Hovioikeuden mukaan käräjäoikeuden ratkaisussa on jäänyt epäselväksi, onko kyseisen vastaajan katsottu vastanneen rikoskumppanina myös tekoa kuvanneen, perusmuotoisesta pahoinpitelystä

---

¹⁹¹ Ks. Kymenlaakso KO R 20/1506, s. 17–18.

¹⁹² Kymenlaakso KO R 20/1506, s. 18.

¹⁹³ Kymenlaakso KO R 20/1506, s. 20.

¹⁹⁴ Itä-Suomi HO R 21/791, s. 1.

¹⁹⁵ Itä-Suomi HO R 21/791, s. 2.

tuomitun syyksi luetusta menettelystä, kuten tapahtumien kuvaamisesta puhelimella, minkä seurauksena kyseistä menettelyä ei ole voitu katsoa valittajan tekemäksi.¹⁹⁶ Hovioikeus on hyväksynyt käräjäoikeuden ratkaisun lisättyään sen syyksilukemiseen valittajan omaa toimintaa koskevia täsmennyksiä sekä perusteluja rikoskumppanuutta koskien.

Toista samassa Kymenlaakson käräjäoikeuden tuomiossa käsiteltävää törkeää pahoinpitelyä koskevassa syytekohtassa on kerrottu vastaajan tehneen ruumiillista väkivaltaa asianomistajalle lyömällä tätä veitsellä raajoihin.¹⁹⁷ Teonkuvauksessa on todettu, että rikosta on pidettävä kokonaisuutena arvostellen törkeänä muun ohella sen vuoksi, että pahoinpitely on tapahtunut asianomistajan kotona vastaajan kuvatessa tapahtumia videolle.

Syyksilukemisen perustelut ovat tämänkin teon kohdalla heikohkot. Videotallenteen on todettu näyttäneen toteen syytteessä kuvatut tapahtumat, ja vastaajan on katsottu syyllistyneen asiassa siihen törkeään pahoinpitelyyn, josta hänelle on vaadittu rangaistusta.¹⁹⁸ Kuitenkin siitä, että vastaajan on todettu syyllistyneen nimenomaan siihen törkeään pahoinpitelyyn, josta hänelle on syytteessä rangaistusta vaadittu, voidaan varovaisesti päätellä tuomioistuimen arvioineen teon kuvaamisen merkityksen samalla tavoin kuin syytteessä. Tällöin käräjäoikeus olisi siis katsonut kuvaamisen osaksi törkeän pahoinpitelyn kokonaistörkeyttä ja sitä kautta kuvaamisella olisi ollut vaikutusta teon moitittavuuden arviointiin. Kyseinen päätelmä ei kuitenkaan perustu muuhun kuin olettamukseen. Tapausta ei ole edellä mainitussa Itä-Suomen hovioikeuden tuomiossa käsitelty, koska sitä koskien ei ole haettu jatkokäsittelylupaa.¹⁹⁹

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuden asiassa R 22/1473 on ollut kyse muun ohella törkeästä pahoinpitelystä.²⁰⁰ Syytteessä on kuvattu, että kaksi vastaajaa on tehnyt ruumiillista väkivaltaa asianomistajalle muun muassa potkimalla, lyömällä nyrkein ja erilaisilla astaloilla, viiltämällä tätä teräaseilla, polttamalla tämän ihoa kuumalla metallilla sekä kuristamalla tätä köydellä. Asianomistajan päälle on syljetty, hänen hiuksiaan on leikeltä, hänet on laitettu siivoamaan lattialta omaa vertaan ja hänen on käsketty väkivallan uhalla esittämään koiraa. Vastaajat ovat kuvanneet suurimman osan menettelystä videolle siten, että pääasiassa toinen tekijöistä on toiminut kuvaajana ja toinen on kohdistanut väkivaltaa asianomistajaan. Käräjäoikeuden perustelut ovat asiassa lyhyet. Se on todennut, että vastaajien syytteessä selostettu menettely

---

¹⁹⁶ Itä-Suomi HO R 21/791, s. 3.

¹⁹⁷ Kymenlaakso KO R 20/1506, s. 4.

¹⁹⁸ Kymenlaakso KO R 20/1506, s. 19.

¹⁹⁹ Ks. Itä-Suomi HO R 21/791.

²⁰⁰ Etelä-Pohjanmaan KO R 22/1473, s. 3–4.

on näytetty toteen asiassa vastaanotetulla todistelulla sekä toisen vastaajan tunnustamisella.²⁰¹ Tekijät on siis tuomittu törkeästä pahoinpitelystä. Toinen vastaajista on valittanut asiassa hovioikeuteen, mutta asiaa ei ole siellä käsitelty hänen peruuttettuaan kyseisen valituksensa.²⁰² Vaasan hovioikeus on antanut päätöksen lausunnon antamisen raukeamisesta.

Käräjäoikeuden tuomiosta ei käy ilmi tarkempia syyksilukemisen perusteluja, kuten törkeysarviointia. Teon on vain todettu täyttäneen törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön. Perustelujen heikkouden vuoksi asiassa jää epävarmaksi, onko kuvaamista otettu huomioon jollain tavoin törkeän pahoinpitelyn kokonaistörkeysarvioinnin tai jonkin kvalifiointiperusteen yhteydessä. Korvausvelvollisuutta koskien käräjäoikeus on kuitenkin tuomiossa todennut, että tekotapa on ollut asianomistajaa nöyryyttävä ja ihmisarvoa alentava.²⁰³ Kyseisen kommentin perusteella voidaan ainoastaan epäillä, että kuvaamiselle on yhtenä teon nöyryyttävänä seikkana saatettu antaa jonkinlaista merkitystä vähintäänkin osana teon kokonaistörkeyttä.

Päijät-Hämeen käräjäoikeuden asiassa R 23/71 on ollut kyse muun ohella törkeästä pahoinpitelystä, jossa kolme vastaajaa on syytteen mukaan tehnyt ruumiillista väkivaltaa alaikäiselle asianomistajalle sekä vahingoittanut tämän terveyttä muulla tavoin.²⁰⁴ Vastaajat ovat monen muun teonkuvauksessa mainitun asian lisäksi polttaneet ja leikanneet asianomistajan hiuksia, viiltäneet haavoja tämän käsivarteen, painaneet tämän kämmenen kuumalle keittolevyllä, yrittäneet juottaa tälle pesuainetta sekä pakottaneet tämän syömään omia hiuksiaan ja virtsaista lunta, nuolemaan wc-pönttöä ja nielemään savukkeita. Iso osa teonkuvauksessa kuvatusta menettelystä on kuvattu videolle kahden vastaajan toimesta. Syyttäjät on todennut teon olleen kokonaisuutena arvostellen törkeä ottaen huomioon pahoinpitelytoimien kuvaaminen ja muut tekoon liittyvät nöyryyttävät ja ihmisarvoa loukkaavat piirteet. Myös käräjäoikeus on katsonut tekijöiden syyllistyneen asiassa törkeään pahoinpitelyyn.²⁰⁵ Se ei kuitenkaan ole varsin kattavassa törkeysarvostelussaan maininnut kuvaamista tai nöyryyttämistä sanallakaan vaan on perustanut teon kokonaistörkeyden ainoastaan muihin tekoon liittyviin seikkoihin.²⁰⁶ Silti rangaistuksen mittaamisessa asianomistajaan kohdistetun väkivallan motiivina on todettu olleen ”halu joukolla nöyryyttää

---

²⁰¹ Etelä-Pohjanmaa KO R 22/1473, s. 12.

²⁰² Vaasa HO R 23/297, s. 1.

²⁰³ Etelä-Pohjanmaa KO R 22/1473, s. 13.

²⁰⁴ Päijät-Häme KO R 23/71, s. 3–5.

²⁰⁵ Päijät-Häme KO R 23/71, s. 22 ja 31–32.

²⁰⁶ Ks. Päijät-Häme KO R 23/71, s. 31–32.

ja kiduttaa täysin puolustuskyvytöntä lasta pitkäkestoisesti ja aina uusilla mieleen juolahtavilla tavoilla”.²⁰⁷ Uhrin korostettu nöyryyttäminen ja ihmisarvon alentaminen mainitaan myös korvausvelvollisuutta koskeissa perusteluissa.²⁰⁸ Asiassa on annettu lisäksi Itä-Suomen hovioikeuden päätös, sillä yksi vastaajista on hakenut asiassa jatkokäsittelylupaa.²⁰⁹ Päätöksestä käy kuitenkin ilmi, että hän on peruuttanut valituksensa ja lausunnon antaminen valituksesta on rauennut.

Lopulta varmaa tapauksessa on vain, että nöyryyttämiselle on annettu rangaistuksen mittaamisessa jonkinlaista painoarvoa teon moitittavuutta lisäävänä tekijänä. Sen sijaan itse kuvaamisen mahdollinen vaikutus teon moitittavuuteen jää epävarmaksi, koska kuvaamista ei ole tuomion perusteluissa erikseen mainittu teon nöyryyttävänä piirteenä ja teko on pitänyt sisällään useita erilaisia nöyryytystapoja. Tapauksen kohdalla voidaan ainoastaan olettaa, että kuvaaminen on huomioitu teon kokonaismoitittavuudessa osana teon nöyryyttävyyttä.

4.2.3 Kuvaaminen ei ole vaikuttanut teon moitittavuuteen

Analysoinnin kohteeksi valikoituneet oikeustapaukset ovat pitäneet vielä viimeiseksi sisällään yhteensä yhdeksän tapausta, joissa teon kuvaamiselle ei ole annettu moitittavuutta lisäävää merkitystä. Kuvaaminen on otettu huomioon tapauksissa lähinnä vain siten, että kuvattu materiaali on toiminut todistusaineistona käsitellystä väkivaltarikoksesta.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden asiassa R 20/360 on ollut kyse muun ohella pahoinpitelystä, jossa tekijä on syytteen mukaan tehnyt ruumiillista väkivaltaa asianomistajalle muun muassa tönimällä, lyömällä tätä pakaroihin ja päähän, potkaisemalla selkään sekä repimällä tätä hiuksista.²¹⁰ Lisäksi tekijä on sylkenyt asianomistajan päälle ja haukkunut tätä alentavalla ilmauksella. Tuomiosta käy ilmi, että tekijä lisäksi kuvannut menettelyään videolle.²¹¹ Käräjäoikeus on katsonut vastaajan syyllistyneen asiassa syytteen mukaisesti pahoinpitelyyn mutta todennut, että syyte kuitenkin hylätään pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistö huomioon ottaen siltä osin kuin teonkuvauksessa on kerrottu tekijän sylkeneen asianomistajan päälle ja nimitelleen tätä sekä uhanneen tappaa tämän.²¹² Vastaaja

---

²⁰⁷ Päijät-Häme KO R 23/71, s. 36.

²⁰⁸ Päijät-Häme KO R 23/71, s. 41.

²⁰⁹ Itä-Suomi HO R 23/1168, s. 1.

²¹⁰ Länsi-Uusimaa KO R 20/360, s. 4–5.

²¹¹ Länsi-Uusimaa KO R 20/360, s. 36.

²¹² Länsi-Uusimaa KO R 20/360, s. 36–37.

on valittanut asiassa hovioikeuteen muiden syytekohtien osalta ja saanut jatkokäsittelyluvan.²¹³ Pahoinpitelyä ei ole hovioikeudessa käsitelty.

Tuomion perusteella kärjäoikeus ei ole ottanut tekoon liittyviä nöyryyttäviä seikkoja, kuten teon kuvaamista, huomioon teon moitittavuusarvioinnissa, vaan se on päinvastoin syyksilukemisen perusteluissa tulkinnut nöyryyttävien elementtien eli asianomistajan päälle sylkemisen ja tämän nimittelyn rajautuvan pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön ulkopuolelle.²¹⁴ Todettakoon vielä, että väkivaltateon yhteydessä samasta tapahtumaketjusta ei ole nostettu asiassa muita rikossyytteitä eikä myöskään kärjäoikeus ole tapaukseen liittyen muista rikoksista tuominnut, vaikka teon kuvauksessa onkin edellä todetusti ollut puhetta pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävän menettelyn lisäksi ainakin vastaajan asianomistajalle esittämästä tappouhkauksesta. Nöyryyttävien seikkojen huomiotta jättäminen ei siis ole ollut perusteltua esimerkiksi lainkonkurrenssin vuoksi.

Oulun kärjäoikeuden asiassa R 20/2639 on ollut kyse muun ohella törkeästä pahoinpitelystä, jossa kaksi tekijää on tehnyt ruumiillista väkivaltaa teon asianomistajalle.²¹⁵ Toinen tekijöistä on jäänyt tuntemattomaksi. Asianomistajaa on lyöty metalliputkella ja nyrkeillä, häntä on tökitty puukolla ja pistetty tikarilla jalkoihin sekä potkaistu päähän. Teon kuvauksesta ei käy ilmi, että tekoa olisi kuvattu, mutta näytön arvioinnissa on todettu toisen tekijän kuvanneen teon osittain videolle.²¹⁶ Videolle on taltioitu ainakin asianomistajan jalkoihin kohdistuneet puukon iskut. Teon oikeudellisessa arvioinnissa kuvaamiselle ei ole annettu painoarvoa siitä huolimatta, että menettelyyn on todettu liittyneen asianomistajaa nöyryyttäviä piirteitä.²¹⁷ Kuvaamista ei ole katsottu yhdeksi niistä. Samat kärjäoikeuden luettelemat nöyryyttäviksi katsotut piirteet, joihin kuvaaminen ei ole lukeutunut, on mainittu rangaistuksen mittaamisen perusteluissa mittaamisessa huomioitavina seikkoina.²¹⁸ Vastaaja on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä, ja hän on hakenut ratkaisuun muutosta hovioikeudesta, joka on järjestänyt asiassa pääkäsittelyn.²¹⁹ Hovioikeus on hyväksynyt kärjäoikeuden tuomion perustelut syyksilukemisen ja rangaistusseuraamuksen osalta eikä ole muuttanut kärjäoikeudessa annettua tuomiota.

---

²¹³ Helsinki HO R 20/2450, s. 1–2.

²¹⁴ Ks. Länsi-Uusimaa KO R 20/360, s. 35–40.

²¹⁵ Oulu KO R 20/2639, s. 1–2.

²¹⁶ Oulu KO R 20/2639, s. 4.

²¹⁷ Oulu KO R 20/2639, s. 5.

²¹⁸ Oulu KO R 20/2639, s. 6.

²¹⁹ Rovaniemi HO R 21/400, s. 1–2.

Teossa on käytetty raakaa väkivaltaa, josta osa on taltioitu tekijän toimesta videolle. Käräjäoikeus on tehnyt mielenkiintoisen ratkaisun luetellessaan syyksilukemisen perusteluissa menettelyyn liittyvät nöyryyttäviksi katsomansa seikat jättäen teon kuvaamisen kyseisen listauksen ulkopuolelle. Vaikuttaa siltä, että se on monista muista analysoiduista ratkaisuista poiketen tullut siihen lopputulokseen, että kuvaaminen ei ole ollut asianomistajaa nöyryyttävä seikka. Epäselvää kuitenkin on, onko kyseessä ollut tietoinen vai tiedostamaton valinta. Sen perusteella, että samat nöyryyttävät seikat on katsottu myös rangaistuksen mittaamisessa vastaajan syyllisyyttä korostaviksi, teon kuvaaminen ei ole vaikuttanut millään tavoin teon moitittavuusarviointiin.

Kainuun käräjäoikeuden asiassa R 21/522 on ollut kyse muun ohella törkeästä ryöstöstä, jolla on ollut kolme vastaajaa, joita on syytetty siitä, että he ovat henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa käyttämällä ja sellaisen käytöllä uhkaamalla anastaneet toisen asianomistajan omaisuutta tämän hallusta sekä yrittäneet pakottaa teon molemmat asianomistajat luopumaan taloudellisista eduista, joihin rikosentekijöillä ei ole ollut laillista oikeutta.²²⁰ Asianomistajia on teonkuvauksen mukaan muun muassa potkittu, lyöty nyrkein ja astaloilla sekä painettu maahan jalalla, heidän korviensa vieressä on laukaistu käsiaseella ja heidän hiuksiaan on poltettu. Syytteessä kerrotaan, että asianomistajia on kyseisten tapahtumien yhteydessä kuvattu ja heidät on laitettu riisuuntumaan alasti. Käräjäoikeus ei ole väkivaltarikosta koskevissa johtopäätöksissään ottanut millään tavoin oikeudelliselta kannalta kantaa kuvaamiseen osana väkivaltamenettelyä.²²¹ Kuvaamista tai muuta nöyryyttämistä ei ole otettu huomioon esimerkiksi teon kokonaistörkeydessä, vaikka vastaajien on katsottu syyllistyneen nimenomaan törkeään ryöstöön. Myöskään rangaistuksen mittaamisessa ei ole mainittu kuvaamista tai muutakaan tekoon liittyvää nöyryyttämistä teon moitittavuutta lisäävänä seikkana.²²²

Yksi törkeästä ryöstöstä tuomituista vastaajista on valittanut asiassa kyseiseen tapaukseen liittyen hovioikeuteen.²²³ Hän on vaatinut ensi sijassa syytteen hylkäämistä ja toissijaisesti, että syyksilukemista muutetaan siten, että hän on syyllistynyt asiassa avunantoon ryöstössä, sekä joka tapauksessa, että tuomittua rangaistusta alennetaan. Rovaniemen hovioikeus on toimittanut asiassa pääkäsittelyn, mutta todennut, että vastaanotettu todistelu ei ole antanut

---

²²⁰ Kainuu KO R 21/522, s. 4–5.

²²¹ Ks. Kainuu KO R 21/522, s. 27–28.

²²² Ks. Kainuu KO R 21/522, s. 32–33.

²²³ Rovaniemi HO R 22/69, s. 1.

aihetta arvioida näyttöä tai siitä tehtäviä johtopäätöksiä toisin kuin käräjäoikeus on tehnyt.²²⁴ Se on hyväksynyt käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset rangaistusseuraamusta koskien. Siten myöskään hovioikeus ei ole kiinnittänyt tapauksen oikeudellisessa arvioinnissa huomiota kuvaamiseen tai teon nöyryyttävään luonteeseen.

Vaikka tekoon on liittynyt edellä kerrotusti selkeitä nöyryytystarkoituksesta kertovia seikkoja, kumpikaan oikeusaste ei ole ottanut niitä ryöstörikoksen arvioinnissa huomioon osana teon kokonaisuittavuutta taikka erityisen julmaa tekotapaa, joka on ollut yksi tapauksessa täyttyneeksi katsotuista kvalifiointiperusteista.²²⁵ Asiassa on ollut samaan tapahtumainkulkuun liittyen toinen syytekohta koskien tekoon liittyvää vapaudenriistoa, mutta edes siinä ei ole annettu painoarvoa mainituille seikoille, joten nöyryyttämisen huomiotta jättäminen teon moitittavuudessa ei selity edes lainkonkurrenssilla.²²⁶

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden asiassa R 22/1366 on ollut kyse muun ohella törkeän ryöstön yrityksestä.²²⁷ Syytteen mukaan kolme vastaajaa ovat kohdistanut asianomistajaan väkivaltaa sekä vaatinut tältä rahaa ja matkapuhelimen. Asianomistaja on ollut yhden vastaajan asunnolla suihkussa, kun vastaajat ovat avanneet kylpyhuoneen oven ja aloittaneet ryöstön tunnusmerkistön mukaisen menettelyn. Vastaajat ovat lyöneet asianomistajaa imurin metalliputkella, uhanneet tätä keittiöveitsellä sekä heittäneet keittiöveitsen tämän käsivartta päin. Teko on jäänyt syyttäjän mukaan yritykseksi, koska vastaajat eivät ole saaneet anastettua omaisuutta asianomistajan hallusta. Yksi vastaajista on kuvannut teon ja toistanut sitä reaaliaikaisesti sosiaaliseen mediaan.²²⁸ Käräjäoikeus on ratkaisussaan katsonut asiassa annetun todistelun perusteella, että tekijät ovat syyllistyneet kyseisessä syytekohtassa tarkoitetulla menettelyllään perusmuotoisen ryöstön yritykseen.²²⁹ Rangaistusseuraamuksen perusteluissa käräjäoikeus on todennut, että teon kuvaamisella on asiassa tehostettu ryöstön yritykseen liittynyttä omaisuuden vaatimista.²³⁰ Yksi ryöstön yrityksestä tuomittu vastaaja, jolla ei ole katsottu olleen osuutta teosta kuvatun videon kuvaamiseen tai sen suoratoistamiseen mediassa, on valittanut käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuteen.²³¹ Valitus

---

²²⁴ Rovaniemi HO R 22/69, s. 5.

²²⁵ Kainuu KO R 21/522, s. 28.

²²⁶ Kainuu KO R 21/522, s. 5 ja 29–30.

²²⁷ Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 1–2.

²²⁸ Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 7–8.

²²⁹ Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 9.

²³⁰ Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 12.

²³¹ Helsinki HO R 22/1655, s. 1.

on koskenut hänen osuuttaan väkivallantekoon, eikä Helsingin hovioikeuden ratkaisussa ole kiinnitetty huomiota teon videoimisen merkitykseen.

Asiassa ei ole annettu teon kuvaamiselle painoarvoa osana teon kokonaistörkeyttä eikä myöskään rangaistuksen mittaamisen yhteydessä: tuomion kummankaan osa-alueen perusteluissa ei ole kiinnitetty huomiota teon kuvaamiseen tai tekoon liittyviin nöyryyttäviin piirteisiin teon moitittavuuteen vaikuttavana tekijänä.²³² Tapaus on kuitenkin sellainen, jossa väkivaltarikoksen ohella on nostettu erillisiä kuvamateriaalin levittämiseen ja kuvaamiseen liittyviä syytteitä. Tämän myötä lainkonkurrenssi huomioon ottaen on hyvin mahdollista, että käräjäoikeus on jättänyt kuvaamisen huomioimatta väkivaltarikoksen moitittavuudessa siksi, että kuvaaminen on täyttänyt asiassa erillisen tunnusmerkistön.

Etelä-Karjalan käräjäoikeuden asiassa R 21/1015 on ollut kyse muun ohella törkeästä pahoinpitelystä, josta on syytetty kahta henkilöä.²³³ Törkeän pahoinpitelyn teonkuvaukseen ei ole kirjattu mitään teon kuvaamisesta, mutta samaa tapahtumaketjua koskien on nostettu syyte myös pakottamisesta, ja kyseisestä syytekohtasta käy ilmi, että asianomistajaan kohdistettua väkivaltaa on kuvattu matkapuhelimella samalla, kun asianomistaja on pakotettu sanomaan videolle syytettyjen haluamia asioita. Tuomion perusteluista ilmenee, että vain osa törkeän pahoinpitelyn teonkuvauksessa tarkoitettua menettelystä on kuvattu videolle.²³⁴ Teosta kuvatuilla videoilla asianomistajaan kohdistetaan potkuja ja lyöntejä sekä häntä roikotetaan hänen hupparinsa naruista siten, että hän menettää silmännähtävästi tajuntansa. Toinen syytetyistä on esittänyt asiassa puolustukseksi vaihtoehtoisen tapahtumainkulun, jonka mukaan hän on kuvannut asianomistajaan kohdistettua väkivaltaa videolle, jotta hän voi videot eteenpäin lähettämällä saada apua asianomistajalle, mutta käräjäoikeus ei ole pitänyt kyseistä selitystä uskottavana.²³⁵ Kuvaaminen on siis sen sijaan katsottu osaksi tekoa. Sillä ei silti tuomion perusteella ole ollut merkitystä teon moitittavuuden kannalta, kuten teon kokonaistörkeydessä tai kvalifiointiperusteessa, kun vastaajien on katsottu syyllistyneen asiassa syytteen mukaisesti törkeään pahoinpitelyyn, eikä myöskään rangaistuksen mittaamisessa.²³⁶ Pakottamisen osalta käräjäoikeus on korvausvelvollisuuteen liittyen todennut tekoon liittyvän asianomistajaa nöyryyttäviä piirteitä.²³⁷ Se ei kuitenkaan ole

---

²³² Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 7–9 ja 12–13.

²³³ Etelä-Karjala KO R 21/1015, s. 1–2.

²³⁴ Etelä-Karjala KO R 21/1015, s. 11–12.

²³⁵ Etelä-Karjala KO R 21/1015, s. 5, 19 ja 23.

²³⁶ Etelä-Karjala KO R 21/1015, s. 9 ja 21–24.

²³⁷ Etelä-Karjala KO R 21/1015, s. 25.

eritellyt, mitä nämä kyseiset piirteet ovat, joten epävarmaksi jää, onko esimerkiksi juuri teon kuvaaminen ollut yksi tällaisista tuomioistuimen nöyryyttäväksi katsomista piirteistä. Molemmat vastaajat ovat valittaneet asiassa hovioikeuteen, mutta toinen heistä on sittemmin peruuttanut valituksensa.²³⁸ Itä-Suomen hovioikeus on jättänyt valituksen tutkimatta syyksilukemisen ja rangaistusseuraamuksen osalta, ja korvausvelvollisuuden osalta se on katsonut käräjäoikeuden tuomion oikeaksi.²³⁹

Kyseinen törkeä pahoinpitely istuu tutkielman tarkasteleman menettelyn muottiin, sillä siinä on ollut kyse väkivaltarikoksen kuvaamisesta. Tapauksessa asiaan on väkivaltateon ohella kuitenkin liittynyt myös pakottamisen tunnusmerkistön täyttävää menettelyä, ja tekokokonaisuuteen liittyvät nöyryyttävät seikat on otettu huomioon väkivaltarikoksen sijaan ainakin jossain määrin pakottamista koskevassa syytekohtassa. Ratkaisun myötä ei voida olla täysin varmoja siitä, olisivatko kyseiset piirteet tulleet huomioiduksi osana pahoinpitelyrikosta, mikäli asiassa ei olisi ollut lisäksi kyse pakottamisesta.

Pohjois-Savon käräjäoikeuden asiassa R 22/2527 on ollut muun ohella kyse törkeästä ryöstöstä, jossa viiden vastaajan on syytetty väkivaltaa käyttämällä anastaneen asianomistajan irtainta omaisuutta tämän hallusta.²⁴⁰ Väkivalta on teonkuvauksen mukaan pitänyt sisällään muun muassa puukottamista raajoihin, hampaan vetämisen irti pihdeillä, nyrkeillä lyömistä kasvoihin ja vartaloon sekä ilma-aseella ampumista olkapäähän ja ranteeseen. Suurin osa menettelystä on kuvattu videolle vastaajien toimesta.²⁴¹ Syytekohtassa on ilmoitettu vaihtoehtoisiksi syytteiksi törkeän ryöstön yritys ja törkeä pahoinpitely.²⁴² Käräjäoikeus onkin katsonut asiassa olleen kyse törkeästä pahoinpitelystä kaikkien paitsi yhden vähäisemmän osallisuutensa vuoksi perusmuotoisesta pahoinpitelystä tuomitun kohdalla, koska vastaanotetun todistelun perusteella väkivaltaa ei ole kohdistettu asianomistajaan anastustarkoituksessa, vaikka tapahtumien yhteydessä asianomistajalta on myös anastettu omaisuutta.²⁴³ Käräjäoikeus on luetellut törkeysarvostelun perusteluissaan erilaisia tapaukseen liittyviä seikkoja, joiden se on katsonut tukevan teon kokonaistörkeyttä.²⁴⁴ Teon kuvaamista ei ole mainittu tällaisena seikkana, eikä sitä ole mitä ilmeisemmin otettu muutenkaan

---

²³⁸ Itä-Suomi HO R 21/1164, s. 1.

²³⁹ Itä-Suomi HO R 21/1164, s. 2.

²⁴⁰ Pohjois-Savo KO R 22/2527, s. 1–4.

²⁴¹ Pohjois-Savo KO R 22/2527, s. 2–3, 21 ja 25–26.

²⁴² Pohjois-Savo KO R 22/2527, s. 3–4.

²⁴³ Pohjois-Savo KO R 22/2527, s. 23–24 ja 27.

²⁴⁴ Pohjois-Savo KO R 22/2527, s. 26.

huomioon törkeysarvioinnissa. Myöskään rangaistuksen mittaamisen teon moitittavuutta koskevilla perusteluilla sitä ei ole huomioitu.²⁴⁵

Syyttäjä ja yksi törkeästä pahoinpitelystä tuomittu ovat valittaneet asiassa hovioikeuteen.²⁴⁶ Syyttäjä on syyksilukemisen osalta vaatinut, että vastaajat tulee tuomita syytteen mukaisesti törkeästä ryöstöstä. Asiassa valittanut vastaaja on sen sijaan vaatinut, että hänet tulee tuomita perusmuotoisesta pahoinpitelystä kärjäoikeuden syyksilukeman törkeän pahoinpitelyn sijaan. Hovioikeus on toimittanut asiassa pääkäsittelyn ja tullut asiassa lopputulemaan, jossa se on hyväksynyt kärjäoikeuden tuomion perustelut ja syyksilukemisen.²⁴⁷ Siten myöskään hovioikeus ei ole huomionnut kuvaamista osana teon moitittavuutta.

Toisin sanoen kuvaamisella ei ole lopulta ollut asiassa merkitystä teon moitittavuuden kannalta. Asianomistajaan kohdistettu ja videolle kuvattu väkivalta on kuitenkin ollut moninaista ja raakaa, eikä teon kuvaamiselle ole asiassa ilmennyt sellaista syytä, joka osoittaisi kuvaamisen tapahtuneen muussa kuin nöyryyttämistarkoituksessa. Kuvaamisen huomioon ottamiselle moitittavuusarvioinnissa ei siis vaikuttaisi olleen mitään estettä, mutta tästä huolimatta tuomioistuimet eivät ole kummassakaan oikeusasteessa kiinnittäneet siihen huomiota tuomioidensa perusteluissa muutoin kuin todisteena.

Aineistossa on ollut vielä kolme tapausta, joissa tekoa ei ole kuvannut väkivallantekoon syylliseksi katsottu tekijä, mutta kuvaamisen on katsottu tästä huolimatta tapahtuneen tällaisen tekijän tahdosta tai pyynnöstä.²⁴⁸ Kahdessa kyseisistä tapauksista, Pohjanmaan kärjäoikeuden asiassa R 21/1354 ja Etelä-Karjalan kärjäoikeuden asiassa R 23/482, väkivaltarikoksen ohella ei ole samaan tapahtumaketjuun liittyen nostettu muita syytteitä, eikä kuvaamista ole huomioitu myöskään väkivaltarikoksessa muulla tavoin kuin ainoastaan todisteena.²⁴⁹ Myöskään kolmannessa tapauksessa, Pirkanmaan kärjäoikeuden asiassa R 22/3, kuvaamiselle ei ole annettu merkitystä pahoinpitelyn oikeudellisessa arvioinnissa, mutta väkivaltamenettelyä pyynnöstä kuvannutta henkilöä vastaan on nostettu erillinen syyte liittyen teon kuvaamiseen ja kuvamateriaalin eteenpäin levittämiseen.²⁵⁰ Kaikissa mainituissa asioissa on tehty valitus hovioikeuteen, mutta Pirkanmaan kärjäoikeuden asiaan liittyen valitus on

---

²⁴⁵ Ks. Pohjois-Savo KO R 22/2527, s. 30–32.

²⁴⁶ Itä-Suomi HO R 23/150, s. 1–2.

²⁴⁷ Itä-Suomi HO R 23/150, s. 4–6.

²⁴⁸ Pohjanmaa KO R 21/1354, s. 1–2 ja 5; Pirkanmaa KO R 22/3, s. 1–2 ja 7; Etelä-Karjala KO R 23/482, s. 15–16 ja 65.

²⁴⁹ Ks. Pohjanmaa KO R 21/1354, s. 5–9; Etelä-Karjala KO R 23/482, s. 65–69 ja 77–78.

²⁵⁰ Ks. Pirkanmaa KO R 22/3, s. 6–7 ja 9–10.

peruutettu.²⁵¹ Pohjanmaan ja Etelä-Karjalan kärjäoikeuksien asioissa hovioikeudet eivät ole kommentoineet kuvaamista tuomioissaan millään tavoin, vaikka molemmissa on käsitelty teon syyksilukemista sekä rangaistuksen mittaamista ainakin yhden väkivaltarikoksen vastaajan osalta.²⁵² Hovioikeudet ovat hyväksyneet kärjäoikeuksien syyksilukemisen perustelut.

4.3 Väkivaltarikosten kuvaaminen erillisenä syytekohtana

Vain harvoissa edellä käsitellyissä oikeustapauksissa on ollut kyse väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittämisestä – tai ainakaan suurimmassa osassa tapauksia levittämistä ei ole käynyt ilmi. Osassa kuitenkin näin on ollut, ja neljässä tapauksessa väkivaltarikosten kuvaamisesta tai kyseisen kuvamateriaalin levittämisestä on nostettu oma syytteensä väkivaltarikoksen rinnalla.

Lapin kärjäoikeuden asiassa R 20/1929 on törkeän pahoinpitelyn ohella esitetty syyte törkeästä kunnianloukkauksesta.²⁵³ Molemmat törkeään pahoinpitelyyn syyllistyneiksi todetuista tekijöistä ovat törkeää kunnianloukkausta käsittelevän syytekohtan mukaan halventaneet maassa maannutta tajutonta asianomistajaa virtsaamalla tämän päälle sekä haukkumalla tätä. Lisäksi toinen vastaajista on kuvannut kyseisen menettelyn videolle ja jakanut sitä eteenpäin ainakin kuudelle henkilölle sosiaalisen median kautta. Vaikka sitä ei ole törkeän kunnianloukkauksen teonkuvaukseen kirjattu, ratkaisusta käy myöhemmin ilmi, kuten myös törkeän pahoinpitelyn syytekohtasta, että kuvaamisen kohteena on ollut asianomistajan nöyryyttämisen ohella vastaajien asianomistajaan kohdistamaa fyysistä väkivaltaa eli potkimista, joka on kohdistunut asianomistajan pään alueelle.²⁵⁴ Asianomistaja on kertonut tapaukseen liittyen, että teosta kuvatusta videosta ovat kuulleet lähes kaikki hänen kanssaan samalla pienellä paikkakunnalla asuvat henkilöt sekä sen ovat nähneet muun muassa kaksi hänen työkaveriaan.²⁵⁵

Kärjäoikeus on kunnianloukkauksen tunnusmerkistöön viitaten todennut, että teossa ei ole ollut kysymys paikkaansa pitämättömien tietojen juoruilusta vaan törkeään rikokseen liittyvästä ilmeisessä halventamistarkoituksessa tehdystä häpäisystä.²⁵⁶ Kärjäoikeuden

---

²⁵¹ Turku HO R 22/542, s. 1.

²⁵² Ks. Vaasa HO R 22/171, s. 3–5; Itä-Suomi HO R 23/851, s. 2–3.

²⁵³ Lappi KO R 20/1929, s. 4.

²⁵⁴ Lappi KO R 20/1929, s. 25.

²⁵⁵ Lappi KO R 20/1929, s. 26.

²⁵⁶ Lappi KO R 20/1929, s. 26.

mukaan jo pelkkä asianomistajan päälle virtsaaminen on ollut omiaan alentamaan vastaajan ihmisarvoa vakavalla tavalla ja teolla on aiheutettu asianomistajalle suurta kärsimystä. Käräjäoikeus on pitänyt tekoa kokonaisuutena arvostellen törkeänä ottaen huomioon muun muassa sen, että videota on jaettu julkisesti internetin sosiaalisen median palvelussa. Käräjäoikeus on tuominnut väkivaltarikokseen syyllistyneiksi katsomansa tekijät törkeästä kunnianloukkauksesta. Toinen tuomituista on hakenut ratkaisuun muutosta hovioikeudesta ja hänen hovioikeuteen lähettämänsä valitus on koskenut törkeän pahoinpitelyn ohella myös törkeää kunnianloukkausta.²⁵⁷ Valituksessa on törkeää kunnianloukkausta koskien vaadittu ensisijaisesti, että syyte törkeästä hylätään eikä hänen katsota menetelleen teonkuvauksessa esitetyin tavoin. Rovaniemen hovioikeus on toimittanut pääkäsittelyn ja päättänyt olla muuttamatta käräjäoikeuden tuomiota.²⁵⁸

Myös Pirkanmaan käräjäoikeuden asiassa R 22/3 on esitetty syyte kunnianloukkauksesta.²⁵⁹ Kunnianloukkaussyytteen taustalla on ollut tapaukseen liittyvien teonkuvausten mukaan tapahtumaketju, jossa kunnianloukkauksesta syytetty henkilö on kuvannut pahoinpitelyrikoksen vastaajan pyynnöstä tämän toiseen henkilöön kohdistamaa väkivaltaa ja sittemmin jakanut kuvaamaansa videomateriaalia sosiaalisen media kautta tarkoituksenaan halventaa väkivallan kohteena ollutta asianomistajaa. Tuomiosta on käynyt ilmi, että vastaaja on sekä lähettänyt videon kahdelle ulkopuoliselle henkilölle että pitänyt sitä useiden henkilöiden nähtävillä sosiaalisessa mediassa siten, että sen on päätynyt näkemään 5–10 henkilöä.²⁶⁰ Käräjäoikeuden perustelut ovat asiassa niukat. Se on todennut hyvin lyhyesti syyksilukemiseen liittyvissä johtopäätöksissään, että asiassa on tullut näytetyksi, että vastaaja on syyllistynyt syytteen mukaisesti kunnianloukkaukseen. Kunnianloukkauksesta tuomittu vastaaja ei ole valittanut asiasta hovioikeuteen, joten tarkasteltua kunnianloukkausta ei ole käsitelty hovioikeustasolla.²⁶¹

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden asiassa R 22/1366, jonka törkeän ryöstön yritystä on edellisessä alaluvussa käsitelty, ollut kyse lisäksi väkivaltateon kuvaamista ja kuvamateriaalin levittämistä koskevista syytekohdista.²⁶² Asiassa on kahta väkivaltateon vastaajaa kohtaan nostettu syytteet salakatselusta, yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä sekä

---

²⁵⁷ Rovaniemi HO R 21/155, s. 1–2.

²⁵⁸ Rovaniemi HO R 21/155, s. 3.

²⁵⁹ Pirkanmaa KO R 22/3, s. 1–2.

²⁶⁰ Pirkanmaa KO R 22/3, s. 7.

²⁶¹ Ks. Turku HO R 22/542.

²⁶² Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 1–2.

kunnianloukkauksesta. Tapaus on siinä erityisen mielenkiintoinen, että kaikki edellä mainitut kolme syytekohtaa koskevat samaa kuvamateriaalin kuvaamis- ja levittämismenettelyä. Salakatselua koskevan syytekohtan mukaan vastaajat ovat kuvanneet älypuhelimella oikeudettomasti kotirauhan suojaamassa paikassa eli asunnon kylpyhuoneessa ollutta alastonta asianomistajaa.²⁶³ Yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevan syytekohtan mukaan vastaajat ovat toimittaneet kuvaamansa videon suoratoistona sosiaalisen median palveluun. Kunnianloukkauksen teonkuvauksen mukaan vastaajat ovat esittäneet kuvaamallaan videolla asianomistajasta valheellisen tiedon tai vihjauksen, mikä on ollut omiaan aiheuttamaan asianomistajalle vahinkoa, kärsimystä tai tähän kohdistuvaa halveksuntaa, sekä halventaneet asianomistajan kunniaa toistamalla videota reaaliaikaisesti sosiaaliseen mediaan.

Käräjäoikeus on katsonut kyseisistä teoista syytettyjen syyllistyneen tekoihin syytteiden mukaisesti ja yhteistuumin.²⁶⁴ Se on kiinnittänyt perusteluissaan huomiota muun ohella seuraaviin seikkoihin: Yksi vastaajista on kuvannut teon videolle toisen vastaajan matkapuhelimella, ja kuvaaminen on ollut osa heidän yhteistä suunnitelmaansa. Vastaajat ovat kertoneet videolla asianomistajasta valheellista tietoa.²⁶⁵ Vastaajan sosiaalisen median tilillä, jonne videota on toistettu, on ollut yli 1000 seuraajaa, ja käräjäoikeuden mukaan on ollut täysin sattumanvaraista, kuinka moni videota on tosiasiasa katsellut. Lisäksi alastonta asianomistajaa on kuvattu videolle edestä ja takaa, ja tämän kasvot ovat olleet tunnistettavissa, eikä asianomistaja ole tilanteessa tiennyt, mihin tai kenen saataville videota on kuvattu.²⁶⁶ Kumpikaan kuvaamiseen liittyvistä teoista tuomittu vastaaja ei ole valittanut ratkaisusta hovioikeuteen, joten asiaa ei ole siellä enää käsitelty.²⁶⁷

Tapauksen kohdalla herää välttämättä kysymys siitä, ovatko erillisten kuvaamiseen ja kuvamateriaalin jakamiseen liittyvien syytteiden kohteena olleet teot olleet tosiasiasa sillä tavoin erillisiä, että niissä on ollut kyse eri teoista, jotka on tullut tuomita omina rikoksinaan. Erityisesti kunnianloukkaus ja yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen vaikuttaisivat tutkielman edellisissä luvuissa selvitetyn perusteella olevan usein toisilleen niin sanotusti vaihtoehtoisia syytteitä. Toisaalta niissä voidaan katsoa suojeltavan hieman eri oikeushyviä:

---

²⁶³ Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 2.

²⁶⁴ Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 10.

²⁶⁵ Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 11.

²⁶⁶ Itä-Uusimaa KO R 22/1366, s. 12.

²⁶⁷ Ks. Helsinki HO R 22/1655.

kunnianloukkaus suojaa kunniaa ja yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen taas yksityiselämää. Kyseiset oikeushyvät ovat kuitenkin edellä todetusti sisällöltään osittain päällekkäisiä sekä perustuvat samaan perusoikeussäännökseen eli perustuslain 10 §:ään. Käräjäoikeuden tulkinnan mukaan kyse on joka tapauksessa ollut erillisistä rikoksista, mutta hovioikeuden näkemystä asiaan ei olla saatu.

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuden asiassa R 22/1473, jossa on väkivaltarikoksena ollut törkeä pahoinpitely, on käsitelty syytettä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä.²⁶⁸ Molemmat törkeän pahoinpitelyn vastaajista ovat teonkuvauksen mukaan jakaneet puhelinsovelluksilla tuttavilleen videoita, jotka he ovat kuvanneet asianomistajasta pahoinpitelyn aikana, sekä kuvia, jotka he ovat ottaneet asianomistajasta pahoinpitelyn jälkeen. Törkeän pahoinpitelyn syytekohtan perusteella videot ovat esittäneet tapahtumia, joissa asianomistajaa pahoinpidellään hyvin monimuotoisin tavoin, esimerkiksi lyömällä, potkimalla, puukolla viiltämällä, polttamalla hänen ihoaan, kuristamalla ja niin edelleen.²⁶⁹ Tuomion perusteluissa on sivuutettu yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskeva syytekohta käytännössä kokonaan. Toisen vastaajan on vain kerrottu myöntäneen häntä koskevat syytteet oikeaksi, ja toisen kohdalla on todettu kyseisen vastaajan menettelyn täyttäneen muita tunnusmerkistöjä, kuten törkeän pahoinpitelyn, mutta jätetty yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen kokonaan mainitsematta.²⁷⁰ Ainoastaan tuomiolauselmista ja korvausvelvollisuutta koskevasta tuomion alaotsikosta selviää, että vastaajat ovat tästä huolimatta tuomittu myös kyseisen rikosnimikkeen alaisen tunnusmerkistön täyttävästä menettelystä.²⁷¹ Asiassa on annettu Vaasan hovioikeuden päätös, josta käy ilmi, että toinen vastaajista on valittanut hovioikeuteen mutta peruuttanut valituksensa.²⁷²

4.4 Päätelmät analysoidusta oikeuskäytännöstä

Tutkielmassa tarkastellusta oikeuskäytännöstä on havaittavissa, että tapauksissa, joissa on ollut kyse väkivaltarikoksen törkeästä tekemuodosta ja joissa kuvaaminen on vaikuttanut teon moitittavuuteen, teon kuvaamisen on pääasiassa katsottu olleen yksi kokonaistörkeyden muodostavista seikoista. Ainoastaan yhdessä tuomiossa kuvaaminen on huomioitu osana törkeän väkivaltarikoksen erityisen julmaa tekotapaa. Lisäksi, vaikka analysoitava

---

²⁶⁸ Etelä-Pohjanmaa KO R 22/1473, s. 4–5.

²⁶⁹ Etelä-Pohjanmaa KO R 22/1473, s. 3–4.

²⁷⁰ Ks. Etelä-Pohjanmaa KO R 22/1473, s. 12.

²⁷¹ Ks. Etelä-Pohjanmaa KO R 22/1473, s. 13, 15 ja 19.

²⁷² Vaasa HO R 23/297, s. 1.

tapausaineisto onkin muodostunut lopulta pääasiassa väkivaltarikosten törkeistä tekemuodoista, muutamassa perusmuotoiseksikin katsotussa teossa on korostunut kuvaamisen teon arviointia ankaroittava vaikutus, eli kuvaamiselle ei ole annettu painoarvoa pelkästään vakavammissa tekemuodoissa vaan myös osassa niin sanotun tavanomaisemman väkivallan tapauksia.

Kaiken kaikkiaan 20 tapauksesta yhdeksän, eli lähes puolet, on kuitenkin ollut sellaisia, joissa teon kuvaamiselle ei ole annettu väkivaltarikoksen oikeudellisessa arvioinnissa minkäänlaista painoarvoa teon moitittavuutta lisäävänä tekijänä. Vaikka analysoitava aineisto onkin koostunut tutkielmassa ainoastaan hieman alle parista kymmenestä tuomiosta, tämä kertoo ehdottomasti siitä, että vaikka nykyinen lainsäädäntömme mahdollistaa kuvaamisen huomioon ottamisen osana teon kokonaisuusmoitittavuutta ja toisaalta jopa törkeiden tekemuotojen kvalifiointiperusteessa, kuvaamiselle ei läheskään aina anneta merkitystä teon moitittavuusarvioinnissa. Oikeuskäytäntömme on siis asian suhteen hyvin vaihtelevaa, mikä vaarantaa jossain määrin yhdenvertaisuuden toteutumisen.²⁷³ Yhdenvertaisuuden toteutuminen oikeuskäytännössä edellyttää, että samanlaisia tapauksia kohdellaan oikeusjärjestelmässämme samalla tavalla rikoksen asianosaisista ja tekopaikan maantieteellisestä sijainnista riippumatta, ja vaikka täysin identtisiä oikeustapauksia ei ole olemassakaan, keskeisiä ovat niin sanotusti olennaisilta osin vastaavat seikat.²⁷⁴

Oikeustapausaineistossa on lopulta ollut suhteellisen vähän tapauksia, joissa on ollut kyse teosta kuvatun materiaalin jakamisesta. Tämä heikentää tutkielman mahdollisuuksia seurauksena tehdä varmoja johtopäätöksiä siitä, millä tavoin väkivaltarikoksen kuvaamiseen ja kuvamateriaalin jakamiseen soveltuvia rangaistussäännöksiä tuomioistuimissa sovelletaan. Kuvamateriaalin jakamisen osalta vaikuttaa kuitenkin siltä, että siihen liittyvä rangaistava menettely tunnustetaan siinä määrin hyvin, että lähes jokaisessa aineiston tapauksessa, josta on käynyt ilmi, että väkivaltateosta kuvattua materiaalia on jollain tavalla jaettu eteenpäin, on nostettu kuvamateriaalin jakamista koskeva erillinen syyte sekä myös tuomittu kyseisestä rikoksesta. Ainoana poikkeuksena on ollut Pirkanmaan käräjäoikeuden ratkaisu R 22/3263, jossa kuvamateriaalin levittämiseen liittyvä kunnianloukkaussyyte on laitettu toissijaiseksi syytekohtaksi väkivaltarikoksen rinnalle, jolloin se on jäänyt tuomitsematta, kun siitä

---

²⁷³ Ks. Borgeke 2010, s. 401–406, jossa oikeuskäytännön yhtenäisyyttä on käsitelty laillisuusperiaatteen näkökulmasta ja arvioiden esimerkiksi tuomioistuinten roolia yhtenäisyyteen vaikuttavana osapuolena. Ks. oikeuskäytännön yhtenäisyyteen liittyvästä yhdenvertaisuudesta myös Melander 2011, s. 179–185.

²⁷⁴ Tapani – Tolvanen 2016, s. 19–22; Melander 2011, s. 188–189.

toissijaisesti syytetyt vastaajat on todettu syyllisiksi ensisijaisen syytekohdan mukaisesti. Yleisin rikosnimike kuvamateriaalin levittämistä koskevissa teoissa on ollut kunnianloukkaus. Menettely katsotaan siis tavanomaisesti nimenomaan uhria halventavaksi. Myös yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä on nostettu useampia syytteitä eli kuvamateriaalin levittämisen on katsottu lisäksi kajooneen asianomistajan yksityiselämän suojaan.

5 Väkivaltarikosten kuvaamista koskevan sääntelyn uudistustarve

5.1 Rikoslainsäädännön muuttamisesta

Rangaistussäännöksiä muutettaessa tai laajennettaessa lainsäätäjän tarvitsee tehdä samanlaista harkintaa kuin silloin, kun se päättää uudesta kriminalisoinnista. Kyse on kummassakin tapauksessa kriminalisointipäätöksestä. Kriminalisointipäätöksiä ei voida tehdä täysin mielivaltaisesti, vaan ne täytyy oikeuttaa ja perustella. Kriminalisointipäätöksillä on aina tavoitteita sekä erilaisia tosiasiallisia vaikutuksia, jotka voivat joko vastata asiassa asetettuja tavoitteita tai poiketa niistä. Kyseisiä päätöksiä rajoittavat oikeudelliset kriteerit, niin kutsutut kriminalisointiperiaatteet, jotka muodostavat perusedellytykset rikosoikeudellisen järjestelmän käyttämiselle tilanteessa, jossa haitalliseksi katsottu menettely halutaan säätää rangaistavaksi. Tutkimuksen rajallisen laajuuden vuoksi kriminalisointiperiaatteita ei ole tässä kohtaa tarkoituksenmukaista käsitellä laajemmin, mutta koska luvussa on tarkoitus arvioida väkivaltarikosten kuvaamista koskevasta sääntelystä eri tahojen toimesta osoitettuja uudistustarpeita edellä selvitetyn nykyisen oikeustilan valossa, on kuitenkin hyödyllistä nostaa esille oikeushyvien suojelun periaate, joka edustaa kriminalisoinnin hyväksyttävän tarkoitussidonnaisuuden vaatimusta.²⁷⁵

Oikeushyvien suojelun periaatteen soveltaminen kriminalisointipäätöksiä tehtäessä tarkoittaa sitä, että rangaistavaksi säätämisen tarkoituksena on jonkin oikeushyvän suojaaminen ja että kriminalisoinnilla annettavan suojan tarpeellisuus on perusteltu.²⁷⁶ Oikeushyvän suojaaminen on perinteisen näkemyksen mukaan ainoa hyväksyttävä syy teon kriminalisoimiselle.²⁷⁷ Luvussa tullaan seuraavaksi tuomaan esille erilaisia voimassa olevaa oikeutta koskevia uudistusehdotuksia sekä sittemmin arvioimaan oikeushyvien suojelun periaatteen mukaisesti sitä, olisiko väkivaltarikosten kuvaamista ja kuvamateriaalin levittämistä koskevia rikoslainsäädännöksiä uudistamalla mahdollista parantaa sellaisten oikeushyvien turvaa, joita kyseisillä säännöksillä on pyritty suojaamaan. Tutkielmassa tarkastelluilla aiheeseen liittyvillä rangaistussäännöksillä on edellä todetusti tarkoitus suojata erilaisista oikeushyvistä pääasiassa terveyttä ja yksityiselämää, mutta suojaa annetaan lisäksi esimerkiksi yleiselle järjestykselle sekä vapaudelle. Yksityiselämää käytetään tässä lainsäädännön uudistustarvetta käsittelevässä pääluvussa niin sanottuna kattokäsitteenä, jonka alle sisältyvät sekä yksityiselämä, kunnia,

---

²⁷⁵ Ks. Melander 2008, s. 327–329.

²⁷⁶ Ks. Melander 2008, s. 331. Ks. myös Keskeiset rikokset / Korkka-Knuts 2023, s. 119.

²⁷⁷ Melander 2008, s. 331.

kotirauha että itsemääräämisoikeus,²⁷⁸ sillä kyseisten toisilleen hyvin läheisten oikeushyvien erittely ei ole tarpeen sääntelyn tarjoaman oikeushyväsuojan arvioimiseksi.

Tutkielman aiheeseen liittyen on tutkielman johdantoluvussa esiteltyin tavoin esitetty useampia eri uudistusehdotuksia rikoslainsäädännön muuttamiseksi lakialoitteiden sekä lapsiasiavaltuutetun aloitteen muodossa. Osa aloitteista on liittynyt selkeämmin väkivaltateoista kuvatun materiaalin hallussapitoon ja osa taas kyseisen materiaalin valmistamiseen eli väkivaltatekojen kuvaamiseen. Aloitteiden osoittama huoli nykyisen rikoslainsäädäntömme kyvystä antaa riittävää suojaa oikeushyville, joita asiaa koskevilla säännöksillä on pyritty suojaamaan, onkin saanut hallituksen huomion, ja oikeusministeriössä on valmistunut muiden teemojen ohella nöyryyttämistä väkivaltaan liittyvä lakiehdotus rikoslain muutoksista.²⁷⁹ Seuraavissa alaluvuissa perehdytään tarkemmin aiheeseen liittyviin aloitteisiin sekä vielä valmisteluvaiheessa olevaan lakiehdotukseen. Niiden kohdalla arvioidaan sekä sitä, millä tavoin esitetyt muutosehdotukset toteutuessaan muuttaisivat nykyistä oikeustilaa, että sitä, millainen vaikutus ehdotetuilla muutoksilla olisi säännöksiin tarjoamaan oikeushyväsuojaan.

5.2 Uudistuksia vaativat aloitteet

Vuonna 2020 eduskunnalle on jätetty lakialoite LA 24/2020 vp, laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta. Lakialoitteessa on vaadittu muun ohella raakaa väkivaltaa sisältävän kuvamateriaalin hallussapidon rangaistavaksi säätämistä, mitä on perusteltu sillä, että internetissä leviää valtavia määriä väkivaltamateriaalia, joissa lapsia kidutetaan ja pahoinpidellään, ja kuitenkin nykyllä sääntelyn mukaan tällaisen raajan väkivaltamateriaalin hallussapidosta ei tule seuraamuksia, mikäli näyttöä kyseisen materiaalin levittämisestä ei ole.²⁸⁰ Kyseinen lakialoite on edennyt eduskuntakäsittelyyn, josta se on lähetetty lakivaliokuntaan. Lakivaliokunnassa aloite on pääosin hylätty mutta osittain yhdistetty osaksi hallituksen esitystä HE 13/2022, joka on liittynyt pääasiassa seksuaalirikoksia koskevaan lainsäädäntöön.²⁸¹ Raajan väkivaltamateriaalin hallussapidon kriminalisointia koskeva ehdotus ei ole päätyntä kyseiseen hallituksen esitykseen.

---

²⁷⁸ Ks. HE 309/1993 vp, s. 53; Perusoikeudet / Viljanen 2011, luku III Yksittäiset perusoikeudet – Yksityiselämän suoja (PL 10 §) – Oikeus yksityiselämään – Yksityiselämän käsite.

²⁷⁹ Oikeusministeriö 27.6.2024.

²⁸⁰ LA 24/2020 vp, s. 1–2.

²⁸¹ Ks. LAVM 10/2022 vp, s. 1 ja 19.

Lakivaliokunnan mietinnössä ei ole annettu tarkempia perusteluita lakialoitteen hylkäämiselle ehdotetun raa'an väkivaltamateriaalin hallussapidon kriminalisoinnin osalta.

Lakialoitetta koskevassa oikeusministeriön asiantuntijalausunnossa on kiinnitetty huomiota siihen, että jo nykyisessä väkivaltakuvauksen levittämistä koskevassa rikoslain 17 luvun 17 §:ssä säädetään rangaistavaksi varsinaisen levittämisen ohella esimerkiksi saatavilla pitäminen.²⁸² Rangaistussäännöksen on todettu kohdentuneen nimenomaan kuvatalenteiden ja kuvien kaupan pitämiseen ja levittämiseen suhteellisuusperiaatteen noudattamiseksi. Lausunnon mukaan väkivaltakuvauksen levittämistä koskevaa tilastoitua rikollisuutta on ollut vähän.²⁸³ Lisäksi lausunnossa tuodaan ilmi se, että väkivaltakuvauksen levittämiseen ja kuvamateriaalin valmistamiseen voivat liittyä myös muut rikosnimikkeet, kuten kuvaohjelman laitton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle, sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen taikka rikoslain 21 luvussa säädetty henkeen ja terveyteen kohdistuva rikos. Oikeusministeriö on lausunnossaan todennut, että se pitää raakojen väkivaltakuvausten levittämistä erittäin vakavana ilmiönä, mutta perustuslakivaliokunnan kannanotot huomioon ottaen hallussapitoon liittyvää kriminalisointia tulisi pitää sillä tavoin poikkeuksellisena, että se edellyttää painavia perusteita ja suhteellisuusperiaatteen noudattamista.²⁸⁴ Kriminalisoinnin oikeuttaminen edellyttäisi lausunnon perusteella sitä, että olisi mahdollista osoittaa hallussapidolla olevan sellaisia vaikutuksia, joiden myötä teosta aiheutuu vahinkoa tai vaaraa, ja että myös muut kriminalisoinneille asetettavat ehdot, kuten rikosoikeudellisten keinojen käytön viimesijaisuus ja hyöty-haitta-punninnan periaate, täyttyisivät. Viimeiseksi lausunnossa todetaan, että väkivaltakuvauksen hallussapidon säättämistä rangaistavaksi ei ole lakialoitteessa selvitetty riittävästi.

Aloitteessa vaadittu raa'an väkivaltamateriaalin hallussapidon kriminalisointi laajentaisi tutkielmassa tarkasteltua rangaistussäätelyä jossain määrin. Laajenemisen pitäisi maltillisena lähinnä se, että kuvatululta väkivallalta edellytettäisiin raakuutta, jolloin lähtökohtaisesti esimerkiksi perusmuotoisen tai lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävästä väkivallasta kuvatun materiaalin hallussapito ei sisältyisi tämän vaaditun kriminalisoinnin alaan. Kriminalisoinnin myötä rikokseen syyllistyisivät kaikki ne, jotka kuvaisivat materiaalia

---

²⁸² Oikeusministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle asiassa Lakialoite LA 24/2020 vp laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta, s. 3.

²⁸³ Oikeusministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle asiassa Lakialoite LA 24/2020 vp laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta, s. 4.

²⁸⁴ Oikeusministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle asiassa Lakialoite LA 24/2020 vp laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta, s. 5–6.

väkivaltarikoksen uhriin kohdistettavasta raa'asta väkivallasta ainakin, mikäli he eivät kyseistä kuvamateriaalia välittömästi hävittäisi. Itse kuvaamismenettelyähän ei kyseisessä vaaditussa kriminalisoinnissa säädettäisi rangaistavaksi.

Vaaditulle kriminalisoinnille ei ole aloitteessa annettu kovin vahvoja oikeudellisia perusteita.²⁸⁵ Aloitteen mukaan kriminalisoinnin tarve perustuu lähinnä siihen, että jo rangaistavaksi säädetystä väkivaltakuvauksen levittämisestä on vaikeaa saada näyttöä, sekä siihen, että kriminalisoitavaa menettelyä eli raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapitoa voidaan pitää varsin paheksuttavana. Siten, kun tarkastellaan aloitetta hyväksyttävän tarkoitussidonnaisuuden ja oikeushyvien suojelun periaatteen kannalta, voidaan todeta, että vaadittu kriminalisointi ei juurikaan toisi olennaista tai välttämätöntä lisäturvaa millekään tietylle suojeltavalle oikeushyväille, kuten väkivaltakuvauksen levittämisessä suojatulle yleiselle järjestykselle tai kyseisen kuvamateriaalin levittämisellä usein loukatulle henkilön yksityiselämän suojalle. Yhteiskunnan yleisen järjestyksen kannalta ei ole merkityksellistä, että yksittäisellä henkilöllä on hallussaan raakaa väkivaltaa esittävää kuvamateriaalia, toisin kuin kyseisen materiaalin laajamuotoinen levittäminen voidaan nähdä jossain määrin yleistä järjestystä horjuttavana tekijänä. Lisäksi henkilöiden yksityiselämää suojellaan jo kuvamateriaalin levittämistä koskevilla säännöksillä ottaen huomioon, että mikäli kyseistä levittämistä ei ollenkaan tapahtuisi, väkivaltateoista kuvattua materiaalia ei päätyisi muiden henkilöiden saataville kuin vain ainoastaan niiden, jotka kyseisen väkivaltatilanteen ovat jo muutenkin reaaliaikaisesti nähneet ja kuvanneet. Täten hallussapidon rangaistavuudella ei siis lisättäisi edes kuvamateriaalilla esiintyvien henkilöiden yksityiselämän suojaa.

Toinen tutkielman aiheeseen liittyvä lakialoite LA 59/2022 vp, joka on jätetty eduskunnalle 3.11.2022, ehdottaa rikoslain 21 luvun 6 §:n muuttamista siten, että uhrin erityinen nöyryyttäminen sekä väkivaltateon kuvaaminen ja kuvamateriaalin levittäminen eteenpäin lisättäisiin törkeän pahoinpitelyn kvalifiointiperusteeksi.²⁸⁶ Ehdotusta perustellaan erityisesti vakavien uhria nöyryyttäviä elementtejä sisältävien väkivaltatekojen sekä väkivaltarikoksen uhrin kuvaamisen ja kyseisen kuvamateriaalin levittämisen yleistymisellä Suomessa. Perustelujen mukaan väkivaltateon kuvaaminen ja kuvatun materiaalin levittäminen eteenpäin aiheuttaa uhrille samankaltaista tai jopa suurempaa vahinkoa kuin mitä nykyisten törkeän

---

²⁸⁵ Ks. Oikeusministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle asiassa Lakialoite LA 24/2020 vp laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta, s. 5–6.

²⁸⁶ LA 59/2022 vp, s.1.

pahoinpitelyn kvalifiointiperusteiden mukainen menettely aiheuttaa. Lisäksi aloitteessa todetaan, että väkivaltateon kuvaaminen osoittaa teon vakaata harkintaa ja teon tarkoituksena olevan fyysisen pahoinpitelyn lisäksi alistaa ja nöyryyttää uhria. Tarkalleen ottaen aloitteessa vaaditaan, että törkeästä pahoinpitelystä säättävään rikoslain 21 luvun 6 §:ään lisätään nykyisten kvalifiointiperusteiden ohelle, että jos pahoinpitelyssä valmistetaan kuva tai kuvatallenne, jossa esitetään asianomistajaan kohdistuvaa väkivaltaa, ja materiaali asetetaan yleisön saataville tai sitä muutoin levitetään, ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, on rikoksenteijä tuomittava törkeästä pahoinpitelystä.

Kyseinen lakialoite eroaa varsin merkittävästi edellä käsitellystä aiemmasta lakialoitteesta. Sen sijaan, että aloitteessa vaadittaisiin kriminalisoinnin laajentamista uudella rangaistussäännöksellä, vaaditaan törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistötekijöiden muuttamista lisäämällä uusi kvalifiointiperuste. Vaaditusta muutoksesta seuraisi se, että törkeään pahoinpitelyyn syyllistyisivät jatkossa tekijät, jotka menettelyssään kuvaisivat uhuriin kohdistamansa väkivallan ja jakaisivat kyseistä kuvamateriaalia eteenpäin, kun tekoa olisi pidettävä muutoinkin kokonaisuutena arvostellen törkeänä, vaikka mikään tällä hetkellä kvalifiointiperusteeksi säädetty seikka ei sen lisäksi täytyisi. Muutos laajentaisi törkeänä pahoinpitelynä rangaistavan menettelyn alaa. Mikäli sääntelyä haluttaisiin kehittää kyseiseen suuntaan, erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että vaaditusta muutoksesta seuraisi, että törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistöstä tulisi osittain päällekkäinen esimerkiksi yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevan tunnusmerkistön kanssa. Väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittäminen olisi teon tosideikkana siis sekä törkeän pahoinpitelyn että yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistötekijä. Täten vaaditusta kriminalisoinnin laajentamisesta johtuisi todennäköisesti vielä nykyistäkin enemmän lainkonkurrensia koskevia haasteita tutkielman tarkastelemien säännösten tulkintaan ja soveltamiseen.

Muutoksen voitaisiin ajatella lisäävän pahoinpitelysäännöksiensä sisältämää hengen ja terveyden suojaa siltä osin, miten se toisi väkivaltamenettelyn kuvaamisen rangaistavan menettelyn alaan. Varsinkin psyykkiselle terveydelle annettava suoja kasvaisi, koska kuvaamisen vaikutukset kohdistuvat erityisesti uhrin mielenterveyteen. Verrattuna siihen, miten vähäisissä määrin ja epävarmasti kuvaaminen huomioidaan tällä hetkellä oikeuskäytännössä osana väkivaltarikosta, muutoksen myötä kuvaaminen otettaisiin poikkeuksetta huomioon kvalifiointiperusteena, mikäli kyseistä kuvamateriaalia on lisäksi levitetty eteenpäin. Kuten aiemman aloitteen kohdalla todettu, yksityisyyttä suojataan jo

varsin kattavasti nykyisillä kuvamateriaalin levittämistä koskevilla säännöksillä, mutta kuvaamisen rangaistavuus antaisi lisäsuojaa kuvamateriaalissa esiintyvän väkivallan uhrin terveydelle ottaen huomioon kuvaamisesta ja muusta nöyryyttämisestä aiheutuvat negatiiviset mielenterveysvaikutukset. Jossain määrin merkillistä on, että aloitteessa ei siis ole loppujen lopuksi vaadittu uhrin erityisen nöyryyttämisen lisäämistä törkeän pahoinpitelyn kvalifiointiperusteeksi, vaikka siitäkin aloitteessa puhutaan. Kyseinen seikka kvalifiointiperusteena lisäisi terveyden suojaa vielä enemmän kuin pelkkä teon kuvaaminen ja kuvamateriaalin jakaminen, joka voidaan nähdä ainoastaan yhtenä uhrin erityisen nöyryyttämisen muotona. Tärkeää on lisäksi huomata, että ehdotettu muutos koskisi ainoastaan törkeää pahoinpitelyä, vaikka samanlaiselle kvalifiointiperusteelle voitaisiin ajatella olevan tarvetta myös muissa väkivallanteoissa, kuten ryöstörikoksissa.²⁸⁷

Myös lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen on 3.11.2022 jättänyt oikeusministeriölle lapsiasiavaltuutetun aloitteen lainvalmistelutoimiin ryhtymisestä lapsiin kohdistuvaa vakavaa väkivaltaa sisältävän materiaalin hallussapidon ja levittämisen kriminalisoimiseksi.²⁸⁸ Aloitteessaan lapsiasiavaltuutettu pyytää oikeusministeriötä ryhtymään lainvalmistelutoimiin sen arvioimiseksi, onko lapsiin kohdistuvaa vakavaa väkivaltaa kuvaavan materiaalin hallussapitoa tarvetta kriminalisoida. Lapsiasiavaltuutetun mukaan tarkoitettussa kuvamateriaalissa on kyse fyysisen väkivallan lisäksi lapsen halventavasta tai alistavasta kohtelusta tai hänen yksityisyyden loukkaamisestaan törkeällä tavalla. Edellä mainitun ohella lapsiasiavaltuutettu kehottaa arvioimaan tarvetta säätää erikseen lapseen kohdistuvan väkivaltakuvauksen rangaistavuudesta niin, että se koskisi mahdollisen hallussapitoa koskevan säännöksen kanssa yhdenmukaisesti kaikkea lapsen henkistä tai fyysistä terveyttä tai kehitystä vakavasti vaarantavia väkivaltakuvauksia. Lapsiasiavaltuutettu on perustellut aloitettaan väkivaltatekojen kuvaamisen ja kuvamateriaalin levittämisen vahingollisuudella kuvaamisen kohteena oleville lapsille sekä niille lapsille, jotka kyseistä kuvamateriaalia näkevät. Laajalle leviävä kuvamateriaali on lapsiasiavaltuutetun mukaan uhrille erityisen nöyryyttävää. Valtuutettu vetoaa myös Suomea sitovan YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen (SopS 59–60/1991) mukaiseen valtion velvollisuuteen suojella lasta väkivallalta.

---

²⁸⁷ Ks. HE-luonnos 2024, s. 31.

²⁸⁸ LAPS/81/2022.

Lapsiasiavaltuutetun aloite on varsin samankaltainen kuin ensinnä käsitelty lakialoite LA 24/2020 vp. Molemmissa on kyse väkivaltamateriaalin hallussapidon kriminalisoimisesta mutta tietyn toisistaan poikkeavin rajauksin. Siinä missä lakialoitteessa vaadittiin raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapidon säätämistä rangaistavaksi, lapsiasiavaltuutetun aloitteessa vaaditaan arvioimaan nimenomaan lapsiin kohdistuvaa vakavaa väkivaltaa sisältävän materiaalin hallussapidon kriminalisoinnin tarvetta. Lapsiasiavaltuutettu ei siis suoranaisesti vaadi kriminalisointipäätöksien tekemistä, mutta hän vaatii, että aiheeseen liittyvää rikoslainsäädäntöä tarkasteltaisiin uudelleen mainitsemastaan näkökulmasta.

Mitä edellä on todettu raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapidon rangaistavuuden merkityksestä erilaisten suojeltavien oikeushyvien kannalta, pätee myös lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapitoon. Yksityisyyttä suojellaan jo kuvamateriaalin levittämistä koskevilla säännöksillä, kuten yksityiselämää loukkaavalla tiedon levittämällä, ja yleistä järjestystä erityisesti väkivaltakuvauksen levittämisen rangaistussäännöksellä. Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen rangaistussäännöksen on tarkoitus suojella myös lapsia yksityiselämää loukkaavalta kuvamateriaalin levittämiseltä, ja väkivaltakuvauksen levittämistä koskevalla säännöksellä rajoitetaan muun ohella sitä, että väkivaltateoista kuvattua materiaalia päätyisi lasten tai muidenkaan ihmisten nähtäville ja saataville. Kyseiset säännökset koskevat kuitenkin aivan kaikkia ihmisiä, joita väkivaltateosta kuvatulla materiaalilla esiintyy, eivätkä erityisesti siis lapsia. Lapsia koskevilla kuvamateriaalin levittämisen erityissäännöksillä voitaisiin antaa lapsien oikeushyville erityistä suojaa, mikäli sen katsottaisiin olevan tarpeen. Mitä tulee valtion velvollisuuteen suojella lapsia väkivallalta, lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin levittämisen ja hallussapidon kriminalisoimisella voitaisiin suojella lapsia lähinnä niin sanotulta henkiseltä väkivallalta, jota esimerkiksi juuri nöyryyttämisen voidaan katsoa olevan. Fyysiseltä väkivallalta suojelemisen kannalta kuvamateriaalin levittämistä ja hallussapitoa koskevalla sääntelyllä ei ole merkitystä.

5.3 Oikeusministeriön nöyryytysväkivaltaan liittyvä lakiehdotus

Kesällä 2024 lausuntokierroksella olleessa lakiehdotuksessa ehdotetaan muutoksia rikoslakiin katujengirikollisuuteen, rikosvastuukärajaa nuorempien lasten rikoksiin yllyttämiseen sekä

nöyryyttämisväkivaltaan liittyen.²⁸⁹ Lakiehdotuksesta 27.6.2024 annetun oikeusministeriön tiedotteen mukaan muutosten olisi tarkoitus selkeyttää rikoslakia sekä kiristää kyseisiin ilmiöihin liittyviä rangaistuksia.²⁹⁰ Oikeusministeriö toteaa tiedotteessaan, että ehdotettujen muutosten myötä rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla lisättäisiin rangaistuksen koventamisperusteisiin henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvien rikosten kohdalla. Säännöksessä tarkoitetuksi nöyryyttämiseksi katsottaisiin esimerkiksi uhrin sanallinen ja fyysinen nöyryyttäminen sekä teon kuvaaminen.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi tuodaan ilmi se, kuinka nöyryyttäminen voi nykyisessä oikeustilassa tulla arvioitavaksi useina eri rikosnimikkeinä tapauksesta riippuen.

Nöyryyttämisen katsotaan loukkaavan oikeushyvistä pääasiassa erityisesti nöyryyttämisen kohteena olevan henkilön kunniaa ja yksityisyyttä, minkä myötä nöyryyttäminen voi tulla arvioitavaksi kunnianloukkauksena tai joissain tapauksissa yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä.²⁹¹ Nöyryyttämisen arvioimista pahoinpitelyä koskevan rangaistussäännöksen nojalla pidetään mahdollisena tilanteissa, joissa nöyryyttäminen aiheuttaa vahinkoa uhrin terveydelle eli pahoinpitelysäännösten suojaamalle oikeushyväille. Muista mahdollisista nöyryyttämiseen liittyvistä rikosnimikkeistä mainitaan muun ohella väkivaltakuvauksen levittäminen, pakottaminen (RL 25 luku 8 §) ja törkeä raiskaus (RL 20 luku 2 §).²⁹² Lisäksi todetaan, että oikeuskäytännössä nöyryyttävät tekotavat on huomioitu toisinaan myös rangaistusta ankaroittavina tekijöinä.

Keskeisenä ehdotuksena on, että rikoslain 6 luvun 5 §:ssä säädettyihin rangaistuksen koventamisperusteisiin lisättäisiin henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla.²⁹³ Nöyryyttämistekojen oletetaan aiheuttavan uhrille yleensä erityistä kärsimystä ja vahinkoa, ja koventamisperuste mahdollistaisi kyseisistä teoista määrättävien rangaistusten ankaroittamisen silloin, kun ne eivät ole erikseen törkeänä kunnianloukkauksena rangaistavia.²⁹⁴ Säännösmuutoksen olisi tarkoitus paremman oikeushyväsuojan ohella selkiyttää lainsäädäntöä ja edistää sillä tavoin sen ennakoitavuutta ja ymmärrettävyyttä.

---

²⁸⁹ HE-luonnos 2024, s. 1. Ks. OM095:00/2023.

²⁹⁰ Oikeusministeriö 27.6.2024.

²⁹¹ HE-luonnos 2024, s. 13.

²⁹² HE-luonnos 2024, s. 14.

²⁹³ HE-luonnos 2024, s. 19.

²⁹⁴ HE-luonnos 2024, s. 19–20.

Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuna erityisen nöyryyttävänä tekotapana voitaisiin luonnoksen mukaan pitää muun muassa ainakin perusmuotoisen pahoinpitelyn tai ryöstön yhteydessä tehtyä perusmuotoisena kunnianloukkauksena rangaistavaa nöyryyttämistekoa ja sen kuvaamista, perusmuotoisen pahoinpitelyn tai ryöstön kuvaamista suorana lähetyksenä internetin välityksellä suurelle tai määrittämättömälle joukolla ihmisiä sekä törkeän pahoinpitelyn tai ryöstön kuvaamista. Toisin sanoen uusi säännös vaikuttaisi merkittävästi tutkielmassa tarkasteltua menettelyä eli eri törkeysasteisten pahoinpitelyjen ja ryöstöjen kuvaamista koskevaan rikosoikeudelliseen sääntelyyn. Ainoastaan kokonaisuudessaan lieväksi katsotun pahoinpitelyn kuvaaminen jäisi todennäköisesti kyseisen koventamisperusteen vaikutusalan ulkopuolelle, koska kyseinen kuvaaminen voitaisiin vain erittäin poikkeuksellisesti katsoa ehdotetussa säännöksessä tarkoitettulla tavalla erityisen nöyryyttäväksi.

Ehdotetulla säännösmuutoksella olisi ehdottomasti hyvin laaja soveltumisala sen soveltuessa kaikkiin hengen, terveyden ja vapauden loukkauksiin sen sijaan, että se soveltuisi ainoastaan tiettyihin nimettyihin tunnusmerkistöihin.²⁹⁵ Se ei rajautuisi ainoastaan tutkielmassa tarkasteltujen väkivallantekojen sisältämään nöyryyttämiseen ja tekojen kuvaamiseen, vaan niiden ohella myös lukuisiin muihin rikostunnusmerkistöihin aina vapaudenriistosta (RL 25 luku 1 §) henkirikoksiin (RL 21 luku 1, 2, 8 ja 9 §). Erityisen nöyryyttämisen kirjaaminen rikoksen koventamisperusteeksi vaatii siis vähemmän muutoksia laintekstiin, kuin sen kirjaaminen useamman eri rikosnimikkeen kvalifointiperusteeksi, ja saa silti aikaan laajemman soveltamisalan antaen suojaa hengelle, terveydelle ja vapaudelle sekä jossain määrin yksityisyydelle säännösmuutoksella suojattavina oikeushyvinä.

Erityisen nöyryyttämisen ja sen myötä teon kuvaamisen tullessa mahdollisesti ehdotuksen myötä rikoksen koventamisperusteeksi tutkielmassa tarkasteltu nykyinen oikeustila tulisi muuttumaan jonkin verran. Muutokset koskisivat pääasiassa sitä, millä tavoin teon kuvaaminen ja kuvamateriaalin levittäminen huomioidaan väkivaltarikoksen moitittavuuden arvioinnissa: jos nöyryyttäminen ja kuvaaminen huomioitaisiin rikoksen koventamisperusteena, ei niitä lähtökohtaisesti tulisi ottaa huomioon enää tunnusmerkistötekijänä eli kokonaismoitittavuudessa tai osana erityisen julmaa tekotapaa.²⁹⁶ Kuvaamisen vaikutusta rangaistuksen mittaamiseen koskevassa luvussa 3.1.3. on todettu, että

---

²⁹⁵ Ks. VN/24201/2023-SM-4, s. 3; Helsingin käräjäoikeuden lausunto asiassa VN/24201/2023, s. 2. Vrt. Suomen syyttäjäyhdistys ry:n lausunto asiassa VN/24201/2023, s. 1–2.

²⁹⁶ Ks. Helsingin käräjäoikeuden lausunto asiassa VN/24201/2023, s. 2.

tästä kaksoiskvalifioinnin kiellon muodostamasta pääsäännöstä voitaisiin poiketa tilanteissa, joissa kyseinen nöyryyttäminen tai teon kuvaaminen on poikkeuksellisen korostunut osa tekoa. Ehdotettu muutos korottaisi todennäköisesti kaksoiskvalifioinnin kieltä asiassa entisestään, sillä koventamisperuste edellyttäisi jo itsessään nimenomaan erityisen vakavaa nöyryyttämistä eikä se siten soveltuisi tilanteisiin, joissa nöyryyttäminen on teossa vain niin sanotusti vähäinen seikka. Vähäisenä seikkana se voisi yhä tuomioistuimen harkinnan mukaan tulla huomioon otetuksi osana teon kokonaisuutena. Kuvamateriaalin levittämisestä voitaisiin luonnollisesti edelleen rangaista omana syytekohtanaan silloin, kun kyseinen levittäminen täyttää väkivaltarikoksen lisäksi jonkin erillisen tunnusmerkistön, kuten yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen.²⁹⁷

---

²⁹⁷ Ks. Itä-Suomen yliopiston lausunto asiassa VN/24201/2023, s. 1.

6 Johtopäätökset

Tutkielman tavoitteena on ollut ensinnäkin löytää vastauksia tutkielman ensimmäiseen päätutkimuskysymykseen eli siihen, millä tavoin väkivaltarikosten kuvaamista arvioidaan rikosoikeudellisesti tämänhetkisessä oikeustilassamme ja missä menevät väkivaltatekojen kuvaamisen rangaistavuuden rajat. Kyseistä tavoitetta on lähdetty lähestymään kahdesta eri näkökulmasta: Taustoittavan väkivaltarikosten kuvaamisilmiöstä kertoneen 2 luvun jälkeen tutkielman alaluvussa 3.1 on systematisoitu väkivaltarikosten moitittavuutta koskevaa sääntelyä, johon on liittynyt esimerkiksi niin sanottu teon kokonaisuimoittavuus sekä törkeysluokitukset. Alaluvun tarkoituksena on ollut löytää vastauksia tutkielman ensimmäisen päätutkimuskysymyksen ensimmäiseen alakysymykseen koskien väkivaltateon kuvaamisen vaikutusta väkivaltarikoksen moitittavuuteen. Tästä on edetty tutkielman seuraavassa alaluvussa 3.2 siihen, että huomio on kiinnitetty erilaisiin väkivaltamenettelyn kuvaamiseen ja kyseisen kuvamateriaalin levittämiseen soveltuviin tunnusmerkistöihin. Niitä analysoimalla on pyritty vastaamaan ensimmäisen päätutkimuskysymyksen toiseen alakysymykseen eli siihen, milloin väkivaltateon kuvaaminen ja kyseisen kuvamateriaalin levittäminen voi tulla arvioitavaksi erillisenä tekona väkivaltarikoksen rinnalla. Luku 4 on keskittynyt aiheeseen liittyviin oikeustapauksiin, ja sen päämääränä on ollut lähestyä väkivaltarikosten kuvaamisen rikosoikeudellista arviointia koskevia tutkimuskysymyksiä vielä oikeuskäytännön näkökulmasta.

Kyseisissä ensimmäistä päätutkimuskysymystä koskevissa luvuissa on saatu selville ensinnäkin, että rikoslainsäädäntömme mahdollistaa uhriin kohdistetun väkivallan kuvaamisen huomioimisen teon moitittavuutta lisäävänä seikkana. Tämä voi tapahtua ensinnäkin siten, että teon kuvaamiselle annetaan merkitystä teon kokonaisuimoittavuusarvioinnissa, joka ratkaisee erityisesti sen, millaisen törkeysluokituksen teko tulee kyseisen rikostyyppin moitittavuusasteikolla saamaan. Kuvaamisen merkitys on lähtökohtaisesti tekoa raskauttava. Sen voidaan esimerkiksi katsoa tukevan teon kokonaistörkeyttä siten, että teko voidaan katsoa kokonaisuutena arvostellen törkeäksi. Toisaalta väkivaltamenettelyn kuvaaminen voi myös johtaa siihen, että väkivaltarikoksen vakavuusaste nousee vähäisestä perusmuotoiseen eli tekoa ei voida kuvaamisesta johtuen pitää enää kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Toisekseen väkivaltateon kuvaaminen voi vaikuttaa teon moitittavuusarviointiin siten, että se on joissain tapauksissa mahdollista ottaa huomioon osana törkeiden väkivaltarikosten erityisen julmaa tekotapaa eli törkeän

tekemuodon kvalifiointiperusteena. Kynnys pelkän kuvaamisen soveltamiselle erityisen julmana tekotapana on kuitenkin korkealla, koska kyseinen kvalifiointiperuste edellyttää tekotavalta sanamuotonsa mukaisesti erityistä julmuutta. Erityiseksi julmuudeksi voidaan tarkasteltavan menettelyn kohdalla katsoa ainoastaan sellainen poikkeuksellinen kuvaaminen, jolla aiheutetaan väkivaltarikoksen uhrille suurta tuskaa ja kärsimystä. Tätä vähäisemmän mutta kuitenkin tavanomaista julmemman kuvaamisen huomioiminen kvalifiointiperusteena tulee kyseeseen lähinnä silloin, kun teossa on myös muita tekotavan erityistä julmuutta tukevia seikkoja. Vielä viimeiseksi teon kuvaaminen voi vaikuttaa teon moitittavuuteen siten, että sen katsotaan ankaroittavan teosta mitattavaa rangaistusta. Pääsäännön mukaan tämä voi tapahtua ainoastaan silloin, kun kuvaamista ei ole huomioitu edellä kuvatuin tavoin osana teon tunnusmerkistöä. On käynyt kuitenkin ilmi, että poikkeuksellisesti rikoksen moitittavuutta lisäävä kuvaaminen voi vaikuttaa sekä tunnusmerkistön täyttymiseen että rangaistuksenmittaamiseen tapauksissa, joissa kuvaaminen on epätavallisen merkittävä osa kyseessä olevaa väkivaltatekoa.

Mitä tulee varsinaiseen väkivaltateon kuvaamiseen ja siitä kuvatun materiaalin levittämiseen, mahdollisia soveltuvia tunnusmerkistöjä löytyy rikoslainsäädännöstämme runsaasti. Yksittäisen tapauksen kohdalla oikean rangaistussäännöksen valinnassa ohjaavat sekä tapauskohtaiset tosiseikat että rikoksella loukattu oikeushyvä. Suurin soveltamisala tarkastellun menettelyn kohdalla on kuitenkin kunnianloukkauksen ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistöillä. Väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittäminen loukkaa tavallisesti ainakin jossain määrin väkivallan uhriksi joutuneen henkilön oikeutta yksityiselämäänsä, sillä kuvamateriaali pitää sisällään lähes poikkeuksetta sellaista informaatiota, joka kuuluu kyseisen henkilön yksityiselämän piiriin. Monissa tapauksissa kuvamateriaalin voidaan katsoa lisäksi esittävän väkivaltarikoksen uhria tätä halventavalla ja epäkunnioittavalla tavalla – erityisesti silloin, kun kuvaamisen kohteena ollut väkivalta on sisältänyt uhria nöyryyttäviä tai tämän ihmisarvoa alentavia piirteitä. Kunnianloukkauksesta asiassa tulisikin lähtökohtaisesti tuomita yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen sijaan silloin, kun kuvamateriaalin levittämisessä korostuu menettelyn ja kuvatun materiaalin nöyryyttävä ja ihmisarvoa alentava luonne, vaikka molemmat tunnusmerkistöt tapauksessa alustavasti täytyisivät. Muiksi tapauskohtaisesti väkivaltateon kuvaamiseen tai kyseisen kuvamateriaalin levittämiseen soveltuviksi todettuja rikosnimikkeitä ovat väkivaltakuvauksen levittäminen, sukupuolisiveellisyyttä loukkaava kuvan levittäminen, seksuaalisen kuvan levittäminen, lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen ja hallussapito sekä salakatselu.

Tarkasteltaessa asiaan liittyvää oikeuskäytäntöä on huomattu, että teon kuvaaminen otetaan rikoksen moitittavuudessa huomioon erittäin vaihtelevasti. Niissä tapauksissa, joissa kuvaamisen on katsottu lisäävän teon moitittavuutta, kuvaaminen on luettu osaksi väkivaltarikoksen törkeän tekemuodon kokonaistörkeyttä, sille on muutoin annettu painoarvoa kokonaismoitittavuusarvioinnissa tai, kuten yhdessä oikeustapausaineiston tuomiossa on tehty, sen on katsottu muiden seikkojen ohella täyttäneen törkeän tekemuodon kvalifiointiperusteen, erityisen julman tekotavan. Monissa tapauksissa kuvaaminen on nähty väkivaltatekoon liittyvänä uhria nöyryyttävänä piirteenä. Väkivaltamenettelyn kuvaamisesta ja kuvamateriaalin levittämisestä syytetään ja myös tuomitaan tutkielman oikeustapausaineistoon kohdistuneen analyysin perusteella varsin tehokkaasti tapauksissa, joissa se on jonkin kuvaamiseen tai kuvamateriaalin levittämiseen liittyvän erillisen tunnusmerkistön täyttymisen myötä mahdollista. Väkivaltateosta kuvatun materiaalin levittämiseen ei siis näyttäisi liittyvän mitään sellaista haastetta, etteikö kyseistä menettelyä tunnistettaisi rangaistavaksi menettelyksi. Päinvastoin yhdessä oikeustapausaineiston tapauksessa on esimerkiksi tuomittu kaksi väkivaltatekoon syyllistynyttä ja tekoa kuvannutta vastaajaa samasta kuvaamista koskevasta menettelystä yhteensä kolmella eri kuvaamiseen tai kuvamateriaalin jakamiseen liittyvällä rikosnimikkeellä.

Kaiken kaikkiaan oikeustila on väkivaltatekojen kuvaamiseen liittyen sellainen, että kyseinen kuvaaminen on mahdollista ottaa väkivaltarikoksen oikeudellisessa arvioinnissa huomioon useammallakin eri tavalla. Samoin kuvaamiselle ja kuvamateriaalin levittämiselle väkivaltarikoksesta erillisenä tekona on olemassa useita eri soveltuvia rikostunnusmerkistöjä tapauksen erityispiirteistä riippuen. Erityisesti väkivaltarikoksen moitittavuusarviossa kuvaamiselle annettava merkitys riippuu kuitenkin paljon lainsoveltajasta, sillä kuvaaminen ei ole mitenkään itsestään selvä osa väkivaltarikoksen tunnusmerkistöä vaan ainoastaan teko-olosuhteita kuvaava seikka, jolla voidaan tapauskohtaisesti katsoa olevan merkitystä tunnusmerkistön kannalta. Asianomistajan nöyryyttäväksikään kokemaa kuvaamista ei tämän myötä välttämättä aina tunnisteta teon moitittavuutta korottavaksi tekijäksi, vaan kuvaamisen merkitys jää asiassa lähinnä siihen, että kuvattua materiaalia käytetään todisteena asianomistajaan kohdistetusta väkivallasta. Joissain tapauksissa kuvaaminen saa päinvastoin paljonkin huomiota teon nöyryyttävyyttä ja sen myötä moitittavuutta lisäävänä seikkana. Vaihtelevuus siinä, millaista huomiota kuvaamiseen väkivaltateoissa kiinnitetään, saattaa vaarantaa oikeuskäytännön yhteneväisyyden, eli toisin sanoen oikeustilaan liittyä tietynlaista epäselvyyttä, joka voi olla uhka kuvaamisen kohteena olleen väkivaltarikoksen asianosaisten

yhdenvertaisuudelle ja oikeusturvalle. Kuvaamiseen ja kuvamateriaalin jakamiseen liittyvien erillisten tunnusmerkistöjen soveltamisen kohdalla tilanne ei vaikuttaisi olevan yhtä epäyhtenäinen. Korkeintaan valinta yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen ja kunnianloukkauksen välillä molempien tunnusmerkistöjen täytyessä on toisinaan haastava, mutta kun kiinnitetään huomiota tunnusmerkistöjen ja niiden suojaamien oikeushyvien eroihin ja verrataan niitä tapauskohtaisiin seikkoihin, soveltuu toinen yleensä toista paremmin.

Toisena päätutkimuskysymyksenä on ollut kaksiosainen kysymys siitä, millaisia uudistustarpeita eri tahot ovat ilmaisseet väkivaltarikosten kuvaamisen rangaistavuudessa olevan ja olisiko asiaan liittyviä rikoslainsäännöksiä uudistamalla mahdollista parantaa niiden oikeushyvien turvaa, joita kyseisillä säännöksillä on pyritty suojaamaan. Kyseisen kysymyksen myötä tutkielman viimeisessä johdantolukua edeltävässä pääluvussa eli luvussa 5 on otettu selvää tutkielmassa edellä tarkasteltuun rikoslainsäätelyyn liittyvistä muutosehdotuksista. Luvun tarkoituksena on ollut arvioida sitä, millä tavoin ehdotetut säännösmuutokset vaikuttaisivat tutkielman aihetta koskevaan oikeustilaan, sekä sitä, parantaisivatko kyseiset muutokset jollain tavalla oikeushyvien suojaa.

Luvussa 5 esiteltyjä muutosehdotuksia ovat olleet raa'an väkivaltamateriaalin hallussapidon kriminalisointi, väkivaltamenettelyn kuvaamisen ja teosta kuvatun materiaalin jakamisen lisääminen törkeän pahoinpitelyn kvalifiointiperusteeksi, lapsiin kohdistuvaa vakavaa väkivaltaa kuvaavan materiaalin hallussapidon kriminalisointi sekä erityisen nöyryyttämisen lisääminen henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen koventamisperusteeksi. Muutosehdotuksia koskevan analyysin perusteella väkivaltateosta kuvatun materiaalin hallussapidon kriminalisointi, oli kyse sitten kaikkiin tai vain lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa esittävästä kuvamateriaalista, ei olennaisesti lisäisi minkään suojeltavan oikeushyvän, kuten yksityiselämän tai yleisen järjestyksen, suojaa. Teon kuvaamisen ja kuvatun materiaalin levittämisen lisääminen törkeän pahoinpitelyn kvalifiointiperusteeksi sen sijaan lisäisi pienissä määrin kyseisen väkivaltasäännöksen antamaa terveyden suojaa, mutta siitä seuraisi myös, että törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistöstä tulisi osittain päällekkäinen tämänhetkisten kuvamateriaalin jakamista koskevien rangaistussäännösten kanssa, koska väkivaltateosta kuvatun materiaalin jakaminen olisi muutoksen myötä yksi törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistökiteijä. Lisäksi muutoksen aikaansaama oikeushyväsuojan parantuminen koskisi nimenomaan ainoastaan törkeää pahoinpitelyä eikä esimerkiksi ryöstön törkeää tekemuotoa. Viimeisessä ehdotuksessa on sen sijaan löydetty ratkaisu viimeksi

mainittuun ehdotukseen liittyviin haasteisiin: erityinen nöyryyttäminen henkeen, terveyteen ja vapautteen kohdistuvien rikosten koventamisperusteena ei kattaisi ainoastaan törkeän pahoinpitelyn vaan myös useiden muiden rikosnimikkeiden tunnusmerkistöjä, eikä se myöskään rajautuisi pelkästään rikosten törkeisiin tekemuotoihin. Laajan soveltamisalansa ansiosta se pystyy tarjoamaan terveydelle vielä suurempaa lisäsuojaa kuin kvalifiointiperusteen lisäämistä koskenut muutosehdotus.

Viimeisenä käsitellystä muutosehdotuksesta eli erityisen nöyryyttämisen lisäämisestä henkeen, terveyteen tai vapautteen kohdistuvan rikoksen koventamisperusteeksi todettakoon, että sillä on kaikista ehdotuksista tällä hetkellä suurin todennäköisyys toteutua käytännössä. Kyseinen ehdotus on päätyntä aina hallituksen esitys -luonnokseen asti. Ehdotetun muutoksen myötä tutkielmassa tarkasteltu väkivaltateon kuvaaminen voitaisiin ottaa huomioon kyseisen koventamisperusteen tarkoittamana erityisen nöyryyttävänä tekotapana ainakin perusmuotoisissa ja törkeissä väkivaltarikoksissa. Tästä seuraisi kuitenkin myös, että lähtökohtaisesti kuvaamista ei voitaisi huomioida enää ainakaan samanaikaisesti osana väkivaltarikoksen tunnusmerkistöä, ellei kyseinen kuvaaminen sattuisi olemaan jollain tavalla poikkeuksellisen korostunut osa kyseistä tekoa.

Huomioiden edellä todettu tutkielmassa tarkasteltuun menettelyyn liittyvä oikeustila, useiden tahojen aiheeseen liittyvästä sääntelystä osoittamat uudistustarpeet eivät kumpua tyhjältä. Kuvaamisilmion yleistyttyä niin huomattavissa määrin kuin se viime vuosina on tehnyt, sitä koskevan rikoslainsäädännön tulee olla riittävän selkeää, jotta kyseisellä lainsäädännöllä voidaan jokaisen ilmiöön liittyvän tapauksen kohdalla turvata asiaan liittyvät oikeushyvät. Hallituksen vielä suunnittelussa olevat kriminalisointimuutokset vaikuttavat siis tutkielman perusteella tarpeellisilta aiheeseen liittyvän oikeustilan selkeyttämiseksi sekä etenkin psyykkiseen terveyteen liittyvän oikeushyväsuojan parantamiseksi. Lisätutkimusta kuitenkin tarvitaan erityisesti muita kriminalisointiperiaatteita koskien. Vaihtoehtoisesti oikeustilaa voitaisiin pyrkiä selkeyttämään korkeimman oikeuden ennakkopäätöksillä, joita ei tutkielmassa tarkasteltua menettelyä koskien ole vielä ainakaan toistaiseksi annettu.

Kriminalisointimuutoksia koskevan kokonaisvaltaisemman tutkimuksen sekä ennakkopäätösten lisäksi aihepiiri kaipaa ehdottomasti lisää oikeudellista keskustelua laajemmalla mittakaavalla. Väkivaltarikosten kuvaamista ja kuvamateriaalin levittämistä käsittelevään tutkimukseen kytkeytyy kuitenkin tällä hetkellä tässäkin tutkielmassa eteen tulleita ilmiön tunnistamiseen ja tilastointiin liittyviä haasteita: aiheen kannalta olennaisia

oikeustapauksia on vaikea yksilöidä erilaisista tietokannoista, koska aiheeseen liittyvä käsitteistö ei ole riittävän yhtenäistä. Esimerkiksi kuvaamista koskevien mainintojen hakemisella saadaan tuloksiksi luultavasti poikkeuksetta pääasiassa tapauksia, joilla ei ole mitään tekemistä tarkasteltavan ilmiön kanssa. Kyseisen käsitteistön yhtenäistäminen olisi siis yksi keskeinen toimenpide, joka mahdollistaisi yhä paremman aihetta koskevan jatkotutkimuksen.

Kokonaisuutena tutkielma on joka tapauksessa saavuttanut sille asetetut tavoitteet:

Tutkielmassa on systematisoitu ja analysoitu väkivaltarikosten kuvaamiseen liittyvää rikosoikeudellista sääntelyä siten, että on saatu muodostettua selkeä käsitys siitä, millä tavoin uhriin kohdistetun väkivallan kuvaamista arvioidaan rikosoikeudellisesti nykyisessä oikeustilassamme. Lisäksi tutkielmassa on kehitetty arvio kyseiseen sääntelyyn liittyvistä muutosehdotuksista oikeushyvien suojelun näkökulmasta sekä tämänhetkisen sääntelytilanteen huomioon ottaen. Tutkimuksen tulosta voidaan siis pitää onnistuneena, ja sen merkitys on olennainen väkivaltarikosten kuvaamista koskevan lainsäädännön kehittämiseksi. Tutkimus on samalla toiminut yhtenä keskustelunavaajana tarkasteltua ilmiötä koskevalla kotimaisella oikeuskirjallisuuskentällä.